

«Kampen om Norges terrorberedskap»

Metoderapport til SKUP, 18. januar 2012

1. Navn på journalisten

Kjetil Stormark

2. Prosjektets navn

«Kampen om Norges terrorberedskap»

3. Publisert når

Artikkelserie på tre større, men selvstendige, artikler. Publisert i tidsskriftet ALFA i februar 2011, Vi Menn nr 26 (juni) 2011 og Magasinet PLOT nr 03/2011 (august/september 2011).

4. Redaksjon

Logos Media Ltd, Rostedsvei 12, 3610 Kongsberg. Tlf. 4177 5050.

5. Journalistens adresse og kontaktinformasjon

Frilansjournalist Kjetil Stormark. Ellers som ovenfor.

6. REDEGJØRELSE FOR ARBEIDET

I desember 2010-januar 2011 besluttet jeg å slutte i jobben som nyhetsredaktør i Varden og i stedet begynne for meg selv, som selvstendig næringsdrivende frilanser. Bare to måneder tidligere hadde forsvarssjef Harald Sunde besluttet å legge ned Heimevernets eliteavdeling HV016, som hadde tilstedeværelse i Oslo og flere andre av landets største byer. Gjennom mitt eksisterende kildenett visste jeg at beslutningen allerede hadde skapt opprørsstemning i et vanligvis meget lukket miljø. I tillegg undret jeg meg over avgjørelsen. Den fremstod ikke som logisk.

Jeg har i hele mitt yrkesaktive liv vært opptatt av terrorberedskap, forsvars- og sikkerhetspolitikk, organisert kriminalitet, etterretning, overvåking, ekstremisme og vold som politisk virkemiddel. Disse temaene går som en rød tråd gjennom veldig mye av det jeg har gjort som journalist siden jeg begynte å praktisere faget i 1987.

I 2001 ville tilfeldighetene det dessuten slik at min daværende samboer (og senere kone) og jeg bodde i New York under 11. september. Det mange andre så på TV, det så jeg fra kontorvinduene til den norske FN-delegasjonen i New York, der jeg arbeidet som presseråd. Først ble jeg involvert i Norges krisehåndtering i New York. Senere satt jeg bak lukkede dører som medlem av det norske sikkerhetsrådsteamet (Norge var medlem av Sikkerhetsrådet på denne tiden) i FN og så «den nye verdensorden» ta form i kjølvannet av terrorangrepene.

Da jeg året etter vendte tilbake til jobben som reporter i VG, som jeg hadde hatt permisjon fra, var ikke fokuset på terrorproblematikk noe mindre. Både den nye innsikten og opplevelsen av hendelsene i New York har selvsagt preget meg.

Da jeg i første halvdel av januar 2011 forsøker å områ meg i forhold til et nytt liv som frilanser, etablerte jeg kontakt med Magnus Rønningen i ALFA/Magnum Media. Han tente veldig på ideen om en omfattende reportasje om spillet rundt nedleggelsen av HV016 og konsekvensene av beslutningen.

Det var et ambisiøst opplegg vi tok sikte på, intet mindre enn et 20-sidersrigg.

Problemstillingen da arbeidet begynte. Fase I.

Jeg ønsket å finne ut hva som var den egentlige historien. Var det revirkamp internt i «det hemmelige Norge», var det noen som var ute på hevn tokt eller handlet det om en forsvarsavdeling ute av kontroll, slik forsvarssjef Harald Sunde hevdet?

I tillegg var det interessant å se nærmere på hvor store konsekvenser beslutningen om nedleggelse av HV016 kom til å få. Ville det få noen praktiske konsekvenser for landets sikkerhet? Hvor stor del av den væpnede antiterrorkapasiteten kom til å forsvinne når HV016 ble borte?

Prosjektet fokuserte på de krevende journalistiske grunnspørsmålene «hvorfor» og «hva skjer nå?».

Kildeutfordringer

Det norske spesialstyrkemiljøet og de som har innsikt i dette, samt beslutningstakerne på de nivåer som kan gi føringer for bruken av norske spesialstyrker, er i særdeleshet det mest ugjennomtrengelige miljøet som finnes. Selv etterretnings- og sikkerhetstjenestene er lettere å jobbe med enn spesialstyrkemiljøene.

Gjennom mange års kildearbeid har jeg likevel lyktes med å etablere noen kildeinntak i miljøet, som jeg av ulike årsaker ikke kan beskrive mer inngående i denne metoderapporten.

I tillegg har jeg brukt svært mye tid på å erverve kunnskap fra åpne kilder om metodene og rammevilkårene til norske spesialstyrkeoperatører. En viktig del av dette, er så banalt som å beherske begrepsapparatet og å vite at en norsk spesialstyrkesoldat som regel blir referert til under betegnelsen «operatør». Det er noe de har til felles med etterretningsoffiserer som opererer i felten, eksempelvis knyttet til humint (innhenningsarbeid av etterretninger ved hjelp av mennesker som «metode»).

Et eksempel på en norsk forsvarsavdeling der humint-operatører og det norske spesialstyrkemiljøet har samarbeidet, er Etterretningstjenestens tidligere seksjon E14, som hadde som ansvar å drive etterretningsarbeid med fokus på force protection (styrkebeskyttelse for norske soldater i utlandet). Etableringen av E14 førte til en maktkamp internt i E-tjenesten uten sidestykke de ti siste år, en sak jeg har jobbet med siden siste halvdel av 1990-tallet, og som førte til at jeg laget en artikkelserie for Dagbladet da VG plutselig kom på banen med en artikkelserie om samme tema. Dog var VGs artikkelserie kjemisk fri for motforestillinger mot E14s handlinger, som jeg visste det hadde vært mange av internt i E-tjenesten.

Det er gjennomført ekstremt mange kildesamtaler med flere titalls personer fra ulike organisasjonstilhørigheter og under tildels krevende omstendigheter. I mange av samtalene er det gjort lydopptak, som senere er blitt slettet mtp kildevern hensyn. Andre samtaler er ikke tatt opp i det hele tatt, også dette av kildevern hensyn. Flere møter er gjennomført i leiligheter til privatpersoner, og der lokasjoner er utvalgt fordi det har vært mange forskjellige utganger og vanskelig å spane på de aktuelle adressene. I tillegg er det

gjennomført kildemøter i bil på sen kveldstid, eller informasjon og/eller dokumenter er overlevert av mellommenn, noen ganger gjennom flere ledd.

Selv om det er viktig å gjøre hjemmeleksen og å ha nok kunnskap, er det tillitskapende arbeidet og behovet for å trekke veksler på årelange relasjoner med forsvarskilder, helt avgjørende. Uten introduksjoner fra noen som går god for deg, er det ingen som vil snakke med deg i det norske spesialstyrkemiljøet.

Den krevende tilsvarsrunden

Allerede fra første øyeblikk visste jeg at det kom til å bli utfordrende å få forsvarsledelsen i tale. Men jeg undervurderte hvor omfattende og krevende denne jobben egentlig kom til å bli. For å være sikker på å ha ettersporbarhet i henvendelsene til Forsvarsstaben, valgte jeg å sende intervjuforespørsler og konkrete faktaspørsmål per epost. Den første henvendelsen 17. januar 2011, med forespørsel om et litt mer åpent intervju med forsvarssjefen ble først avslått. Ti dager senere sendte jeg en god del konkrete spørsmål, med svarfrist neste dag.

Dagen etter mottok jeg følgende svar.

Den 28. januar 2011 14:05 skrev Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no> følgende:

*Logos Media Ltd
v/ daglig leder Kjetil Stormark*

Viser til din e-mail mottatt 27. januar kl 1314 (håper selvsagt at du ikke oppfatter vår form som respektløs siden vi også tillater oss å bruke "du" og "din"), og ber om følgende presiseringer:

1. Du signerer e-posten som daglig leder for et Norskregistrert Utenlandsk Foretak (NUF). Hvilken tilknytning har dette NUF'et til alminnelige norske presseetiske regler? Er det medlem av Norges Presseforbund og således frivillig "underlagt" alminnelige presseetiske regler, nedfelt i Vær Varsom-Plakaten? Du skjønner sikkert at vi spør om denne tekniske avklaringen, siden den sikkerheten som ligger i Pressens Faglige Utvalgs autoritet i forhold til slike prosesser som dette, kan være avgjørende for hvordan vi forholder oss. Det betyr ikke at vi er avvisende til annet lands presseetikk, enn si lovgivning på området – det betyr bare at vi må vite hvilke regler som gjelder.

2. Du skriver at Logos Media Ltd skal levere en større nyhetsdokumentar til tidsskriftet Alfa. Vi ber om at du dokumenterer at bladet Alfa er oppdragsgiver og at de går god for at Logos Media Ltd følger norske pressetiske regler – eventuelt presiserer hvilke regler som følges.

3. Du skriver at Logos Media Ltd vil bruke de uttalelsene som eventuelt gis i denne anledning mer eller mindre etter forgodtbefinnende i allslags publikasjoner, som du ikke opplyser nærmere hvem er. Du er sikkert enig i at en slik praksis er høyst uvanlig. Du har sikkert også forståelse for at forsvarssjef Harald Sunde kan ha problemer med at et intervju med ham kan ende opp i publikasjoner han åpenbart ikke ønsker å bli forbundet med – uten at vi trenger å spesifisere hvilke genre det kan være tale om. Og også på dette punktet ser du sikkert at vi har et behov for å kunne vurdere publikasjonens presseetiske grunnlag for sin virksomhet. Viser på her

til Vær Varsom-Plakatens punkt 3.3

4. Vi må be om at du klargjør disse punktene, som du helt sikkert som erfaren pressemann ser har betydning for saken.

5. Med hensyn til din "svarfrist", minner vi om fasiliteringspraksis nedfelt av den norske presseetiske "domstol", Pressens Faglige Utvalg, over de siste årene når det gjelder retten til reell samtidig imøtegåelse, nedfelt i punkt 4.14 i den norske Vær Varsom Plakaten. Du har stilt flere omfattende spørsmål, hvorav noen går så langt som sytten og fjorten år tilbake i tid og noen er av en slik art at det må nødvendigvis gjøres et arbeide for å rekonstruere de situasjoner du mener har funnet sted.

Vi ser frem til ditt svar på våre spørsmål, uten at vi stiller noen tidsfrist – men er sikker på at du forstår at ditt svar vil ha betydning for hvordan vi videre vil behandle din forespørsel.

*Mvh
John Inge Øglænd
Oberstløytnant
Forsvarssjefens talsmann*

Dette ga startskuddet til en heseblesende epostutveksling med relativt original mediehandling, såpass original at denne håndteringen senere ble gjort tilgjengelig for andre medier. Siden epostkorrespondansen også forteller noe om motkreftene og de utfordringene som var knyttet til arbeidet med dette prosjektet, er epostkorrespondansen vedlagt herværende metoderapport som vedlegg (bak artikkelkopiene), i den grad juryen skulle ønske å gjøre seg kjent med hele korrespondansen.

I denne forbindelse ønsker jeg å legge til en viktig betraktning: Jeg innså ganske tidlig at den svarfristen Forsvaret fikk til å kunne svare, nok var i underkant av hva som var naturlig og nødvendig. Svarfristen ble derfor ensidig utvidet av meg og Alfa. Dette ble imidlertid møtt med ytterligere motangrep mot meg som frilanser og det jeg opplevde som ganske original og aggressiv treneringstaktikk. Men her kan som nevnt juryen danne seg sitt eget bilde, hvis man ønsker, ved å gå gjennom korrespondansen.

Litt om utfordringer knyttet til muntlige kilder

Bare det å finne kildene som har kjennskap til virksomheten til og rammevilkårene for spesialstyrkemiljøet, er en utfordring i seg selv. Der nest skal man bygge tillit, og i tillegg motivere dem til å snakke. Og lykkes man ved å etablere en ramme der får noen i tale, må kommunikasjonen finne sted i en ramme der man som nevnt ikke kan observeres sammen på en kafe og uten at det settes igjen elektroniske spor som kan skape problemer for kildene i ettertid. Det skal ikke mer enn ett, relativt uskyldig, taushetsbrudd til før personer i dette miljøet mister jobben og livslange vennskap.

Det er ikke til å legge skjul på at dette har gitt helt spesielle utfordringer i hvordan jeg kunne/skulle tilnærme meg mennesker/ulike aktører i dette miljøet.

Selv om betydelige deler av miljøet, spesielt i HV016 har vært i opprør etter forsvarssjefens beslutning om å legge ned avdelingen, må man ikke tro at man får noe gratis. Personellet fra nå nedlagte HV016 har til felles at de ikke er yrkesoffiserer (med noen ytterst få unntak), men i stedet er/var meget ressurssterke mennesker i lederposisjoner i både det offentlige og private næringsliv. Det er en litt atypisk personellkategori, og som har reagert på en annen måte enn det forsvarsledelsen er vant

til. Mange av HV016-mannskapene har gode kontakter også inn i det politiske miljøet, noe som den dag i dag gjør at den politiske opposisjonen stiller usedvanlig skarpskodd i de kommende diskusjonene om ansvarsforhold i kjølvannet av 22. juli.

Men også her gjelder behovet for å etablere tillit for å kunne trenge dypere inn i materien, som var min ambisjon hele veien. Jeg ønsket ikke å løpe noens ærend. Jeg ønsket å presentere bredden ifht utfordringene for Norges terrorberedskap.

Dersom man ikke er klar over og aksepterer de spillereglene som gjelder i forhold til varsomhet knyttet til kildekontakter med slike miljøer, får man raskt tørrlagt kildeinntaket.

Litt om utfordringer knyttet til skriftlige kilder

Dernest kommer det faktum at selv om det finnes en god del informasjon om norske spesialstyrkeoperasjoner og -miljøer i åpent tilgjengelig litteratur og dokumentar, hvis man bare vet hvor man skal lete, er det like fullt veldig mange av de opplysningene jeg lette etter som utelukkende fantes i graderte forsvarsdokumenter. Dette gjaldt også for rammevilkår og hvilke bestillingsdokumenter som var sendt fra Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), som var viktige å få tak i, med tanke på å komme til bunns i forsvarssjefens påstand om at HV016 hadde vært en avdeling ute av kontroll. Herunder «Direktiv for operative krav».

Jeg har i lang tid samlet og systematisert opplysninger om Norges kapasiteter på antiterrorområdet. I grove trekk er det Beredskapstroppen (i Oslo-politiet), Forsvarets Spesialkommando/Hærens Jegerkommando (FSK/HJK), Marinejegerkommandoen (MJK) og HV016 som har utgjort Norges siste, væpnede forsvarsværk mot terrorangrep og målrettede angrep mot statsmakten (annet enn en ren invasjon).

Tidligere erhvervet og systematisert kunnskap, var helt avgjørende for å kunne stille de riktige spørsmålene til muntlige kilder og til å vite hvor jeg skulle lete for å finne spor i det skriftlige materialet som var tilgjengelig.

I researchen opp mot skriftlige kilder, har jeg benyttet alt fra Elektronisk postjournal til historiske forsvarsarkiver lokalisert hos Riksarkivet i Oslo. Jeg har også finlest Statsbudsjettet og andre offisielle statsdokumenter, samt gjennomført egne, til dels ganske krevende tallkalkyler, i et forsøk på å regne meg fram til og kvalitetssikre anslag fra muntlige kilder, knyttet til rammevilkår og budsjettbevilgninger på antiterrorområdet.

Første reportasje

Den første reportasjen, som juryen bes vurdere, står på trykk i ALFA i februarutgaven, og er på samlet 19 sider. Den har følgende søyler og fokuserer spesifikt på forsvarssjef Harald Sunde:

«Den skitne maktkampen. Han har gått til krig mot de beste i Heimevernet. Han har halvert Norges væpnede antiterrorberedskap. Han har endret Norges forsvarspolitik. Alt uten å spørre Stortinget om lov».

Mange av problemstillingene i artikkelrigget, har i dag sterkt fokus både i 22. julikommisjonen og i Stortingets særskilte komite.

Artikkelen avdekker i tillegg at det aldri er blitt gjennomført noen helhetlig kartlegging og vurdering av hva slags operative kapasiteter som Norge trenger, knyttet opp til de trusselvurderingene som Politiets sikkerhetstjeneste (PST), Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og E-tjenesten utarbeider.

Vi avslører også at Bondevik-regjeringen ofret terrorberedskapen i Stortinget da norske spesialstyrker i desember 2001 ble sendt til Afghanistan, og at det tok flere år før Norge hadde nok spesialstyrkekapasitet til å ivareta terrorberedskapen på norsk kontinentalsokkel samtidig med at det var deployert norske spesialstyrker i utlandet.

Etiske avveininger

I en nyhetsgrafikk blir det dessuten presentert detaljerte anslag over både antall operatører og budsjetter for de norske spesialstyrkeavdelingene, informasjon som fullt og helt er gradert og unntatt offentlighet.

Hvordan kan jeg/vi forsvare dette?

Min begrunnelse for å gjøre det, er at det for meg var helt åpenbart at de norske kapasitetene på området var utilfredsstillende. Å akseptere hemmeligholdet av tallene over både antall operatører og budsjetter, ville være likestilt med å akseptere at det ikke lot seg gjøre å kaste lys over problemstillingen. Den informasjonen som til slutt ble presentert på trykk, var samtidig ikke så detaljert at den innebar noen direkte trussel i forhold til noen som vurderte å gjennomføre et terrorangrep eller liknende.

Fra tid til annen er det viktig å minne seg selv og andre om Gerd Benneches ord: Taushet er ikke bare et vern. Det kan også være et maktmiddel.

Voldsomme motangrep

Da Alfa kom på gaten med reportasjerigget, med to hele sider med tilsvær og reaksjoner, valgte det oppsikt hvordan Forsvaret hadde valgt å håndtere mediehenvendelsene.

I forkant av publisering, ba vi assisterende generalsekretær Arne Jensen i Norsk Redaktørforening vurdere epostkorrespondansen med Forsvarsstaben. Han ga følgende kommentar:

«Dette er veldig spesielt. Jeg kan ikke huske å ha sett en tilsvarende tilnærming til en pressehenvendelse fra noe statlig organ tidligere».

Dette førte til at Forsvarsstaben i tillegg angrep Arne Jensen, og stilte spørsmål ved om han hadde tilstrekkelig grunnlag eller anledning til å uttale seg på vegne av landets redaktører. Jensen svarte tilbake at han ikke hadde uttalt seg som privatperson, men gitt sin personlige mening, som assisterende generalsekretær i Norsk Redaktørforening. Og la til, med et lite hjertesukk:

*«Er det virkelig så vanskelig å begripe?
Det er muligens fremmed for folk i Forsvaret at en person med «general» i tittelen – om enn assisterende – ikke kan forplikte eller kommandere 750 enkeltpersoner på hva de skal mene og gjøre, men slik er det altså i en demokratisk medlemsorganisasjon i den sivile del av verden»*

For hele svaret, les mer her:

<http://www.journalisten.no/node/33833>

Og for andre, relevante nyhetssaker/innlegg i sakens anledning:

Alfa og Stormark angrepet av Forsvaret: <http://www.journalisten.no/node/33763>

Arne Jensen: - Underlig: <http://www.journalisten.no/node/33764>

Forsvaret svarer Alfa og Stormark: <http://www.journalisten.no/node/33769>

Spørsmål til Arne Jensen: <http://www.journalisten.no/node/33824>
Forsvaret reagerer på Arne Jensen: <http://www.journalisten.no/node/33825>
En farlig strategi: <http://www.journalisten.no/node/33832>

Indirekte spinoffhistorier:

- Journalister er lette å lede: <http://www.journalisten.no/node/34423> og <http://www.journalisten.no/node/34457>

Journalister skal referere, ikke grave: <http://www.journalisten.no/node/34436>

Et mer infamt angrep enn andre

Også etter publisering, fortsatte Forsvarsstaben å sende eposter med stadig mer inkvistoriske spørsmål. E-postene gikk meget langt i å bedrive mistenkeliggjøring av undertegnede som journalist, og førte til slutt at jeg sendte et svar som jeg sørget for at også departementsråden i Forsvarsdepartementet fikk en kopi av. Først da opphørte epostkommunikasjonen. Det ble heller aldri noen klagesak til PFU.

Dog fremgikk det av flere av epostene fra oberstløytnant John Inge Øglænd at han hadde utviklet sin egen teori om hvordan nyhetssakene mine eventuelt var kommet i stand. Dette hang åpenbart sammen med at redaktør Magnus Rønningen, midt i den mest opphetede epostutvekslingen med Forsvaret, hadde videresendt deler av korrespondansen til sin bror og en kollega som var tilknyttet selskapet Magnum PR på frilansbasis. Sistnevnte hadde tidligere forsvarsbakgrunn.

9. mars 2011 mottok jeg følgende spørsmål på epost fra Øglænd:

Frilansjournalist Kjetil Stormark,

Som du sikkert er kjent med driver vi nå og gjennomgår prosessene rundt mannebladet Alfes artikkel om Forsvaret/Forsvarssjefen i siste nummer. Vi ser på hva vi kan lære av prosessen, herunder hvordan vi kan bli bedre til å kvalitetssikre våre egne prosesser. Vi har ikke tatt stilling til hvordan vi skal forholde oss til saken, herunder om den skal påklages til Pressens Faglige Utvalg. For vår del er det viktig, som en del av prosessen både for selv å bli flinkere og for å få tatt en beslutning om veien videre, å få saken skikkelig opplyst. Jeg håper du kan være så sjenerøs å hjelpe oss, og har i den forbindelse noen spørsmål vi gjerne vil ha svar på.

1. Var du i forbindelse med denne prosessen aktivt i kontakt med det PR-firmaet og den personen fra firmaet som ble kopiert på eposter?
2. Hva var din reaksjon på at PR-firmaet var inne i prosessen?
3. Mener du at det er presseetiskisk bonafide å la et PR-firma være en del av en redaksjonell prosess?
4. I tillegg til vedkommende persons tilknytning til PRbransjen, mener du at vedkommendes spesielle tilknytning til Forsvaret peker i retning av at det fra et presseetisk ståsted burde ha vært opplyst i artikkelen at vedkommende deltok i arbeidet med artikkelen(e)?

Mvh
John Inge Øglænd

Samme dag svarte jeg følgende:

Hei,

Viser til din henvendelse tidligere i dag. Mine svar i rødt nedenfor.

Din henvendelse er meget spesiell. Jeg har under tvil valgt å svare. Som det vil fremgå av mine svar, baserer dine spørsmål seg på åpenbart feilaktige forutsetninger.

Utover de svarene jeg gir i herværende mail, kommer jeg for all fremtidig kommunikasjon til å henvise til min oppdragsgiver i denne enkeltsaken, i den grad du skulle ha oppfølgingsspørsmål. Jeg er forøvrig kjent med at dere har stilt en del spørsmål direkte til Ellen Arnstad i Aller.

1. Var du i forbindelse med denne prosessen aktivt i kontakt med det PR-firmaet og den personen fra firmaet som ble kopiert på eposter?

Jeg er fullstendig ukjent med at det har vært noe PR-byrå involvert. I anledning arbeidet med nyhetsdokumentaren om HV016 og Norges terrorberedskap, hadde jeg null faktainput fra oppdragsgiver. Jeg baserte meg utelukkende på selvstendig kildegrunnlag.

2. Hva var din reaksjon på at PR-firmaet var inne i prosessen?

Jeg har ingen kjennskap til at noe PR-byrå har vært involvert "i prosessen", slik dere skriver. Påstanden er usann.

3. Mener du at det er presseetiskisk bonafide å la et PR-firma være en del av en redaksjonell prosess?

Allerede besvart, for å bruke samme ordlyd som Forsvaret selv anvender.

4. I tillegg til vedkommende persons tilknytning til PRbransjen, mener du at vedkommendes spesielle tilknytning til Forsvaret peker i retning av at det fra et presseetisk ståsted burde ha vært opplyst i artikkelen at vedkommende deltok i arbeidet med artikkelen(e)?

Jeg har i ettertid skjont hvem dere her sikter til.

Vedkommende hadde ingen kontakt med meg i forbindelse med den redaksjonelle prosessen rundt artikkelen. Jeg møtte vedkommende første gang etter at artikkelen i Alfa var trykket og publisert.

Jeg er helt ukjent med at det skal være noe PR-byrå involvert i denne saken overhodet. Å la meg styre av PR-byråer eller andre aktører, er noe jeg med mitt faglige ståsted aldri ville ha akseptert. Dersom Forsvaret hevder det motsatte offentlig, vurderer jeg å be om bistand fra Norsk Journalistlag for å forfølge saken. Dette som en klargjørende saksopplysning. Som en avsluttende kommentar må jeg tilstå at jeg er skremt over omtrentlighetene som her begås som del av Forsvarets saksbehandling, og som fører til grove feilslutninger. Jeg håper at jeg ved mine usedvanlig tydelige svar kan bidra til å forenkle saksbehandlingen for dere.

Dette er det jeg har å bidra med. Jeg vil ønske dere lykke til med den videre saksbehandlingen og imøteser forsvarssjefens svar på ALFAs henvendelse knyttet til medie håndteringen i Forsvaret.

--

Mvh

Kjetil Stormark

Frilansjournalist/daglig leder

Tlf. 4177 5050

Det spesielle med dette, er at den samme personen som Forsvaret åpenbart mistenkte for å ha bidratt til mine artikler, fikk blåst en personalsak om et sikkerhetsbrudd i Afghanistan i norske medier omtrent samtidig med at ALFA kom på gaten.

Den norske offiseren ble i desember 2010 ilagt en refselse og besluttet hjemsendt fra Afghanistan etter endt tjeneste. Årsaken var at han i september i fjor lagret flere graderte dokumenter på en minnepinne, et relativt vanlig sikkerhetsbrudd i Forsvaret.

19. februar (omtrent samtidig med at ALFA kom på gaten), skrev VG at «minst ett av dokumentene som ble funnet på minnebrikken skal ha omhandlet Forsvarets (...) nyinnkjøpte kjøretøy til de norske styrkene i Afghanistan», også kalt Dingo 2. Deretter ble saken koplet til at TV2 i november i fjor brakte et nyhetsinnslag der TV-kanalen fortalte at det i et gradert brev fra Hærens våpenskole (HVS) til Hærstaben ble advart mot at Dingo 2 ikke var sikre nok i bruk.

VGs nyhetssak har, påfallende nok, ingen åpne kommentarer fra Forsvarsstaben, selv om Krigsadvokaten i Nord-Norge uttaler at beslutningen om hjemsendelse var en administrativ beslutning. Det betyr at VGs sak enten brøt reglene om tilsvart/imøtegåelse fra Forsvarsstaben som sådan (noe som nesten ikke skjer i VG), eller at Forsvarsstaben ikke ble identifisert i saken fordi pressetalsmannsapparatet til forsvarssjefen utelukkende ga sentrale bakgrunnsopplysninger.

Det å glemme å ta med kommentarer fra en viktig bakgrunnskilde, dersom du ville ha gjort det ordinært dersom vedkommende ikke ga gode opplysninger som medfører kildevern, er en vanligere tabbe i norske medier enn norske redaktører bør sette pris på.

Om det er det som var tilfellet her, skal jeg ikke ha sagt sikkert. Det er uansett svært påfallende at den personen som Forsvaret mente var hovedkilden/bakspilleren, fikk sin relativt trivielle personalsak lekket til mediene. Jeg mener det er grunnlag for å slå fast at det er overveiende sannsynlig at dette var et regelrett hevnstokt fra Forsvarets side. Selv om VG etter alt å dømme har gjort et seriøst stykke journalistikk, er det også mye som tyder på at deler har Forsvaret kan ha hatt motiver for å ville hjelpe litt til.

Det hører med til historien at den aktuelle pressetalsmannen i dag har søkt om og og fått innvilget permisjon fra Forsvaret, for å arbeide som PR-rådgiver i byrået JKL Oslo. Det er vel en slags skjebnens ironi at dette er identisk med PR-byrået jeg selv arbeidet i som fagleder fra 2005 til 2007.

Fase II

Den første artikkelen i ALFA førte til en voldsom aktivitet i kulissene, delvis på grunn av artikkelen i seg selv og dels på grunn av at personellet i HV016 kjempet for sin ære og framtid. Mannskapene og deres tillitsvalgte ønsket ikke at påstanden om at HV016 hadde vært ute av kontroll, skulle bli stående. Samtidig stod de foran et slående paradoks om at dess mer de kjempet mot dette, dess mer styrket de inntrykket av at forsvarssjefen hadde rett i sine skildringer av avdelingen.

I siste halvdel av februar, hele mars, april, mai og juni brukte jeg masse tid på å følge aktivitetene i kulissene uten selv å lage noen nyhetssaker. Jeg må tilstå at det ikke helt var

mitt eget valg. Jeg forsøkte å selge inn flere større nyhetssaker til riksdekkende medier, men følte vel at jeg sakene jeg presenterte ble vurdert som litt i overkant krisemaksimerende. Stoffet ble ikke opplevd som viktig og sentralt nok. I tillegg ble problematiseringen av Norges terrorberedskap opplevd som et forsøk på omkamp fra HV016-personellet side og kanskje jeg også som en nyttig idiot for sistnevnte.

Unntakene, var Vi Menn-redaktør og tidligere VG-kollega Alexander Øystå, som hadde gode forutsetninger for vurderinger av dette stoffområdet, og de engasjerte sjelene bak magasinet PLOT, med Erlend Frafjord, Knut Gjerse Olsen og Jo Moen Bredeveien i spissen. Vi Menn takket ja til et nyhetsrigg om sikkerheten rundt Stortinget som var nede for telling på grunn av nedleggelsen av HV016, og PLOT sa ja til en større reportasje om den hemmelige maktkampen mellom LOs toppledelse og Ap om Norges terrorberedskap.

Gjennom det unike kildetilfanget jeg satt på, visste jeg nå at LO og Norges Offisersforbund (NOF) arbeidet aktivt i kulissene for å påvirke Stoltenberg-regjeringen. Det ble arbeidet med en anmeldelse av forsvarssjefen personlig, for brudd på spillereglene i arbeidslivet. Og det var hemmelige møter og telefonsamtaler på toppnivå både med Statsministerens kontor, Forsvarsdepartementet og diskusjoner i det fagligpolitiske utvalget for Forsvaret.

Metodeutfordringer

Men hvordan skulle jeg være i stand til å dokumentere disse motsetningene, når kildene og aktørene etter alt å dømme ville gjøre det meste for å unngå å eksponere de sterke motsetningene utad? Selv om diskusjonene mellom LO og Ap bak lukkede dører kan være ganske sterke, oppleves det som illojalt å kritisere «sin egen regjering» åpent i mediene. Jeg måtte derfor bruke en del tid på

spaning og observasjon for å få bekreftet mine opplysninger om møtevirksomhet mellom de sentrale aktørene. Dette var nødvendig fordi jeg meget tidlig fikk svar fra blant annet lederen i NOF som jeg visste var direkte feilaktige. Derfor kunne jeg ikke stole på at eventuelle spørsmål senere ville bli besvart 100 prosent ærlig. Og det stod mye på spill, selv før 22. juli: LO-ledelsen argumenterte nemlig for at landets terrorberedskap var for dårlig.

Jeg brukte derfor flere dager på å finne gode steder for å overvåke viktige møter som fant sted i forbindelse med saken. Dette ble dels gjort fra omkringliggende bygårder og dels fra egen bil parkert på gateplan. Det viste seg å være dårlige lysforhold og en utfordring å få skarpe nok bilder, og jeg brukte derfor en tripod (stativ) i tillegg til min Canon 7D, i dette arbeidet. Mange av bildene måtte skytes med en 400 mm. Bildene var i seg selv viktig og selvstendig dokumentasjon. Jeg kunne med selvsyn se daværende forsvarsminister Grete Faremo som dro til og fra viktige møter, både i det fagligpolitiske utvalget og - et par dager senere - hos LO-ledelsen.

I tilfelle jeg ble utsatt for finter og forsøk på å «røyke ut» eventuelle lekkasjer, måtte jeg bruke mye tid på spaningsarbeidet mitt.

For hvert møte jeg skulle forsøke å få bekreftet, gikk det som regel med en til to dager i forberedelser og en arbeidsdag til selve spaningsoperasjonen. Dersom jeg hadde informasjon om at et møte eksempelvis skulle begynne klokken 10, valgte jeg å være tilstede senest klokken 0730, i tillegg til at det også var et poeng å både sjekke hvor lang tid møtene tok og hva slags humør møtedeltakerne var i når de var ferdig. Spaningsarbeidet var i tillegg nervepirrende, fordi deler av dette måtte gjøres i et område med få parkeringsplasser og mye varetransport. Jeg har ikke tall på hvor mange ganger store lastebiler enten gjorde at jeg måtte flytte bilen eller stilte seg midt i «skuddlinjen», slik at jeg risikerte at hele oppdraget stod i fare.

Jeg kunne også møte på kjente, som stilte spørsmål jeg ikke ville svare på. Dette var årsaken til at jeg ikke fikk bilde av Grete Faremo da hun kom ut fra et møte med LOs nestleder, men bare av statsrådsbilen like før.

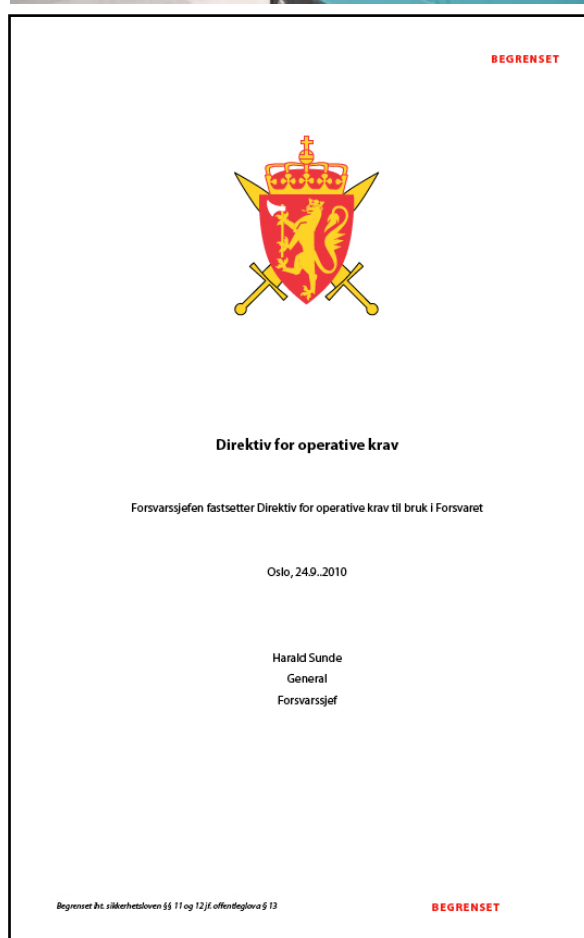
Skriftlige og muntlige kilder

Jeg har i arbeidet med disse sakene brukt og hatt direkte eller indirekte kontakt blant annet med de følgende kildene/miljøene:

- Oslo-politiet og andre nødetater i hovedstadsområdet
- Politidirektoratet
- Beredskapstroppen
- FSK/HJK
- HV016 og Heimevernet forøvrig
- Marinejegerkommandoen
- PST
- Forsvarsstaben
- Forsvarsdepartementet
- Justisdepartementet
- Stortinget, både sikkerhetsavdelingen, administrasjon og politikere
- Fylkesmannen i Oslo/ Beredskapsavdelingen
- Ulike avdelinger og en lang rekke enkeltpersoner i Forsvaret, herunder Forsvarets operative hovedkvarter (FOH)
- LO
- Statsministerens kontor
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- Befalens Fellesorganisasjon, Norges Offisersforbund og andre arbeidstakerorganisasjoner i Forsvaret

I tillegg har følgende enkeltdokumenter vært viktige i arbeidet, og hvor svært mange av dokumentene er graderte/unntatt offentlighet:

- Forsvarssjefens «Direktiv for operative krav i Forsvaret», datert 24. september 2010 og gradert «Begrenset», herunder med vedleggene om krav til ulike militære avdelinger for tidsperioden 2010-2012. Flere av vedleggene inneholder også «vurdering av operativ evne».
- Politiets beredskapssystem (PBS), både del I og den lukkede del II. PBS I ble oppdatert og kom i ny utgave 1. juli 2011. Jeg har gjennomgått begge versjoner.
- «Evaluerings av ekstraordinære hendelser i politiet, som grunnlag for utvikling av ny kunnskap», master i politivitenskap, Ketil Jonassen, Politiets høgskolen, 2010.
- Innst. S. nr 230, 1983-84, Stortinget.
- «Utviklingen av norske spesialstyrker: symbolikk eller militær nytteverdi?», av major John-Inge Hammersmark. Masteroppgave ved Forsvarets stabsskole, 25. mai 2010.

- Brev vedrørende «Bruk av Heimevernets 016-avdelinger», fra Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) til Oslo og Akershus Heimevernsdistrikt 02, datert 4. januar 2010. Opprinnelig «Begrenset», men avgradert 4. januar 2012.
- Brev vedrørende «Sjef FOHKs direktiv for operativ bruk av Heimevernets 016-avdelinger», fra Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) til en lang rekke mottakere i Forsvaret, datert 13. juni 2006. Gradert «Begrenset».
- «Direktiv for operativ bruk av Heimevernets 016-avdelinger». Opprinnelig gradert «Begrenset».
- Diverse årsrapporter om «tilsynsaktiviteter» i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) samt Nasjonale sårbarhets- og beredskapsrapporter fra DSB.
- DSB-rapport om «Erfaringer etter terrorangrepet i Madrid. Krisehåndtering og ressurstilgjengelighet i forbindelse med en tenkt tilsvarende hendelse i Oslo», desember 2004.
- «Øvelse Oslo 2006. Evaluering», utgitt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).
- Brev vedrørende «GIHVs bestemmelser og beslutning nr 11B 2007 - Heimevernets 016-avdelinger» fra Forsvarsstaben til Oslo og Akershus Heimvernsdistrikt 02, Rogaland Heimevernsdistrikt 08 og Bergenhus Heimevernsdistrikt 09, datert 20. april 2007.
- Brev vedrørende «Utredningsoppdrag om Heimevernets 016-avdelinger», til ulike avdelinger i Forsvaret, datert 06. april 2010, «Unntatt offentlighet».
- Brev vedrørende «Anmodning om vurdering av operativt behov og konsekvenser», fra Heimevernsstaben til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH)/Ledelse, datert 07. juni 2010. Gradert «Begrenset».
- Brev vedrørende «Vurdering av operativt behov for HV-016 avdelinger og SHV bordingstroppe - konsekvenser ved eventuell nedleggelse», fra Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) til Heimevernet ved Generalinspektøren for Heimevernet (GIHV), datert 24. august 2010. Gradert «Begrenset».
- Brev vedrørende «Framtidig behov for HV-016 avdelinger», fra Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) til forsvarssjefen, datert 27. september 2010. Gradert «Begrenset».
- Utdanningsprogram for Heimevernets spesialstyrker. Forsvarets overkommando/Heimevernsstaben. Datert 1. mars 1996. Gradert «Begrenset».
- Brev vedrørende «Framtidig behov for HV-016 avdelinger», fra Forsvarsstaben til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), datert 01. oktober 2010. Gradert «Begrenset».
- Brev vedrørende «Ordre om en eventuell nedleggelse av 016-avdelingene i HV-02, HV-08, HV-09 og HV-12», fra Heimevernsstaben og til HV-02, HV-08, HV-09 og HV-12. Datert 08. oktober 2010.
- Brev vedrørende «Anmeldelse av forsvarssjef Harald Sunde født 9. mars 1954 for blant annet brudd på militær straffelov», fra Generaladvokaten, datert 5. august 2011, og unntatt offentlighet § 13.
- «Nye lokaliteter, Oslo politidistrikt. Politiets helikoptertjeneste, Beredskapstroppen», ugradert briefing/powerpointpresentasjon, datert 5. januar 2011.
- «Terrorbekjempelse og beredskap, hvordan fungerer det i praksis. Hva er rollefordelingen mellom politi og Forsvar i den norske terrorberedskapen, hvilke fordeler og ulemper medfører en slik rollefordeling?». Masteroppgave i samfunnssikkerhet, av Thomas Hebo, Universitetet i Stavanger, 17. juni 2010. Gradert «Begrenset».

Jeg har også brukt Forsvarets mediearkiv og nettsider, regjeringens nettsider, samt NTB/Scanpix til researchformål.

Det samme gjelder Stortingets arkiver, Riksarkivet, rapporten fra Lund-kommisjonen, andre evalueringsrapporter fra ulike kriseøvelser og NOU-er og St. og Ot. prp-er utover de

som her er nevnt, Forsvarets høyskoles bibliotek, hovedoppgaver og andre rapporter fra Forsvarets stabsskole, mv.

De offisielle «løgnene»

Det har slått meg at personer som man vanligvis bør kunne forutsette behersker dette fagområdet, har vært usedvanlig dårlig informert/oppdatert. Jeg har i flere tilfeller måttet korrigere informasjon jeg har fått, fordi jeg selv har hatt annen og mer presis informasjon enn den som eksempelvis Fylkesmannen i Oslo har frembrakt/gjort tilgjengelig. I tillegg til at jeg er svært interessert i fagområdet, har jeg også vært foredragsholder på Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB) i Heggdal i Asker. Dette gjør at jeg kjenner rollefordelingen mellom de ulike aktørene forholdsvis godt og sitter med en del faktainnsikt fra før.

Det har likevel sjokkert meg mest er hvor lemfeldig og taktisk enkle fakta forsøkes gjengitt, selv i tiden før 22. juli. Jeg havnet bortimot i en krangel med stabssjef Johan Fredriksen (i midten i bildet til høyre) i Oslo-politiet da han hevdet at sikkerheten rundt Stortinget var i den skjønneste orden. Han serverte så lite troverdige forklaringer og faktaopplysninger, at jeg med min faktainput følte at han bortimot holdt meg for narr.

Vi Menn-artikkelen viste seg, dessverre, å være bortimot profetisk i sine vurderinger og gjengivelser. Akkurat det mine kilder sa kom til å skje i en alvorlig krise, skjedde 22. juli. Det tok mer enn tre timer før Stortinget ble skikkelig sikret etter bombeeksplosjonen i regjeringkvartalet 22. juli. Og i ettertid vet vi også at gjerningsmannen var spesielt opptatt av Stortinget, sogar justiskomiteen. Det forelå dermed et reelt trusselbilde mot de folkevalgte 22. juli. I tillegg sviktet sikkerheten på også mange andre områder, i så stor utstrekning at vi i realiteten snakker om en delvis strukturell kollaps. Internasjonalt hviskes det allerede om «look to Norway». Men denne gangen handler det ikke om et eksempel til etterfølgelse.

At man forsøker å sminke de faktiske forhold om hvor dårlig det stod til med Norges terrorberedskap i tiden før 22. juli, for å ikke skape uro eller rokke ved publikums trygghetsfølelse, har sjokkert meg dypt og inderlig. Om det jeg her karakteriserer som «løgner», fordi jeg faktisk opplever det som det, er bevisste løgner eller om avsenderne faktisk tror på det de sier, det har jeg ingen forutsetninger for å vurdere.

Det som uansett er fakta, er at når du får tilstrekkelig kunnskap om landets sikkerhet, er det som å tre inn i «the twilight zone» når du sammenholder fakta med offentlige uttalelser.

Det er ikke alltid sammenfall mellom de to størrelsene.

Terrorangrepene 22. juli

Da terrorangrepene 22. juli skjedde, stod jeg på en sandstrand nord for København sammen med mine to eldste barn. Selv om jeg muligens hadde spesielle forutsetninger for å kaste meg inn i den løpende nyhetsdekningen etterpå, valgte jeg i stedet for å ta et skritt til siden og skrive (i første rekke) en tidslinjebok.

Dette var både en befrielse og frustrerende på en og samme tid, fordi jeg løpende har sett at en del av journalistikken og svarene fra det offisielle Norge har åpnet opp problemstillinger som jeg ganske sterkt ønsker å belyse. I noen tilfelle er det riktig også å si «korrigere». Men jeg måtte ta et valg. Det var ikke mulig for meg å gjøre begge deler, i en krevende hverdag. Jeg ser imidlertid at mange andre medier har tatt over litt der jeg slapp. Og det skulle jo nesten bare mangle, etter en slik hendelse som 22. juli var. Jeg håper jeg ikke oppleves som pretensiøs på egne vegne når jeg tillater meg dette lille hjertesukket.

Jeg ser ikke bort fra at jeg senere utvikler mitt arbeid med «Kampen om Norges terrorberedskap» til en bok. Det får tiden vise.

Tids- og ressursbruk

Dette prosjektet har i perioder vært fullstendig altoppslukende, parallelt med arbeidet med hackersaken i samme tidsrom (beskrevet i egen metoderapport).

Hvis jeg skal anslå den samlede tidsbruken på saken, er det vel riktig å si at jeg fra januar til august 2011 arbeidet fire-fem måneder heltid samlet med sakene. Enda viktigere er tidsbruken min forut for dette. Jeg har jobbet med saksområdet siden midten av 1990-tallet. Uten denne ballasten, ville prosjektet ha vært langt vanskeligere og kanskje umulig å gjennomføre. Langsiktighet i kilderelasjoner og systematikk i researcharbeidet har vært to helt avgjørende forutsetninger for å kunne lykkes med prosjektet.

Spesielle erfaringer

På det personlige planet fikk prosjektet en trang fødsel, sagt litt spøkefullt, fordi deadline for første sak sammenfalt i tid med at min tredje datter valgte å melde sin ankomst til verden.

Men i lys av hendelsene 22. juli er dette blitt et veldig spesielt prosjekt for meg, der jeg bortimot ser på dette som mitt viktigste arbeid, målt i forhold til samfunnsverdi. Samtidig må jeg erkjenne at jeg - så langt - føler jeg har oppnådd fint lite. I arbeidet med prosjektet har min egen sinnsstemning - allerede før 22.7. - variert fra forbannelse til irritasjon og tidvis lamslått resignasjon.

I arbeidet med disse nyhetssakene har jeg funnet et fagfelt som sjokkerende nok blir håndtert etter innfallsmetoden og med en sterk revirkamp mellom de ulike aktørene, en revirkamp som ingen har maktet å sette en stopper for. Det sterke hemmeligholdet, kombinert med latterliggjøring av de få kritiske røstene som har tatt til motmæle utad, gjør at Norge møtte hendelsene 22. juli med en altfor dårlig terrorberedskap.

Jeg har prøvd å ikke plage juryen med altfor mange av nyhetspoengene og de politiske overtonene som denne saken har. Det kommer så altfor tydelig fram i sakene som sådan, lest i retrospekt. Om ikke annet bærer i alle fall mine tre artikler vitnesbyrd om at de som

er/var ansvarlige for terrorberedskapen i Norge, ikke kan hevde at de var ukjent med bekymringene knyttet til Norges terrorberedskap også forut for 22. juli.

Beredskapstroppen har opplyst at de brukte 75 prosent av sin kapasitet 22. juli. Det var i realiteten alle mannskaper de kunne få tak i, midt under en fellesferie. I tillegg tok det mange timer før Forsvarets spesialkommando (FSK) greide å etablere en gripbar kapasitet.

Det skremmende spørsmålet er hva som hadde skjedd dersom Norge denne sommerdagen hadde blitt angrepet av mer enn en enslig mann. Hva om vi hadde blitt angrepet av en gruppe/organisasjon eller - gud forby - en annen statsmakt?

Hva hadde skjedd da? Hadde vi fortsatt levd i en fri og uavhengig stat? Før 22. juli hadde jeg knapt turd å stille spørsmålet. Nå har jeg nesten lyst til å rope det ut, og spørre hvorfor etterklokskapen får lov til å råde grunnen også når det gjelder Norges terrorberedskap.

Kongsberg, 18. januar 2012

Kjetil Stormark

DEN SKITNE MAKTKAMPEN

TEKST: KJETIL STORMARK

Harald Sunde (56)

Han har gått til krig mot de beste i Heimevernet.
Han har halvert Norges væpnede antiterrorberedskap.
Han har endret Norges forsvarspolitik.
Alt uten å spørre Stortinget om lov.

Dette er den utrolige historien om hvordan forsvarssjef **Harald Sunde (56)** har halvert Norges væpnede kapasitet til å håndtere terroranslag. Men **nedleggelsen av elitestyrken HV016** handler også om privat maktkamp og vondt blod helt tilbake til 1994.

Søndagsrevyen 26. september 2010: Ankerkvinne Nina Owing introduserer en av toppsakene: «En av Forsvarets viktigste spesialavdelinger for bekjempelse av terror og sabotasjeaksjoner i Norge, legges ned. (...) Forsvarets evne til å bistå politiet ved terroranslag i landet, blir dermed redusert».

Det TV-seerne ikke får vite, er at antallet antiterroroperatører på norsk jord de neste månedene skal bli nær halvert, og nasjonens landforsvar endret til et «punktforsvar».

Men til tross for politisk storm og sterke bølger av kritikk, er forsvarssjef Harald Sunde ikke til å rokke.

Nord-Odal i Hedmark, februar 1998: Harald Sunde, på denne tiden oberst og sjef for Brigaden i Sør-Norge, skal vise hva han er god for. «Øvelse Elg» er i gang. Sundes soldater utgjør «Styrke Nord», oppgaven deres er å vinne terreng. I sitt tilholdssted i brigadehovedkvarteret har oberst Sunde ingen anelse om at Heimevernets elitestyrke HV016 allerede har lokalisert gjemmedet hans. «Avpatruljerte omr, fant FI-Brig-HQ «Styrke Nord» - angripende styrke», skriver en av HV016-mannskapet i en rapport og legger til: «Trakk tilbake usett». Alt dagen etter gjennomfører spesialsoldatene i HV016 en råfrekk manøver. De låner arbeidsklær fra lokalbefolkningen, og spaserer rett inn i fiendens hovedkvarter, i det oberst Sunde legger strategien for hvordan «Styrke Nord» skal vinne «krigen». Sundes fremrykkende styrke har som oppgave å krysse elven Vormå og ta den militære flyplassen på Gardermoen, fremgår det av av operasjonsordre nr. 1 for øvelsen, fra Distriktkommando Østlandet (DKO) sine arkiver, som er avlevert Riksarkivet.

Ved å kle seg ut som sivilister, gjør HV016-operatørene viktige observasjoner som senere gjør dem i stand til å ta ut flere av Sundes posisjoner. HV-soldatene slår blant annet ut «Styrke Nord»'s evne til elektronisk krigføring, og flere feltartilleriposisjoner.

– Vi brukte også skarpskyttere aktivt, og et av målene var selvsagt «fi» sjef («fi» sjef, er brigadesjef Harald Sunde, red.anm.). Han ble lokalisert, men ikke tatt ut, sier en sentral kilde som deltok på øvelsen i 1998.

Da Sunde på debriefen etter øvelsen får vite om HV016s suksess, blir han rasende, opplyser kilder til ALFA. Spesielt sterkt reagerer Sunde på at HV016 har utgitt seg for å være sivilister.

I et tilsvaret til ALFA, skriver forsvarssjefens talsmann John Inge Øglænd at man skal være forsiktig med å tro på folk «som har et åpenbart motiv for å ville overdrive sin egen kompetanse og betydning». Og legger til:

«Kan vi anta at det dreier seg om den personen som under øvelsen kjørte rundt i en hvit bil i sivile klær med uniform og våpen liggende i baksetet? Som ble observert og fulgt på vanlig måte, blant annet mens han kjørte rundt på parkeringsplassen hvor Brigade KO ble etablert under forøvelsen og en gang senere. Den samme personen i sivilt, fortsatt med uniform og våpen bak i bilen, som

I denne reportasjen avdekker ALFA det ukjente bakteppet for nedleggelsen av HV016, Heimevernets fremste spesialenhet. Basert på sensitive og graderte dokumenter, samt bakgrunnssamtaler med et tjuetalls muntlige forsvarskilder, kan ALFA avdekke at forsvarssjef Harald Sunde i realiteten har nedlagt halvparten av landets operative og væpnede kapasitet på terrorbekjempelse – uten å spørre Stortinget om lov. I tillegg er Sunde i ferd med å strippe Heimevernet for evnen til å gjøre noe som helst annet enn å holde vakt og skyte skudd. Forsvarssjef Sunde er helt på egen hånd, i ferd med å endre norsk forsvarspolitik. Fra å være et landforsvar for Norge, en oppgave HV fikk gjennom Heimevernsreformen for noen få år siden, har Sunde slått fast at HV nå bare skal stå for et punktforsvar av et begrenset antall bygninger. Basert på kilder i det svært lukkede spesialstyrke- og elitesoldatmiljøet, kan ALFA fortelle historien om den brutale og skitne maktkampen om Norges terrorberedskap. Flere av ALFAs kilder hevder at forsvarssjef Harald Sunde helt siden midten av 1990-tallet har gitt uttrykk for sterke, personlige antipatier mot HV016, Heimevernets spesialenhet for terrorbekjempelse. Dette har skjedd i sosiale og lukkede sammenhenger, uten at mediene har vært tilstede.

senere under stridsdelen av øvelsen stod og spiste pølse på bensinstasjonen midt i øvelsesområdet?»

Fra annet hold får ALFA opplyst at HV016 har hatt formell anledning til å opptre i sivil, noe de har gjort på en lang rekke oppdrag.

Men det har vært omstridt.

– Også Gunnar «Kjaka» Sønsteby opptrådte i sivil når han spanet. Det er ganske naturlig, sier en HV016-operator til ALFA.

Forsvarssjefen – som fra 1992 til 1996 var leder for Hærens jegerkommando – har allerede gått videre til neste skritt og besluttet å opprette en felles, nasjonal spesialstyrkekommando under hans egen kommando, lokalisert til Forsvarsstaben i Oslo. Det betyr samtidig at spesialstyrkeelementet (SOF-cella) innen Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) i Bodø forsvinner og legges til Oslo. Forsvarssjefen har satt 1.1.2012 som tidsfrist for omorganiseringen.

I kjølvannet av nedleggelsen av HV016, skjer det dermed – i det skjulte – en ganske dramatisk omorganisering av spesialstyrkemiljøene.

ALFAs kilder sier at nå som HV016 er nedlagt, og er ny nasjonal spesialstyrkekommando er på trappene, kan Marinejegerkommandoen (MJK) og Kystjegerkommandoen (KJK) stå for tur: Begge kan stå foran store omveltninger i tiden som kommer.

Flere av ALFAs kilder hevder at forsvarssjef Harald Sunde helt siden midten av 1990-tallet har gitt uttrykk for sterke, personlige antipatier mot HV016, Heimevernets spesialenhet for terrorbekjempelse.

Da han tok over som forsvarssjef i 2009, tok det ikke lang tid før han begynte på arbeidet med å legge ned enheten. HV016 passet ikke inn i Sundes planer.

Men det har vært sterk motstand internt.

24.august 2010 skriver sjefen for operasjonsstaben ved Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) et brev til staben i Heimevernet. I brevet med gradering «begrenset» heter det om HV016 at «ideelt sett bør disse avdelingene videreføres i sin nåværende form».

I brevet, som ALFA har fått tilgang til, står det videre:

«HV016-avdelingene har stor stridsutholdenhet og kan deployeres over hele Norge. Spesialstyrkene kan løse de samme typer oppdrag som HV016. FOH er imidlertid av den oppfatning at det vil være en uhensiktsmessig prioritering å ensidig binde spesialstyrkene opp i denne type oppdrag».

En måned senere smeller bomben. På et allmøte på Lutvann i Oslo får spesialsoldatene i Oslo og Akershus HV-distrikt 02 beskjed om at alle landets HV016-avdelinger nedlegges. Samme kveld presenteres nyheten på Søndagsrevyen.

Noen ser ned i gulvet. Andre sperrer opp øynene. Stemningen er ganske laber. Men mange av de sindige spesialstyrkesoldatene >

TOSPANN: Forsvarsminister Grete Faremo og forsvarssjef Harald Sunde leder et forsvar som preges av kriser og uro. Foto: Stian Lysberg Solum/ Forsvarets mediesenter

ANTITERROR: HVs elitestyrke HV016 ble opprettet i 1987 for å forsvare norske ledere mot angrep fra sovjetiske Spetsnaz-styrker. Etter 9/11 har de også trent på antiterroroperasjoner. Fotos: Fredrik Naumann/Felix Features

Bruker spesialstyrken FSK som livvakter

Forsvarssjef Harald Sunde

benytter spesialjegere fra Forsvarets Spesialkommando (FSK) som livvakter under reiser i utlandet.

Da Sunde i fjor høst besluttet å legge ned Heimevernets spesialstyrkeelement HV016, begrunnet han det med at det er militærpolitiet som skal stå for livvakt-tjeneste i Forsvaret. Ikke HV016. Men ALFA kan avdekke at forsvarssjefen, i likhet med sin forgjenger Sverre Diesen, benytter seg av operatører fra FSK når han trenger livvakter under utenlandsreiser.

Det betyr at forsvarssjefen legger beslag på ressurser (en operativ FSK-soldat koster, inkludert støtteapparat, rundt åtte millioner i årlige utgifter, red.anm) som normalt er sterkt etterspurt til terrorbekjempelse og viktige, militære operasjoner.

I en e-post bekrefter forsvarssjefens talsmann, oberstløytnant John Inge Øglænd, at forsvarssjefen benytter den etterspurte spesialstyrken som livvakter. «Forsvarssjefen bruker begge avdelinger i forbindelse med reiser, noe også forrige forsvarssjef gjorde, det er en kapasitetsvurdering som blir tatt av andre enn forsvarssjefen. Forsvarssjefen er ikke er personlig involvert i hvem som løser disse oppdragene», skriver Øglænd. Etter hva ALFA forstår, pleier forsvarssjef Harald Sunde, som var sjef for Hærens jegerkommando (HJK) fra 1992 til 1996 fortsatt tett kontakt med spesialavdelingen, som nå går under navnet FSK/HJK. Forsvarssjefens nåværende adjutant har også bakgrunn fra FSK. Det samme gjelder den nye adjutanten som er ansatt, og skal ta over stillingen til sommeren.

reagerer fort med sinne. Fram til da har de ikke hørt noe om en mulig nedleggelse. Det har ikke vært noen drøftinger med soldatene. Nedleggelsen skjer dermed i strid med reglene i Arbeidsmiljøloven og avtaleverket for de ansatte i Forsvaret.

Bak beslutningen står forsvarssjef Harald Sunde personlig.

Av frykt for å ødelegge karrieren, protesterer vanlige yrkessoldater sjelden mot dårlig behandling. De er også vant til å ta imot ordre. Men medlemmene av HV016 har en helt unik bakgrunn: De fleste av dem er deltids-engasjert befal. De er selv vant med å gi kommandoer. I tillegg har mange lederjobber i det offentlige eller i det private næringsliv. De har omfangsrrike nettverk, som også strekker seg inn i Stortinget og regjeringsapparatet. HV016-medlemmene er en styrke som er trenet i å kjempe – også for sine egne rettigheter.

I stedet for å legge ned våpnene, svarer sentrale medlemmer av HV016 med det utenkelige: De går til krig mot forsvarssjefen.

I løpet av få timer mottar sentrale politikere på Stortinget fyldige briefinger om bakgrunnen for konflikten. Politikerne mottar også en lang rekke graderte dokumenter.

HV016-miljøet benytter seg av et smutthull i Sikkerhetsloven, som slår fast at de folkevalgte

på Stortinget fritt kan motta og håndtere graderte opplysninger. Det får de til gangs.

Konsekvensen er at det raskt hagler med spørsmål og medieutspill. Politikere fra opposisjonen er nådeløse i sin kritikk. Gjennom høsten 2010 skal forsvarssjef Harald Sunde og forsvarsminister Grete Faremo måtte forklare seg i flere omganger. Blant annet om at medlemmer av en norsk spesialstyrke for første gang har truet sin egen sjef med søksmål.

Hva er grunnen til den ødeleggende isfronten mellom forsvarssjefen og HV016? Mange av ALFAs kilder peker på det dårlige forholdet mellom Heimevernets spesialenhet HV016 og spesialjegermiljøet i Hæren, som Sunde selv har bakgrunn fra og har vært leder for. Sistnevnte består av Forsvarets Spesialkommando (FSK), og Hærens Jeger-kommando (HJK).

– Allerede på slutten av 1990-tallet uttalte Sunde i mindre kretser i Forsvaret at han kom til å legge ned HV016, dersom han noen gang fikk sjansen, sier flere kilder.

I 1994 var det en sterk og åpen konflikt innad i HV016, som førte til at en hel tropp sluttet i protest mot de oppdragene de ble tildelt. Troppssjefen og mange av soldatene hadde bakgrunn fra FSK/HJK. Troppssjefen gikk umiddelbart tilbake til HJK, da han sluttet i HV016.

De neste to-tre årene var det også andre

operatører, med HJK-bakgrunn, som ble erklært uønsket i HV016. Årsaken skal ha vært manglende modenhet, dårlig vurderings-evne og problematiske enkelthendelser.

Lars Finstad, som var sjef for HV016 fra 1997 til 2002, skrev 16. november 2010 en kronikk i Dagbladet, der han gikk til kraftig angrep mot forsvarssjef Harald Sunde.

«Det er et paradoks at enkelte av dem som måtte slutte på nittitallet kom fra nåværende Forsvarssjefs daværende avdeling, Hærens jegerkommando», skrev Finstad.

Finstad tjenestegjør for tiden som sjef for den norske politistyrken i Afghanistan.

Han vil i ettertid ikke gi noen utdypende kommentarer.

– Jeg vil ikke gi detaljer som kan være i konflikt med min taushetsplikt, skriver Finstad i en e-post. Etter hva ALFA forstår, skal Finstad ha blitt advart om at det kunne få konsekvenser for hans politistilling i Afghanistan dersom han uttaler seg mer om HV016-saken.

I 2000 skal det ha toppet seg, da HV016 skulle være såkalt «hunter force» og teste åtte rekrutter fra spesialjegerutdanningen. Rekruttene gikk 50 mil til fots fra Rena, som ledd i en årlig øvelse der hvert års rekrutter må trene på langvarig uttrekning fra fiendtlig område. Målet er å unngå å bli tatt av fienden.

I Nordmarka ble samtlige av rekruttene tatt av HV016, som lå i bakhold og ventet. Flere av spesial-jegerrekruttene gikk i garnet opptil flere ganger.

HJK-miljøet skal i etterkant ha reagert sterkt på hvordan HV016 gjennomførte treningsoppdraget, forteller kilder til ALFA.

Siden dette har FSK/HJK og HV016 ikke samarbeidet eller hatt noen fellesøvelser.

Da neste årskull av spesialjegerrekrutter skulle testes, var det HV03 fra Drammen som fikk oppdraget. HV016 hørte aldri noe mer fra HJK.

HJK kjempet på 1990-tallet også for sin egen eksistens. Mange i Hæren ga åpent uttrykk for at HJK burde legges ned, fremgår det av en masteroppgave fra Forsvarets stabsskole i mai i fjor, skrevet av John Inge Hammersmark, som selv har bakgrunn fra FSK/HJK.

Siden deler av Forsvaret viste liten forståelse for behovet for spesialstyrker, utviklet det seg et ikke ubetydelig konkurranseforhold mellom både HJK og MJK, samt mellom FSK/HJK og HV016. Til en viss grad kjempet spesialavdelingene om de samme pengene.

I 1996 begynte det å lysne litt, da norske spesialstyrker fikk etterretningsoppgaver i den første IFOR-styrken i Bosnia. Men det var først i 1998, da HJK fikk oppdraget med å planlegge sikring for de internasjonale observatørene i Kosovo, at satsingen på spesialstyr-

kene skjøt fart, med ytterligere omdreining etter terrorangrepene 11. september 2001.

Tilbake til 2010: Etter uker med knallhard, politisk kritikk av beslutningen om å legge ned spesialavdelingen HV016, slår forsvarssjef Harald Sunde 8. november 2010 knallhardt tilbake.

Frontalangrepet introduseres på NRK Kveldsnytt av ankermann Jarle Roheim Håkensen: «Han (Sunde, red.anm) sier at Stortinget ikke har noe med hans disponeringer, og at avdelingen har vært ute av kontroll og har misforstått sine arbeidsoppgaver».

I intervjuet er Sunde oppgitt over kritikken som har haglet fra ulike hold:

«Forsvarssjefens plikt er at våre skattepenger blir brukt på en forsvarlig og fornuftig måte», sier han, og legger til:

«Oppgavene (...) er bortfalt, og dessverre har denne styrken fått lov til å utvikle sine egne oppdrag og øve på de».

Dagen etter utblasingen ønsker flere i Heimevernet å ta til motmæle. Distriktssjef og oberst Stein Erik Lauglo sier ja til å bli intervjuet av Dagsrevyen, for å gjøre det klart at han ikke kjenner seg igjen i forsvarssjefens beskrivelse. En time før intervjuet, blir han stanset.

Fra Generalinspektøren for Heimvernet får Lauglo beskjed om at han ikke får lov til å uttale seg. Alle andre distriktssjefer ilegges også munn-

kurv. Beskjeden blir gitt på et distriktssjefmøte.

I dag er distriktssjef Stein Erik Lauglo fortsatt fåmælt.

– Jeg har ikke veldig lyst til å snakke om dette. Det er case closed. Det er ikke så mye mer å snakke om. Slik saken har utviklet seg, vil ikke jeg være noen kilde til historie-skrivingen, svarer Lauglo.

Den 9. november hadde du en intervjuavtale med Dagsrevyen. Du trakk deg fra avtalen. Hva var grunnen til det?

– Det kom opp en del informasjon som gjorde at jeg valgte å ikke gå ut.

Ble du bedt av Generalinspektøren for Heimevernet om å forholde deg rolig?

– Ja. Vi ble bedt om å holde oss rolig, fordi det var kommet fram en del annen informasjon som vi ikke ville gå ut med.

Av hva slags art da?

– Det vil jeg ikke kommentere, svarer Lauglo. Også distriktssjefen for HV12 i Trøndelag, Lyder Karlsen, trakk seg samme dag fra en tilsvarende intervjuavtale med Adresseavisen.

– Jeg vil ikke kommentere prosessen ift HV016 nå. Nå har jeg fokus på å effektivere vedtaket, og å videreføre mesteparten av personellet til resten av innsatsstyrken, svarer Karlsen.

I dag er imidlertid misnøyen med forsvarssjefen fortsatt sterk nok til at en av distrikts-sjefene tar bladet fra munnen. Som sjef for HV-distrikt 09 i Bergen ledet Magnus Chr. ►

POPULÆRE:
Soldater fra Forsvarets Spesialkommando, FSK under øvelse ved Rena Leir i Østerdalen. Foto: Cornelius Poppe / SCANPIX

SLUTTSTREK:
I vedleggene til forsvarssjefens direktiv for operative krav, som er gradert «begrenset», fremgår det at Heimevernet ikke lenger skal trene på «pågripelseskapasitet». Foto: Kjetil Stormark

Valkner en av HV016-avdelingene som Sunde har lagt ned.
– Min avdeling har ikke vært ute av kontroll. I det halvannet året jeg har vært her har den vært under meget god kontroll, fastslår Valkner med ettertrykk.

Mens ledergruppen i Heimevernet holdes kneblet, inviterer Harald Sunde selv til en pressebrief. Igjen tegner han et bilde av HV016 som en avdeling utenfor demokratisk kontroll. Litt senere gjentar han det samme, i et intervju med Aftenposten. Å beskyldre en militær for å ikke følge ordre og for å finne på sine egne oppdrag, er en svært alvorlig beskyldning.

Blant samfunnstoppene som utgjør kjernen i HV016-miljøet er forbannelse nå erstattet med raseri. De reagerer sterkt på at Sunde aldri dokumenterer sine alvorlige påstander. I tillegg påpeker kilder overfor ALFA at det er et paradoks at Sunde – før han ble forsvarssjef – kom fra stillingen som sjef for Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), som er ansvarlig for å utarbeide operative krav til Forsvarets ulike avdelinger. Følgelig hadde han selv hatt ansvaret for å gi HV016 oppdragene som han som forsvarssjef hevdet var falt bort.

Generalinspektøren for Heimevernet (GIHV), Kristin Lund, kaller HV016 et barn av den kalde krigen. Hun bekrefter at HV016 de siste årene er blitt innrettet som et bidrag til Norges terrorberedskap.

«HV016 var et barn av den kalde krigens trussel og fornyet seg gjennom terrordiskusjonen som fulgte i årene etter 11.september 2001», skriver Lund i et skriftlig svar til ALFA, formidlet gjennom HV-stabens informasjons-offiser Harald Rist Aamoth.

I sitt svar besvarer generalinspektøren ikke noen av ALFAs 11 spørsmål, herunder spørsmålet om munnkurven hun påla sine distriktssjefer.

I e-posten til ALFA skriver Lund at Forsvaret bare trenger et lite antall soldater som er spesialisert i militær livvakt og eskorte.

«Disse må til gjengjeld være heltidssoldater for å holde det nødvendige ferdighetsnivået og tilgjengelighet i inn- og utland». Tillitsmannsorganisasjonene har reagert sterkt på at Forsvarsledelsen droppet all form for lovpålagte drøftingsrunder og involvering av de ansatte i forbindelse med nedleggelsen av HV016.

– En pill råtten prosess, hvor Forsvaret ikke følger avtaleverket til mannskapene, sa leder Egil André Aas i Norges Offisersforbund til VG Nett i høst.

Under økende press gikk så forsvarssjefen 17. november ut og lovet satsing på Heimevernet. Men han sto beinhardt på at HV016 var historie. Sunde brukte det faktum at en tredjedel av innsatsstyrken på 5000 mann fortsatt manglet, til å begrunne nedleggelsen av HV016: Det var nødvendig å frigjøre millionene som HV016 kostet, til å kunne øve resten av innsatsstyrken skikkelig.

Men til hvilke oppdrag?

I et intervju i Aftenposten i 17.november 2010 blir forsvarssjef Sunde spurt om hvordan han tolker daværende forsvarsminister Strøm-Erichsens uttalelse om at HV har overtatt landsforsvaret.

«Det innebærer ikke noe territorialforsvar. Det skal ikke Norge ha. HV er et punktforsvar. De skal beskytte utvalgte objekter over hele landet, mens innsatsstyrkene skal trå til der det er nødvendig. For øvrig er det Hæren som skal håndtere en landtrussel», svarte Sunde.

Uttalelsen står i skarp kontrast til uttalelser fra tidligere forsvarsminister Anne Grethe Strøm-Erichsen. I 2008 slo hun i Aftenposten fast at Heimevernet hadde overtatt landforsvaret av Norge. Statsråden lovet samtidig en massiv opprustning av Heimevernet.

I «Direktiv for operative krav», datert 24. september 2010, konstateres det i tillegg i ett av vedleggene at «Heimevernet (HV) har territorielt ansvar og skal i tillegg kunne forsterke annen militær tilstedeværelse i utsatte områder».

Forsvarskilder hevder at Sundes senere

SØK OG SIKRING:
HV016s 180 operatører trener på søk og sikring av en bygning, operasjoner som ofte krever 30-40 operatører eller mer for hver bygning. Foto: Fredrik Naumann/Felix Features

helomvending innebærer at forsvarssjefen på egen hånd er i ferd med å endre norsk forsvarspolitik, uten politisk behandling og debatt i Stortinget. Egenrådigheten får sentrale stortingsmedlemmer til å fortvile. Også medlemmer av Aps stortingsgruppe er frustrerte over at deres egen statsråd, Grete Faremo, ikke tar sterkere styring.

«Hvis 016 blir lagt ned, hvis innsatsstyrkene kuttes, vil Forsvarets evne til antiterrorberedskap være vesentlig svekket, der hvor vi vet at sikkerhetstrusselen er størst, nemlig i tettbygde strøk, i storbyer, ved viktige infrastruktur og offentlige bygninger», sa APs Marit Nybakk på Dagsrevyen 8. november.

Men 26. november tvinges forsvarsminister Grete Faremo til å svare for seg på Stortinget. Stilt til vegg av Stortinget, konkluderer Faremo stikk motsatt av hva hennes egen forsvarssjef hadde uttalt ni dager tidligere:

«Heimevernsdistriktene ivaretar i dag lokalt territorielt landansvar under Forsvarets operative hovedkvarter», fastslo Faremo.

Men i stortingsdebatten fremgikk det at ingen deler av områdestrukturen i Heimevernet var blitt trent i 2009. Høyres Ine Marie Eriksen Søreide var godt informert. Og hun la til: «I 2010 ble bare 20 prosent av styrkene trent. Og når 2011 er ferdig, vil bare halvparten av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene i Heimevernet ha trent i løpet av de fire siste årene.»

Krf-leder Dagfinn Høybråten påpekte at Stortinget burde vært koplet inn.

Etter debatten var stemningen laber i Aps stortingsgruppe.

«Pinlig dårlig», var en av karakteristikkene som ble brukt om Faremos prestasjoner i Stortinget denne dagen.

Striden om Norges terrorberedskap er ikke den eneste som forsvarssjef Harald Sunde har vært dypt involvert i siden han tiltrådte 1. oktober 2009. Krisene har stått i kø: Forsvaret har ikke oversikt over hvem som har tjenestegjort eller blitt skadet under tjeneste i Afghanistan, tidligere soldater hevder de blir motarbeidet av statlige etater som NAV og Statens pensjonskasse, det er usikkerhet knyttet til forsvarssjefens politiske uavhengighet, og det er strid om de økonomiske disposisjonene i Forsvaret. Forsvarsminister Grete Faremo er også blitt beskyldt for å ha feilinformert Stortinget. I sum er forsvarssjef Sunde blitt en etatsjef som oppleves som en belastning for statsråd Faremo. Politiske observatører påpeker at det er et farlig liv. Både for forsvarsministeren og forsvarssjefen.

I tillegg er det blitt nasjonalt oppstyr over soldater som hilser til Valhall, og uttaler til ALFA om at «å krige er bedre enn sex». I stedet for å forsvare sine soldater, gikk forsvarsminister Grete Faremo og forsvarssjef Harald Sunde ut i mediene og fordømte

uttalelsene til sine egne ansatte med uvanlig kraftig språkbruk. Det har igjen ført til hard kritikk for slett lederskap. Forsker og forsvarsekspert Ståle Ulriksen ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) svarer slik på spørsmål om Forsvaret er inne i en krise:

– Ja.

Hva er årsaken?

– Det vi ser nå, er en tillitskrise mellom forsvarsledelsen og de som er på bakken, de som føler de må bære mesteparten av belastningene ved for eksempel å operere i felt i Afghanistan. Men også fotfolket hjemme i Norge er berørt av dette. Følelsen er at du

ikke får støtte fra din egen ledelse når du ha behov for det.

Ulriksen mener mange av avsløringene rundt Forsvaret ifjor høst berører det han karakteriserer som skandaløse forhold:

– At Afghanistan-soldater ikke får hjelp av NAV, er jo helt skandaløst. Og så kommer HV016-saken, der forsvarssjefen hevder at avdelingene har vært ute av kontroll. Det er ganske heftig.

Hvordan tolker du forsvarssjefens kritikk mot egne underordnede?

– Det viser at forsvarssjefen kanskje er mest opptatt av sin egen posisjon.

Har HV016 vært ute av kontroll?

– Det har jeg veldig vanskelig for å tro. Det finnes massevis av dekning i stortingsdokumenter for oppgavene de har hatt. Stortinget opprettet enheten (i 1986, red anm), og de har ønsket å bruke dem fleksibelt. Stortinget ønsket etter 9/11 et HV016 som var i stand til å gjøre mange ting, sier Ulriksen. NUPI-forskeren er blant dem som kjenner norsk militærberedskap best.

– Beslutningen om å legge ned HV016 er for hastet. Dersom man skulle hatt en ordnet prosess, burde man ha gått gjennom en trusselvurdering og gjort en evaluering av styrkene man har for å kunne håndtere trusselen. Og så måtte man ha gjort en vurdering av hva slags risiko vi var villig til å løpe. Men poenget er jo at en slik vurdering er jo ikke gjort i »

MØRK FRAMTID:

De aller fleste av de 180 operatørene i HV016 har sagt opp i protest mot nedleggelsen av eliteenheten og som reaksjon på forsvarssjefens håndtering av saken.

«For å si det sånn, hvis jeg hadde ment at HV016 har vært ute av kontroll, hadde jeg gjort noe med det. Men det kan du ikke sitere meg på.»

Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen

Norge, av hva slags operative kapasiteter vi egentlig trenger. Og da blir dette galt. I en slik vurdering, måtte man samtidig ta stilling til hvor store deler av Norge vi skal ha en beredskap i.

Rammer nedleggelsen av HV016 norsk terrorberedskap?

– Ja, selvfølgelig. HV016 har bestått av en god del folk som har hatt bakgrunn både fra FSK/HJK og politiets beredskapsstyrke. De har hatt mye erfaring og rutine som kunne bli overført til yngre personell, som igjen kunne aspirere dem til å bli medlem av disse beredskapsstyrkene. Det har tradisjonelt sett vært krevende å få tak i nok folk til de spisseste avdelingene, sier Ulriksen.

Visedmiral Jan Reksten (61) og tidligere sjef for Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) reagerer på at forsvarssjef Harald Sunde hevder at HV016 ikke lenger er relevant.

– Påstanden fremstår som høyst besynderlig. Mot en terrortrussel må dette være den viktigste avdelingen Forsvaret har, bortsett fra yrkessoldatene i spesialstyrkene. Hvis 016 ikke er relevant, hvor relevant er da resten av HV, med tanke på en stridsituasjon? Når det sies at det har vært en forglemmelse å legge ned 016 må jeg si at jeg aldri har vært med på en diskusjon der det er sagt at vi ikke trengte avdelingen, sa Reksten til Aftenposten etter at nedleggelsen ble kjent.

Mandag kveld, 10. januar i år: Forsvarsminister Grete Faremo kremter og rensker halsen. Hun har lenge forberedt seg på å holde tale i Oslo Militære Samfund. Fra talestolen i den ærverdige bygningen, ser hun utover yrkesoffiserene som fyller benkeradene. Alle venter spent på hvordan statsråden kommer til å håndtere de brennhete avsløringene rundt Forsvaret. Bråket rundt HV016 er utrolig nok overdøvet av enda sterkere

støy rundt avsløringen av at Forsvaret ikke har oversikt over hvilke soldater som har tjenestegjort og eventuelt blitt skadet under tjeneste i Afghanistan.

Den over 11 sider lange talen har vært justert hyppig de siste dagene. I den endelige versjonen nevnes HV016 kun én eneste gang. I stedet snakker Faremo mye om behovet for endringer.

Innledningsvis siterer hun Bill Clinton: «Det vi ønsker skal bli varig, må vi forandre».

Om HV016 sier hun dette:

«Kald krig-tankegangen satt fast i mange til langt ut på 2000-tallet, og vi får fortsatt små påminnelser om at den fremdeles eksisterer. Deler av motstanden mot nedleggelsen av HV016 illustrerer dette».

Men Faremo lykkes ikke med å slukke brannen. De negative medieoppslagene fortsetter. På ny rykker forsvarssjef Harald Sunde ut i Aftenposten. Budskap denne gang: «Det er jeg som er sjefen!».

Selv om Sunde fortsatt har mange tilhengere i Forsvaret, underordnede som beskriver sjefen som «en ener», øker uroen og bekymringen i styrke. En kilde som er kritisk til forsvarssjefen og har god kjennskap til interne forhold, sier at Forsvaret ikke tåler at tillitskrisen blir veldig mye større.

Også på toppnivå tiltar bekymringen. Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen, Sundes forgjenger, pleier fortsatt omfattende kontakt med forsvarrets ledersjikt.

Sundes påstand om at HV016 har vært ute av kontroll, at de har vært for mye alene, rammer Sverre Diesen som tidligere forsvarssjef.

– Jeg har ikke lyst til å kommentere min etterfølgers uttalelser, svarer Diesen på forespørselen fra ALFA.

Men er du enig eller uenig i at HV016 har vært ute av kontroll?

– For å si det sånn, hvis jeg hadde ment at

HV016 har vært ute av kontroll, hadde jeg gjort noe med det. Men det kan du ikke sitere meg på.

Selv ikke distriktssjefene i Heimevernet var i slutten av januar informert om forsvarssjef Harald Sundes siste beslutning som rammer Heimevernet ytterligere. Flere av distriktssjefene i Heimevernet var ukjent med at forsvarssjefen i «Direktiv for operative krav og vurdering av operativ evne» for Heimevernets innsatsstyrker for perioden 2010-2012 har fjernet alle referanser til at HV skal trene på pågripelseskapasitet.

Dokumentet, som ALFA sitter med gjenpart av, er gradert «begrenset».

At forsvarssjefen kutter all HV-trening på «pågripelseskapasitet» betyr kort og godt at HV-soldatene bare vil ha kompetanse til å holde vakt ved bygninger og til å kunne avfyre skudd. Heller ikke denne dramatiske endringen, som i praksis svekker norsk terrorberedskap ytterligere, er behandlet politisk.

Av opprinnelig rundt 390 væpnede antiterroroperatører i alle norske spesialavdelinger, er det dermed bare 210 igjen. Nesten halvparten av Norges terrorberedskap er utslettet av forsvarssjef Harald Sunde de siste månedene.

11. mars 2004 fikk Madrid sitt 11. september. I løpet av få minutter detonerte ti bomber på fire forskjellige steder i den spanske hovedstaden. Ødeleggelsene var massive. 192 personer ble drept og 1500 skadd i angrepene.

Halvannet år senere ble norsk antiterrorberedskap testet gjennom to dager i «Øvelse Hovedstad». Scenariet var at terrorister hadde gjennomført et større terroranslag mot transportnettverket i Oslo. Lærdommen fra øvelsen var skremmende: I en krisesituasjon ville antiterrorberedskapens innarbeidede rutiner ikke strekke til.

Under øvelsen i Oslo drev Politiets beredskapstropp klappjakt på en av de mistenkte terroristene, da de som en del av øvelsen ble beordret videre til et viktigere oppdrag. HV016 overtok jakten på mannen, som den operative ledelsen mistenkte oppholdt seg i NRK-bygget på Marienlyst. Etter noen timers søk, pågrep HV016-operatørene «terroristen», som hadde skjult seg i etasjen over nyhetsredaksjonen i NRK.

I dag, etter forsvarssjef Harald Sundes nedleggelse av Heimevernets antiterrorberedskap, hadde terroristen neppe blitt funnet. **A**

KILDER:

Riksarkivet/Distriktsskommando Østlandets arkivmateriale etter Øvelse Elg, Forsvarets arkiv-administrasjon, Forsvarets nettsider, politiets nettsider, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Generaladvokaten, medieoppslag i Aftenposten, VG, v g.no, NRK, NRK.no, Dagbladet, lovdata.no, interne dokumenter fra Forsvaret, masteroppgave fra Forsvarets stabsskole (mai 2010), skrevet av John Inge Hammersmark, muntlige kilder i blant annet Forsvaret og politietaten.

Generaladvokat vurderer påtale mot Sunde

Generaladvokat Arne Willy Dahl vurderer å bruke sin selvstendige påtalemyndighet mot forsvarssjef Harald Sunde og generalinspektøren for Heimevernet, Kristin Lund.

Begge har i debatter om HV016-saken i NRKs Dagsnytt 18-studio i november i fjor røpet graderte opplysninger.

Generalmajor Kristin Lund sa i en Dagsnytt 18-debatt 24. november at motdebattant Henrik Hovland var tilknyttet HV016. Dette er noe som selv ikke medlemmene av HV016 har hatt anledning til å opplyse. Hovland reagerte sterkt på Lunds uttalelser, og ba i et brev til generaladvokaten med kopi til forsvarssjefen om at saken ble forfulgt videre. Etter hva ALFA forstår, har Hovland tidligere vært tilknyttet avdelingen, noe han ikke lenger er. Hovland har vært helt ute av Heimevernet og HV016 siden 2009.

Generaladvokat Arne Willy Dahl anbefalte da at saken mot GIHV burde etterforskes nærmere.

Men selv om forsvarssjefen mottok Hovlands brev i midten av desember, ble saken sendt videre til Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) først da en journalist fra Dagbladet tok kontakt 10. januar i år.

Siden Lund har Cosmic Top Secret (CTS)-klarering, måtte både FSA og Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH) uttale seg i saken, før forsvarssjefen tok en endelig beslutning.

I stedet hadde forsvarssjefen bedt om at FSA reagerte mot at HV016-personell hadde referert sikkerhetsgradert informasjon i et internt brev til Forsvarsdepartementet.

Mens FSA og FOH så på saken, uttalte Dahl til ALFA at det kunne tenkes at forsvarssjef Harald Sunde selv var inhabil til å avgjøre spørsmålet.

Årsaken er at forsvarssjefen i en Dagsnytt 18-debatt 8. november i fjor opplyste at HV016 hadde 191 operatører, noe som var graderte opplysninger etter samme direktiv som begrenset HV016-soldatenes anledning til å stå fram med fullt navn.

Er det et dilemma dersom forsvarssjefen skal ta en beslutning om å forfølge generalinspektøren, at det samtidig vil ramme ham selv?

– Det kan det være. Men jeg må først finne ut hvordan fakta ligger an her, svarer generaladvokat Arne Willy Dahl.

– Jeg vil strekke meg så langt som å si at det ligger et potensielt dilemma der.

Forsvarssjefen kan teoretisk sett, før du har fakta på bordet, tenkes å være inhabil?

– Ja, svarer Dahl.

Få dager senere kom avgjørelsen. 31. januar besluttet forsvarssjefen at det ikke skulle iverksettes noen etterforskning av Lund.

Generaladvokaten hadde forut for dette bedt om et møte med forsvarssjefen for å drøfte saken. Men forsvarssjef Harald Sunde tok seg ikke tid til å møte generaladvokaten, før han konkluderte endelig. Når ALFA spør Dahl om hva som skjedde med det ønskede møtet, blir han til å begynne med litt brydd.

– Jeg har bedt om et møte, og jeg kommer til å minne ham på det. Det har ikke vært noe møte så langt, sier Dahl.

Er du bekvem med at saken nå er avgjort på denne måten?

– Jeg vil egentlig ikke svare på det. Jeg vil snakke med forsvarssjefen først, og neste opp dette skikkelig før jeg uttaler noe om hvorvidt jeg er bekvem eller ikke.

Kan det være aktuelt for deg å gå inn i saken på selvstendig grunnlag?

– Jeg vil ikke svare på det heller. Jeg vil jo gå

inn i saken i den forstand at jeg vil finne ut hva som er skjedd. Men hva jeg gjør etterpå, det holder jeg helt åpent. Jeg vil ikke si hverken at det er aktuelt eller at det er utelukket eller noe som helst.

Men det betyr jo at du utelukker ikke at du kan velge å gå inn i saken på formelt grunnlag?

– Nei, jeg gjør jo ikke det da, svarer generaladvokaten.

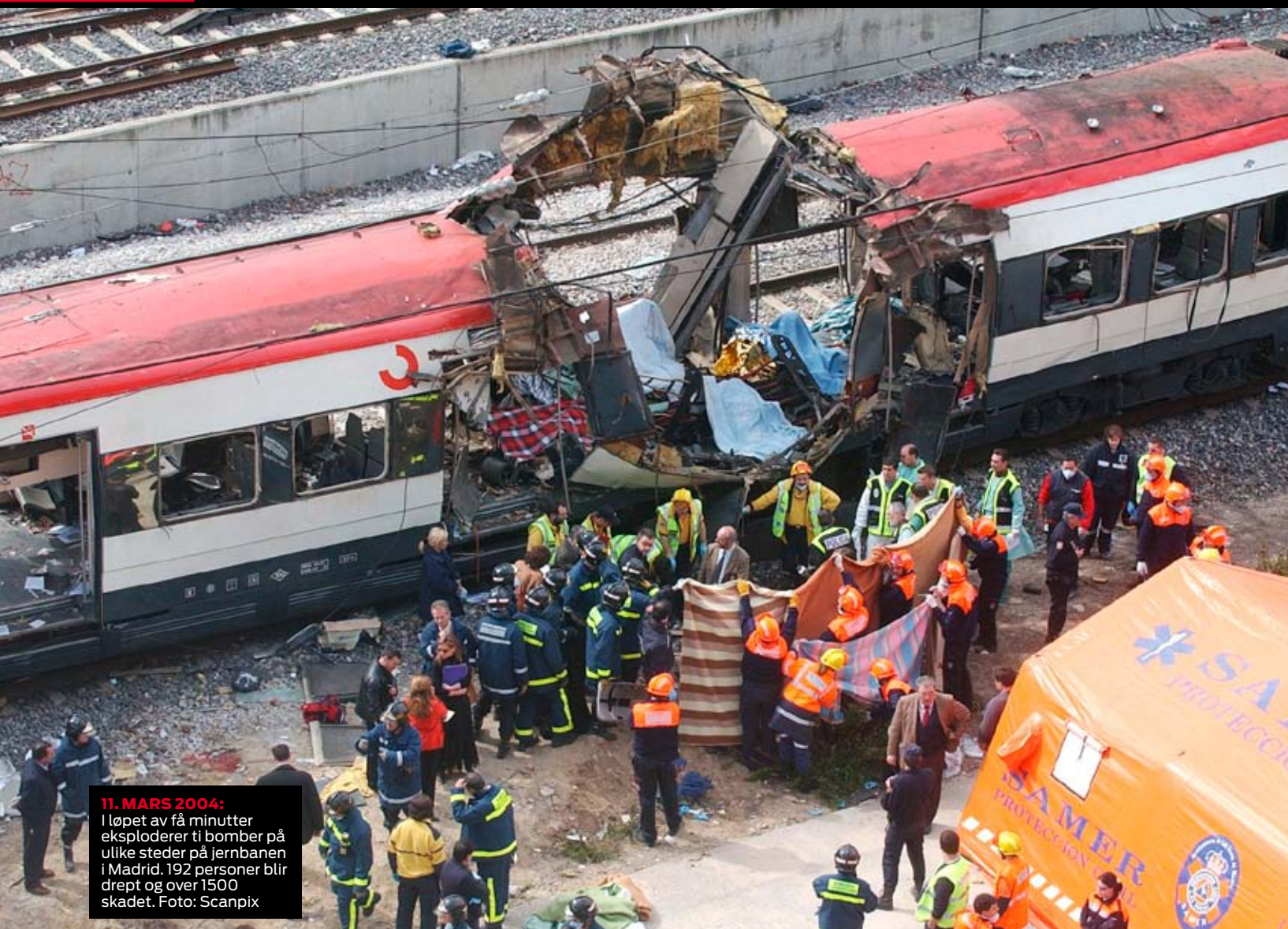
Forsvarssjef Harald Sunde begrunnet sin beslutning om å legge saken mot GIHV til side med at dette var innstillingen fra både FSA og FOH.

Forsvarssjefen har via sin talsmann John Inge Øglænd ikke svart på ALFAs spørsmål om hvorvidt han vurderte egen habilitet forut for avgjørelsen i saken.

På e-post skriver talsmannen: «Saken er gransket av Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) og Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH), som det kommer klart frem av de frigitte dokumentene som journalistene kjenner. Begge anbefaler at det ikke tas videre disiplinære skritt. Forsvarssjefen har fulgt denne anbefalingen.»

ALFA har i etterkant bedt om tilgang til dokumentene fra FSA og FOH, men uten at vi har fått dette. **A**

11. MARS 2004:
I løpet av få minutter eksploderer ti bomber på ulike steder på jernbanen i Madrid. 192 personer blir drept og over 1500 skadet. Foto: Scanpix

TERROR-beredskapen halvert

Nedleggelsen av HV016 fører til at den spisse enden av Norges væpnede kapasitet til å håndtere et eventuelt terroranslag, blir redusert med 46 prosent.

«Det er aldri gjennomført noen helhetlig kartlegging og vurdering av hva slags operative kapasiteter Norge trenger, målt opp mot de trusselvurderingene som Politiets sikkerhetstjeneste (PST) produserer.»

Det viser utregninger ALFA har foretatt, basert på opplysninger om kapasiteten i de ulike organisasjonene som direkte og indirekte har trent på terrorscenarier.

Forsvarssjef Harald Sundes ordre om å legge ned HV016 betyr at alle de 180 operatørene i HV016 blir borte. Enten fordi de slutter i protest, eller fordi operatørene som vanlige medlemmer i HVs innsatsstyrke får for lite trening til reelt å kunne bistå ved et terrorangrep.

Av opprinnelig 390 væpnede antiterroroperatører i alle norske spesialavdelinger, er dermed bare 210 igjen. Nærmere halvparten av den spisse enden – Norges evne til å kunne nedkjempe terrorister med våpen i hånd er dermed blitt borte i løpet av de siste månedene.

Kilder forteller til ALFA at såpass enkle operasjoner som å gjennomføre søk og sikring av en bygning kan kreve 30-40 operatører eller mer, avhengig av objektets størrelse. Dersom det inntreffer flere situasjoner samtidig, på forskjellige steder, kan simpelthen Norges terrorberedskap ikke strekke til.

Det er aldri gjennomført noen helhetlig kartlegging og vurdering av hva slags operative kapasiteter Norge trenger, målt opp mot de trusselvurderingene som Politiets sikkerhetstjeneste (PST) produserer.

Det opplyser forsker Ståle Ulriksen ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) til ALFA.

Dersom norske myndigheter etter nedleggelsen av HV016 skulle ønske å øke den væpnede antiterrorkapasiteten igjen, er ikke dette gjort i en håndvending. Det er svært få politifolk og soldater, bare fem til ti prosent av de som søker, som holder tilstrekkelig mål til at

de egner seg som operatører i enhetene som har antiterroransvar. I tillegg tar det mange år før operatørene er ferdig utdannet og har tilstrekkelig med erfaring til at de kan gå inn i en direkte, operativ beredskap.

Etter nedleggelsen av HV016 består Norges antiterrorberedskap av (se forøvrig grafikk på side 72 og 73):

- Beredskapstroppen («Delta») - politiets antiterrorenhet - har i dag 65-70 operatører, fordelt på fire divisjoner.
- Forsvarets spesialkommando (FSK)/Hærens Jegerkommando (HJK), har ca 80 operatører, fordelt på to skvadroner med 40 mann i hver. I tillegg har FSK/HJK en mobiliseringsskvadron på rundt 40-50 operatører, men som ikke er i daglig tjeneste. FSK kan bli bedt om å bistå politiet, hvis nødvendig.
- Marinejegerkommandoen (MJK) har rundt 50-60 operatører. MJK er ikke en del av terrorberedskapen, men kan bli bedt om å bistå.

Politiets har lenge vært sterkt uenige i at HV016 trente på antiterror-oppgaver.

HVs eliteenhet, med 180 operatører, hadde ikke bare ansvar for militær livvakt og eskorte, men trente også på skarpskytterkapasitet, overvåkning, rekognosering, gjennomøk og sikring av bygninger, kamp i tettbebygde strøk, såkalt «close quarter battle» (CQB) og rene pågripelsessituasjoner.

Selv om HV016 blant annet har vært en rekrutteringsarena for politiets beredskapstropp (kilder anslår at minst 15 operatører fra HV016 er blitt rekruttert til «Delta» de ti siste årene) har misnøyen med treningsmønsteret til HV016 vært sterk.

– Terrortreningen forstyrrer samarbeidet

med Forsvaret, konkluderte assisterende politidirektør Odd Berner Malme i et intervju med fagbladet Politiforum på midten av 2000-tallet. Og la til:

– Det er uheldig at HV-ledelsen ikke har drøftet med politiet om hva slags bistand politiet trenger når de bruker så mye ressurser som de gjør på dette.

Kritikken hadde klar adresse til Heimevernet.

Forsvarssjef Harald Sunde har – ved å legge ned HV016 – avsluttet den årelange striden med politiet.

– HV016 har aldri hatt noe antiterroroppdrag, fastslår forsvarssjefen i dag.

Generalinspektøren for Heimevernet (GIHV) Kristin Lund bekrefter imidlertid overfor ALFA at HV016 har «fornytt seg gjennom terrordiskusjonen som fulgte i årene etter 11. september».

Politiets håndbok i krisehåndtering, utarbeidet av Politidirektoratet, slår dessuten fast at politiet normalt sett ikke etterspør kapasiteter som HV016 også har trent på: Overvåking og kontroll, ettersøking av farlig person, skarpskyttere og livvakteskorte.

Men i 2007-versjonen av håndboken, holder også politiet muligheten åpen for at uventede ting faktisk kan skje.

«Trusselbildet er uforutsigbart, og det kan være at politiets samlede ressurser ikke strekker til. Det er derfor viktig at HV kan stille fleksible og kompetente bistandsressurser til disposisjon for politiet. Slik bistand er primært aktuelt i situasjoner der det iverksettes omfattende objektsikring».

Likevel la forsvarssjef Harald Sunde ned hele HV016 i oktober 2010. **A**

Norges terrorberedskap er omgitt av taushet og hemmelighold.

Operatørene fra Forsvarets Spesialkommando (FSK)/Hærens Jegerkommando (HJK) går for å være blant verdens beste. De er også en klar budsjettvinner på det norske statsbudsjettet.

Det fastslår kilder med god innsikt i virksomheten til de ulike spesialavdelingene til Forsvaret og politiet.

FSK/HJK har i dag to stående og operative skvadroner, der den ene har fokus på norsk offshoreberedskap, mens den andre fokuserer på å trene for og delta i internasjonale operasjoner. Disse er kalt «A Skvadron» og «B Skvadron».

Svært mange av de ansatte i FSK/HJK tjener like i underkant av en million i året.

I tillegg har blant annet FSK/HJK store driftskostnader knyttet til innkjøp av materiell, ammunisjon, omfattende og kostbar reisevirksomhet, leiekostnader og drift av deler av Rena leir og basen på Vealøs utenfor Horten, investeringer i og drift av kostbart og eksklusivt utstyr, omfattende forbruk av kostbare tjenester som satelittfotos.

Dette gir årlige driftskostnader på minst 650 millioner kroner, anslår ALFAs kilder. Trolig er beløpet noe høyere.

En viktig årsak til det omfangsrike FSK-budsjettet, er at det i dag er rundt 400 ansatte i FSK/HJK. Mens bare 80 er aktive operatører i stående beredskap, er resten stabs- og støtteelementer, pluss personer som er engasjert i utdanningsvirksomheten av fallskjermjegere og spesialjegere. Bare hver fjerde ansatte i spesialavdelingen, kan benyttes til operative oppdrag innen nasjonal krisehåndtering eller internasjonale operasjoner. Hele 320 ansatte tilhører stabs-, støtte- og utdanningsselementer innenfor avdelingen.

Men en kilde advarer mot å tro at dette er høyt.

– Tyskerne er imponert over at vi greier å levere det vi gjør med et forholdstall på 1 til 5, sier han.

Beredskapstroppen - politiets antiterrorenhet - får sine midler over Oslo politidistrikts budsjett, som hvert år blir bestemt under Justisdepartementets budsjettpost i Statsbudsjettet. Beredskapstroppen, som kalles «Delta» innad i politietaten, utfører løpende polititjeneste og håndterer farlige oppdrag på jobb i Oslo og andre politidistrikt hver eneste dag.

Hele Oslo politidistrikt har et 2010-budsjett på 1,8 milliarder kroner, som skal

brødfø rundt 2.300 ansatte.

Politiets antiterrorenhet har neppe mer enn 100-120 millioner kroner i budsjett per år, sier kilder ALFA har snakket med.

De fleste operatørene tjener mellom 5- og 600.000 kroner i året, flere hundre tusen mindre enn hva kollegene i FSK/HJK tjener.

Beredskapstroppen har de siste årene vært en hyppig bruker av HJK og FSKs treningsfasiliteter i Rena leir. Dette gjelder blant annet et stort tårn for bruk til rappellering. De to avdelingene har også drevet mye samtrening også ellers.

Samarbeidsforholdene mellom Beredskapstroppen og FSK/HJK beskrives i dag som meget gode.

Beredskapstroppen ønsker å redusere bruken av Rena, som er upraktisk på grunn av lange reiseavstander. Politiet arbeider nå med planer om et eget bygg i Groruddalen, der Beredskapstroppen kan ha landingsplass for helikopter, med sterkt forkortet utrykningstid som resultat.

Denne saken ligger nå til behandling hos Justisdepartementet, som skal ta stilling til om prosjektet skal bakes inn i neste års statsbudsjett.

Marinejegerkommandoen, som ALFA også har sett nærmere på, er atskillig billigere i drift enn sine kolleger i FSK/HJK, og koster trolig maksimalt 200 millioner kroner årlig, hvis alle driftskostnadene hensyntas. Men kostnaden er i realiteten høyere, fordi MJK har et så lite stabs- og støtteelement at de vanskelig greier seg på egen hånd i operasjonssammenheng innenlands eller utenlands.

FSK/HJK yter derfor vesentlig støtte til MJK i ulike sammenhenger.

Det tidligere ganske fiendtlige forholdet mellom FSK/HJK og MJK skal ifølge ALFAs kilder være betydelig bedret de siste årene.

Men hverken Beredskapstroppen, MJK eller FSK/HJK har vært i stand til å matche Heimevernets evne til å levere styrkebidrag til en billig penge.

Folkeforsvarets bidrag til terrorberedskapen i Norge, deltidsdrevne HV016, kostet bare 110.000 kroner per operatør å vedlikeholde hvert år.

Da er samtlige driftskostnader for avdelingene tatt med i beregningen, på samme måten for de andre spesialavdelingene som ALFA omtaler i denne nyhetsdokumentaren.

Men den spesialavdelingen i Forsvaret som var klart billigst i drift, er nå historie.

DE UTGJØR SISTE SKANSE MOT TERRORISTENE

LIVVAKTTJENESTEN

Er organisert under Politiets sikkerhetstjeneste (PST). Gjør beskyttelsesoppdrag av norske VIP-er, av norske regjeringsmedlemmer, andre politikere og øvrige personer som har behov for beskyttelse.

DEN KONGELIGE ESKORTETJENESTE

Er organisert under Oslo politidistrikt og har ansvaret for å beskytte den norske kongefamilien.

POLITIETS SIKKERHETSTJENESTE (PST)

Har ansvaret for å utarbeide trusselvurderinger om sannsynligheten for terroraksjoner på norsk jord.

GENERELT

Politimesteren i det berørte politidistrikt vil ha ansvaret for å lede den operative innsatsen dersom en terroraksjon inntreffer på norsk jord.

KILDER: Forsvaret og politiets nettsider, medieoppslag, kilder i og utenfor Forsvaret og politietaten.

HV016

Heimevernets spesialstyrke HV016 er organisert som en del av innsatsstyrken i Heimevernet.

Antall: Ca 180 operatører i tillegg til støtteapparat. De fleste har tjenestegjort i styrken ved siden av ordinære jobber i og utenfor Forsvaret.

Opprettet: 1987, som svar på trusselen som sovjetiske spetsnaz-styrker innebar, som hadde som hovedfokus å destabilisere fienden og ta ut landets militære og sivile lederskap i en krigssituasjon.

Budsjett: Ca 18-20 millioner

Årlig kostnad per operatør: Ca 100.000 kroner

Ca 180 operatører

Ca 18-20 millioner

MJK

Marinejegerkommandoen (MJK) lever i skyggen av FSK/HJK, men er i likhet med FSK/HJK en betydelig styrkeprodusent til norsk deltakelse i internasjonale operasjoner. MJK er ikke en formell del av norsk terrorberedskap, men kan ved behov støtte politiet eller FSK/HJK.

Antall: Ca 50-60 operatører i tillegg til støtteapparat (vesentlig mindre enn FSK/HJK).

Opprettet: 1953, da Forsvaret begynte utdannelsen av sine første frokemenn. I 1968 ble tjenesten splittet mellom minedykkere og marinejegere. MJK oppstod som navn tidlig på 1990-tallet.

Budsjett: Ca 200 millioner kroner årlig.

Årlig styrkekostnad per operatør: Ca 3,3 millioner kroner.

FSK/HJK

Forsvarets spesialkommando (FSK)/Hærens Jegerkommando (HJK) er Forsvarets prestisjeenhet. Også kjent som NORsOF (Norwegian special operations force) ved deltakelse i internasjonale operasjoner.

Antall: ca 80 operatører fordelt på to skvadroner i tillegg til støtteapparat. Samlet rundt 400 ansatte. Har i tillegg en mobiliseringsskvadron på 40-50 operatører.

Opprettet: 1982, operativ fra 1984. Ble opprettet som et tillegg til politiets beredskapstropp «Delta», i første rekke med ansvar for terrorberedskap på norsk kontinentalsokkel, i tilfelle terroranslag mot norske olje- og gassinstallasjoner.

Budsjett: Minst 650 millioner kroner årlig.

Årlig styrkekostnad per operatør: Ca 8,1 millioner kroner.

BEREDSKAPSTROPPEN

«Delta»-enheten er politietatens spesialtrente innsatsstyrke mot sabotasje, terrorisme, gisselsituasjoner og krevende, væpnede oppdrag.

Antall: 65 operatører i tillegg til støtteapparat

Opprettet: 1976. Ble etablert på grunn av fremveksten av stadig mer alvorlig kriminalitet i Norge og utlandet. Økende antall flykapringer og gisselsituasjoner, i særdeleshet terroraksjonen mot OL i München i september 1972.

Sorterer under Oslo politidistrikt, men bistår ved skarpe oppdrag over hele landet.

Budsjett: Ca 120 millioner kroner

Årlig kostnad per operatør: Ca 1,7 millioner kroner.

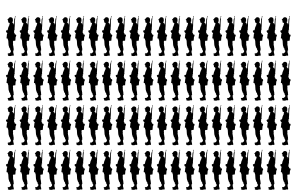
MILITÆR LIVVAKTAVDELING

Ansvar for militær livvaktjeneste i konfliktområder og i internasjonale operasjoner. Underlagt Forsvarets Militærpolitavdeling (FMPA).

Antall: 12 operatører

Budsjett: Ikke kjent, men trolig over 12 millioner kroner.

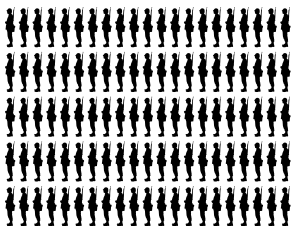
Årlig kostnad per operatør: Minst 1 million kroner.

Ca 50-60 operatører

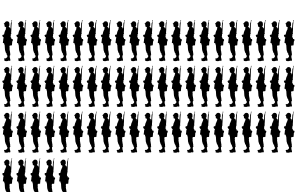
Ca 200 millioner

Ca 80 operatører

Ca 650 millioner

Ca 65 operatører

Ca 120 millioner

Ca 12 operatører

Ca 12 millioner

Forsvarssjef Sunde

NEKTER Å SVARE

Via sin talsmann vil forsvarssjef Harald Sunde ikke svare på om han har hatt personlige antipatier mot HV016 forut for beslutningen om nedleggelse av HVs elitestyrke.

FÅ SVAR: Forsvarssjef Harald Sunde gir få svar.

svar fra Forsvaret;

ALFA: Du svarer ja på spørsmålet om du har dokumentasjon på at HV016 har vært ute av kontroll. Hva slags dokumentasjon er dette, og hvorfor er denne ikke fremlagt? Kan ALFA få tilgang til dette materialet?
ØGLÆND: Det er lett tilgjengelig for alle som har fulgt saken gjennom media.

ALFA: Er det riktig at forsvarssjefen ønsker at det blir opprettet en nasjonal spesialstyrkekommando, med utgangspunkt i FSK/HJK på Rena, og at MJK overføres til Rena og KJK overføres til Hæren?
ØGLÆND: Nei.

På bakgrunn av dette stilte ALFA to oppfølgingsspørsmål, med påfølgende svar fra Forsvaret:

ALFA: Stemmer det at forsvarssjefen ønsker å opprette en felles, nasjonal spesialstyrkekommando?
ØGLÆND: Allerede svart på
ALFA: I så fall: Er det aktuelt å legge MJK og/eller KJK inn under Hæren?
ØGLÆND: Allerede svart på

ALFA: Er det noe som kunne ha blitt håndtert annerledes i forhold til prosessen som ledet fram til nedleggelsen av HV016?
ØGLÆND: Retningslinjene for intern omorganiseringer ble fulgt.

ALFA: Tar du selvkritikk på at det aldri ble innledet

TALSMANN: Forsvarssjefens talsmann, oberstløytnant John Inge Øglænd.

noen form for dialog med personellet i HV016 og deres tillitsvalgte?
ØGLÆND: Forsvarssjefen fulgte reglene for intern omorganisering, se forrige svar.

ALFA: Drøftet GIHV eller andre i HV-staben med forsvarssjefen eller noen av hans medarbeidere hvordan GIHV skulle opptre i Dagsnytt 18-debatten 24. november i fjor? Hvis ja, omfattet disse drøftelsene hvordan GIHV skulle håndtere motdebattant Henrik Hovlands tilknytning til HV016 og hvorvidt GIHV skulle kommentere dette temaet i debatten?
ØGLÆND: Ukjent for forsvarssjefen.

ALFA: Nedleggelsen av HV016 betyr at militære og sivile kapasiteter som kan nedkjempe omfattende assymmetriske trusler med våpen i hånd i Norge, er redusert med 46 prosent - hvis man legger til grunn antall operatører i Beredskapstropen, FSK/HJK og MJK - sammenholdt med det

antall som blir borte i HV016. Hva er forsvarssjefens kommentar til at han har medvirket til å nær halvere terrorberedskapen i Norge?
ØGLÆND: Premissen for bladet ALFAs spørsmål er basert på manglende kunnskap. HV016 hadde ingen rolle i kontraterroroperasjoner. Bladet ALFA må gjerne be politiet bekrefte dette.

ALFA: Hva er grunnen til at forsvarssjefen har besluttet at Heimevernet ikke lenger skal trene på pågripelseskapasitet?
ØGLÆND: Se forrige svar.

ALFA: FSK/HJK har 80 operatører, og et støtte- og stabselement på ca 320 personer. Er balansepunktet mellom operativ kapasitet og stab-/støtteelementer riktig, slik forsvarssjefen ser det, eller er det behov for justeringer?
ØGLÆND: Organisering av spesialavdelinger er gradert informasjon.

ALFA: Det spekuleres internt i Forsvaret på at HV016 er første skritt mot nedleggelsen av Heimevernet? Har forsvarssjefen kommentar til substansen i dette, samt til det faktum at betydelige miljøer i Forsvaret nå er urolige mtp Heimevernets framtid?
ØGLÆND: Dette er tøv.

ALFA: Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen uttaler seg i siste utgave av «F» (Forsvarets Forum) meget kritisk til nedleggelsen av HV016. «Uavhengig av HV016-saken, man begynner ikke å kutte det beste du har», sier Diesen. Kommentaar?
ØGLÆND: Sverre Diesen er en kunnskapsrik og engasjert aktør i den offentlige forsvarsdebatten.

ALFA har ikke tatt med svar som er referert i andre deler av ALFAs nyhetsdokumentar. Vi har også unnlatt å referere spørsmål som senere har vist seg å basere seg på feilaktige forutsetninger.

HAR IKKE SETT TILSVARENDE

- Dette er veldig spesielt. Jeg kan ikke huske å ha sett en tilsvarende tilnærming til en pressehenvendelse fra noe statlig organ tidligere.

TEKST: REDAKSJONEN

Det sier assisterende generalsekretær Arne Jensen i Norsk Redaktørforening, etter å ha gjennomgått ALFAs samlede korrespondanse med Forsvaret i anledning arbeidet med nyhetsdokumentaren om HV016 og Norges terrorberedskap.

Før Forsvaret ville svare på spørsmål, har forsvarssjefens talsmann krevd å få innsyn i kilders identitet og at ALFA måtte legge fram ytterligere dokumentasjon. Dette ble avvist fra ALFAs side. Forsvaret krevde også at det ble fremlagt en erklæring om hvilket lands presseetiske regler som eventuelt ble fulgt. Årsaken Forsvaret oppga, er at fri-lansjournalist Kjetil Stormark, som har skrevet nyhetsdokumentaren på oppdrag for ALFA, er selvstendig

næringsdrivende journalist med NUF som organisasjonsform på sitt selskap Logos Media Ltd. Stormark er prisbelønt for sin undersøkende journalistikk og er tidligere leder for Stiftelsen for en kritisk og undersøkende presse (SKUP). Forsvaret krevde også at Stormark måtte fremlegge dokumentasjon på at ALFA var oppdragsgiver.

Arne Jensen har arbeidet med offentlighetsspørsmål gjennom en årrekke. Han mener Forsvarsstabens håndtering av henvendelsen fra ALFA neppe er i samsvar med Statens kommunikasjonspolitikk. – Jeg synes ikke dette er måten statlige etater skal håndtere pressehenvendelser på. Dette er ikke noe eksempel til etterfølgelse, sier Jensen.

REAGERER: Ass. generalsekretær i Norsk Redaktørforening, Arne Jensen.

Han peker på at det ikke er direkte uvanlig at statsråder og etatsjefer ber om å få spørsmål på forhånd og gjør undersøkelser for å klarlegge formålet og bakteppet for pressehenvendelser.

«Staten skal være åpen, tydelig og tilgjengelig for innbyggerne. Med åpenhetsprinsippet menes at innbyggerne skal møte en åpen og tilgjengelig stat som er lyttende, imøtekomende og viser dem respekt. Statlige virksomheter skal føre et korrekt, godt og klart språk som kan forstås av alle. Statlige myndigheter skal legge til rette for en åpen og opplyst samfunnsdebatt. Staten må legge vekt på god dialog med mediene og sikre dem og innbyggerne innsyn i sin virksomhet. Mediene har her en viktig demokratisk rolle.»

Statens kommunikasjonspolitikk, vedtatt 16. oktober 2009

Ofret terrorberedskaperen i Nordsjøen

Daværende statsminister **Kjell Magne Bondevik** og forsvarsminister **Kristin Krohn Devold** ofret terrorberedskaperen i Nordsjøen for å kunne stille med spesialstyrker i Afghanistan i desember 2001.

TEKST: KJETIL STORMARK

I månedene etter at Norge sendte Forsvarets spesalkommando (FSK) og operatører fra Marinejegerkommandoen (MJK) til Afghanistan juli 2001, var det nemlig så få FSK-operatører igjen i Norge at terrorberedskaperen på norsk kontinentalsokkel i realiteten lå nede for telling.

Det forteller kilder med dybdekunnskap om Norges terrorberedskap.

Det er Forsvarets Spesialkommando (FSK)/Hærens Jegerkommando (HJK) på Rena som har ansvaret for terrorberedskap rundt norske olje- og gassinallasjoner.

Det var også grunnen til at FSK-styrken ble opprettet på begynnelsen av 1980-tallet.

Men for å ivareta en tilfredsstillende beredskap, må det være minst 30 operatører i døgntkontinuerlig beredskap i Norge. Etter at Norge sendte spesialstyrkene til Afghanistan, var det bare 10-15 operatører igjen som kunne drive det FSK selv kaller «nasjonal krisehåndtering».

Bakteppet for at Norge på kort varsel gikk med på å sende spesialstyrker til Afghanistan ved årsskiftet 2001-2002, var terrorangrepene mot New York og Washington DC 11. september 2001.

Da Bondevik-regjeringen sendte spesialstyrkene til Afghanistan, ble beslutningen tatt raskt. Regjeringsmedlemmene og forsvarsledelsen måtte med åpne øyne velge å nedprioritere terrorberedskaperen i Norge for å bistå den amerikanskledede krigføringen i Afghanistan.

Mandag 10. desember 2001, etter at beslutningen var tatt og regjeringen var klar over konsekvensene, skrev Dagbladet på forsiden om «Norges terrormareritt: Frykter plattform-bombing».

Ingressen lød: «Norge bruker 240 millioner kroner mer enn i fjor på å sikre oljeplattformene i Nordsjøen. - Vi vet hvor vi er mest sårbare, sier Kjell Magne Bondevik. Lenge før katastrofen i New York 11. september pekte Sårbarhetsutvalget på terrorfaren i Nordsjøen. Men utvalgets innstilling er ennå ikke behandlet».

Inne i artikkelen ble Bondevik sitert på at

han mente at regjeringen «har truffet tilstrekkelige tiltak».

Utda sa Bondevik lite om at terrorberedskaperen i Nordsjøen få dager senere i praksis ville gå ned for telling.

Dette var Bondevik klar over da han uttalte seg, sier kilder som var sentralt plassert da denne saken ble håndtert.

ALFA er ikke kjent med hvorvidt daværende justisminister Odd Einar Dørum var involvert i drøftelsene fram til beslutningen om å sende spesialstyrkene til Afghanistan. Som justisminister hadde han det konstitusjonelle ansvaret for offshoreberedskaperen.

«Utda sa Bondevik lite om at terrorberedskaperen i Nordsjøen få dager senere i praksis ville gå ned for telling.»

Dørum vil selv ikke kommentere noe som helst knyttet til saken.

– Jeg ser ingen grunn til å kommentere deler av beredskapsforholdene i Norge, skriver Dørum i en e-post til ALFA.

Det var daværende forsvarsminister Kristin Krohn Devold som drev gjennom saken i regjeringen. Devold sendte tidlig et norsk liaisonteam til US

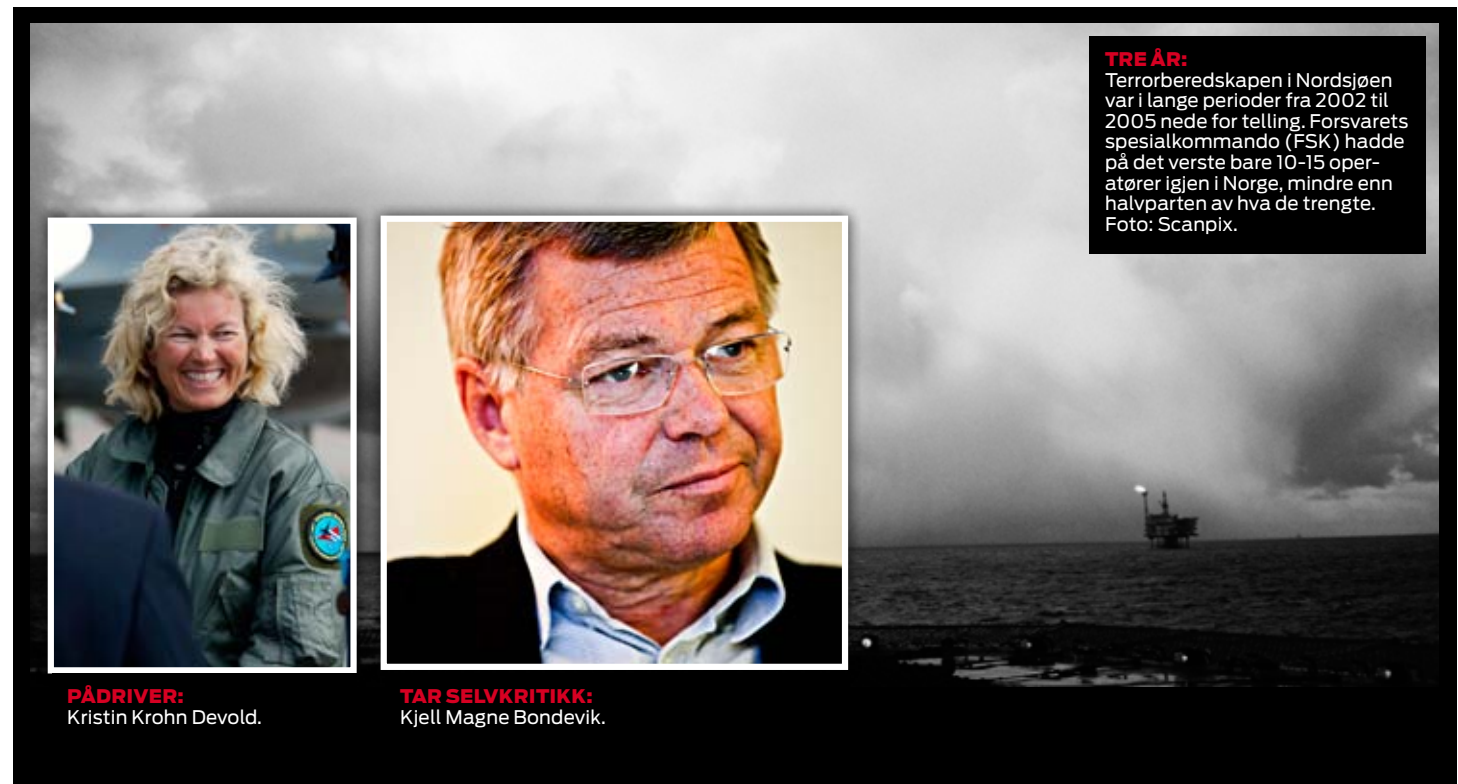
Central Command (US CENTCOM) i Tampa i Florida, som var ledet av en norsk brigader. Før avreise, ble det holdt et møte der det var enighet om at det neppe var aktuelt med deployering av norske spesialstyrker i Afghanistan.

Men da forespørselen kom i begynnelsen av november, ble svaret likevel ja. Norge var dermed blant de aller første nasjonene som inntok Afghanistan, noe som førte til at Devold raskt fikk et nært forhold til sin amerikanske statsrådskollega, Donald Rumsfeld.

«Hvor mange land var der før jul? Det var ikke mange», sier Devold i et intervju hun har gitt i forbindelse med en masteroppgave om utviklingen av norske spesialstyrker, skrevet av mangeårig FSK-operatør og major John Inge Hammersmark.

Da Devold senere utviklet ambisjoner om å kunne bli generalsekretær i NATO, var håpet at det spesielt nære forholdet til amerikanerne kunne hjelpe henne til å realisere dette. Men Devold nådde ikke opp i kampen om det prestisjetunge vervet.

Den kritisk dårlige terrorberedskaperen i Nordsjøen vedvarte i hele tre år, og gjenoppstod hver eneste gang Norge deployerte spesialstyrkene i Afghanistan i perioden fram til 2005. Engasjementet i Afghanistan gjorde samtidig Norge og Nordsjøen til et mer attraktivt terrormål.

FSK hadde i treårsperioden fram til 2005 ikke kapasitet til å både delta i internasjonale operasjoner; og samtidig ivareta en tilfredsstillende terrorberedskap hjemme.

I Hammersmarks masteroppgav fra Forsvarets stabsskole, fra mai i fjor, bekreftes dette.

«Imidlertid var det først på midten av 2000-tallet at kapasiteten fullt ut innebar at avdelingen kunne løse to dimensjonerende oppdrag samtidig», skriver Hammersmark. Den ugraderte masteroppgaven skal ha skapt en del uro i FSK-miljøet, på grunn av rapportens detaljrikdom.

Forsvarets spesialkommando (FSK) er satt opp med to skvadroner («A skvadron» og «B skvadron»), med 40 operatører hver. I tillegg finnes det en mobiliseringsskvadron - «D-skvadron» - på rundt 40-50 mann. Når Norge sender spesialstyrker til internasjonale operasjoner, er det vanligvis en av skvadronene som blir sendt, mens den andre blir igjen for å ivareta beredskaperen hjemme. I tillegg sper FSK på med operatører fra mobiliseringsskvadronen, slik at FSK totalt kan stille med 70-90 operatører på bakken i utlandet.

– Det som skjedde ved deployering til Afghanistan i 2001-2002, var at det ikke var mulig å få mange nok fra mobiliseringsskvadronen til å stille til tjeneste. Dermed måtte man ta folk fra den andre skvadronen, som skulle ivareta norsk offshoreberedskap, sier en kilde til ALFA.

Rundt 2002 var det bare FSKs egne operatører som var trent på å håndtere terroranslag mot olje- og gassinallasjoner i Nordsjøen.

Beredskapstroppen - politiets antiterrorren-

FAKSIMILE:
Dagbladet 10. desember 2001.

het - hadde fram til da ikke hatt noe fokus på offshoresektoren, siden dette var FSKs ansvar.

At FSK i periodene de hadde operatører deployert i Afghanistan (2002-2005) ikke hadde kapasitet til å håndtere terrorister i Nordsjøen, gjorde at Beredskapstroppen ble bedt om å etablere en langt sterkere maritim kapasitet.

Beredskapstroppen har i dag en egen maritim avdeling, med blant annet dedikerte sjølag og båtlag.

I Stortingsmelding nr 42 (2004-2005) er det mulig å se spor av regjeringens krisehåndtering:

«Beredskapstroppens ansvarsområde inkluderer også bistand i forbindelse med terrorsituasjoner på norsk kontinentalsokkel. Enheten har i betydelig grad styrket sin maritime kompetanse, særlig med henblikk på å kunne løse terrorsituasjoner relatert til olje- og gassvirksomheten til havs», het det i stortingsmeldingen.

Men beredskapstroppens evne til å håndtere operasjoner knyttet til olje- og gassinallasjoner blir fortsatt vurdert å være for dårlig. Det sier en forsvarskilde til ALFA.

Også Marinejegerkommandoen (MJK) i Ramsund kan bistå dersom det oppstår farlige sikkerhetssituasjoner eller en sikkerhetstrussel rundt norske olje- og gassinallasjoner.

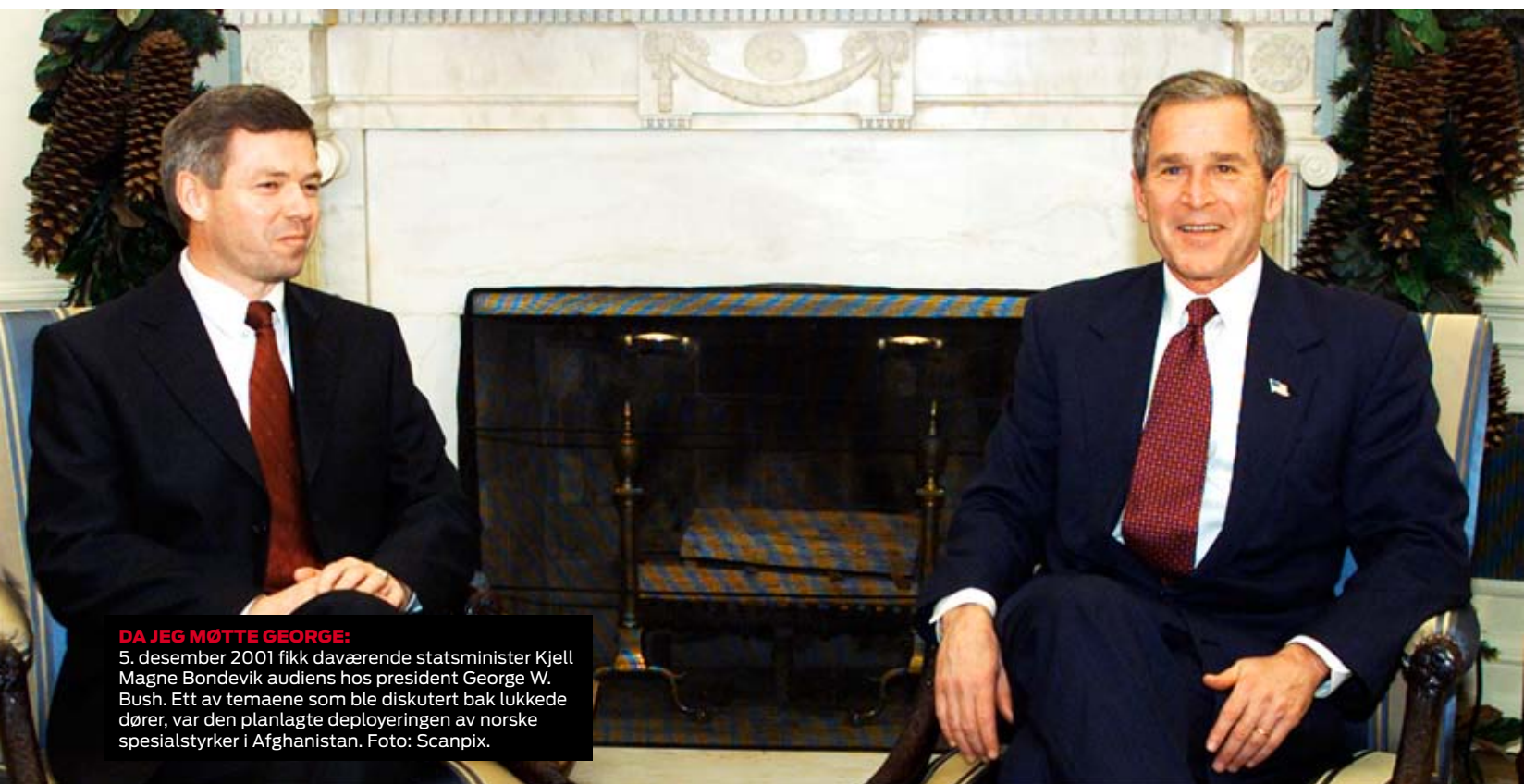
MJK er imidlertid ikke en offisiell del av norsk terrorberedskap, og trener vanligvis ikke på slike scenarier.

Forsvarskilder sier til ALFA at det også er en betydelig svakhet at FSK/HJK bare har to stående skvadroner.

– Spesialstyrkene har i perioder blitt brukt intensivt i blant annet. Afghanistan og vil helt sikkert være blant de mest etterspurte militære kapasiteter Norge har å bidra med også i framtiden. Når slike oppdrag går over lengre tid vil det være perioder der det er vanskelig å opprettholde beredskaperen i Norge. Skal beredskaperen bli bedre, må rett og slett størrelsen økes, sier forsker og forsvarseksperter Ståle Ulriksen ved Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI).

ALFA har ikke lyktes med å innhente kommentarer fra Kristin Krohn Devold. **A**

DA JEG MØTTE GEORGE:

5. desember 2001 fikk daværende statsminister Kjell Magne Bondevik audiens hos president George W. Bush. Ett av temaene som ble diskutert bak lukkede dører, var den planlagte deployeringen av norske spesialstyrker i Afghanistan. Foto: Scanpix.

- Vi gjorde en helhetsvurdering

Kjell Magne Bondevik mener det var viktig å prioritere Afghanistan.

Vi hadde grundige drøftinger rundt dette, og utenriks- og forsvarsministeren la fram sine anbefalinger. Forsvarsministeren redegjorde jo for konsekvenser av å være med på forskjellige operasjoner i Afghanistan. Det husker jeg.

Om dette med Nordsjøen var et element i det, det greier jeg ikke ta på sparket, svarer Bondevik på direkte spørsmål fra ALFA.

Eks-statsministeren greier ikke huske alle detaljene fra regjeringsarbeidet så lenge som 10 år etter. Men han peker på at det var viktig å gjøre en helhetsvurdering.

– Det var viktig å være med i Afghanistan. Det var jo et NATO-engasjement, som var ut-

løst av artikkel 5 i NATO-pakten og det handlet om kampen mot terror. Og det dreide seg om en alliert. Alle disse forholdene talte jo for å være med. Og så måtte dette avveies mot hva vi kunne avstå fra her hjemme og andre oppgaver det ville gå ut over, sier Bondevik og legger til:

– Jeg ser ikke bort fra at vi gjorde noen vurderinger og konkluderte med at det i en fase var riktig å prioritere Afghanistan, selv om det svekket vår beredskap her hjemme. Vi anså trusselen i Norge for å være mye lavere, sier Bondevik.

Han sier at hans uttalelser til offentligheten bygde på informasjon han fikk fra underliggende etater. Han mener det var dekning for

det han uttalte i Dagbladet 10. desember 2010.

– Vi satte faktisk inn økte ressurser for å beskytte plattformene, sier Bondevik. **Men er det ikke litt spesielt å gi inntrykk av at beredskapen trappes opp når den i realiteten blir redusert?**

– Hvis situasjonen på det tidspunktet innebar at beskyttelsen av plattformene også ble svekket, og ikke styrket, burde vi selvsagt ikke ha gitt et annet inntrykk. Da er det andre måter å håndtere det på. Vi kunne vært litt mer vage, litt rundere, i formuleringene. Man skal selvsagt ikke gi det motsatte inntrykk av det som er fakta. Det er feil. Når jeg sa det jeg gjorde den gangen, bygde jeg på informasjon fra underliggende etater. Det var ikke min hensikt å desinformere, svarer Bondevik. **A**

15.000 LESERE – HVER UKE!

V menn

Nr. 26 2011 kr 53,- www.vimenn.no

Vi møtte tyske Walter Schuck (91)
**HAN SKJØT NED 206 FLY
UNDER 2. VERDENSKRIG**

Elitesoldater ble vraket

STORTINGET UBESKYTTET ved terrorangrep i Oslo

De utrolige rekordene
DET EKSTREME VÆRET

De bisarre drapene
**DREPT FOR TO
STJÅLNE KYLLINGER**

■ 30 ting du ikke visste om øynene

■ Afrikas villeste dyr

Mot
Hege
fra Valderøya
i Giske

bc 005 26

RENAULT

Sportslige gener. En sterk personlighet.
Smilet er aldri langt unna...

RENAULT MEGANE COUPE DYNAMIQUE

Hvis det blir alvorlig krise eller krig:

STORTINGET MÅ GREIE SEG SELV

**Dersom det oppstår en alvorlig krise
i hovedstaden, med fare for liv
og helse, må de folkevalgte
på Stortinget være forberedt
på et nytt 9. april.**

Kjetil Stormark tekst
foto: Scanpix/Forsvaret

Politiet vil i en krevende sikkerhetssituasjon nemlig ikke ha kapasitet til å evakuere stortingspolitikere dersom ordensmakten samtidig må håndtere en vanskelig sikkerhetssituasjon et annet sted i Oslo.

Det forteller velinformerte kilder til Vi Menn.

Det vil i tillegg ta mange timer før soldater fra Forsvaret greier å etablere skikkelig vakthold rundt stortingsbygningen eller kan yte annen bistand. **Ingen av soldatene har nemlig fungerende våpen hjemme.**

Mens det var tyskerne som angrep Norge 9. april 1940, kan trusselen neste gang komme fra et terrorangrep mot den norske hovedstaden.

Men selv etter terrorangrepene 11. september 2001, er det ikke øvd på VIP-

IKKE KAPASITET:

September 2000 trente Heimevernet sammen med politiet inne i Oslo sentrum og holdt vakt utenfor Stortinget.

Når neste øvelse går av stabelen, Øvelse Tyr i oktober, tar øvingsledelsen ikke sjansen på å trene på VIP-evakuering av Stortinget. Det er det ingen som har kompetanse eller kapasitet til å håndtere.

NÆR HALVERT

■ Som en følge av nedleggelsen av HV016, som hadde 180 topptriente operatører, omtrent halvparten av disse i Oslo-området, er Norges væpnede terrorberedskap de siste månedene redusert med hele 46 prosent.

Norge har i dag igjen bare rundt 220 tilgjengelige "spesialstyrkeoperatører" som kan brukes i en alvorlig krise, fordelt mellom Beredskapstroppen i Oslo-politiet (ca. 65 operatører), Marinejegerkommandoen (ca. 50–60 operatører) og Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando (ca. 100 operatører).

Dersom Forsvaret har spesialstyrker deployert i utlandet når en alvorlig krise oppstår, vil antallet operatører være vesentlig lavere.

Kilder forteller at ganske ordinære søk og sikringsoppdrag av bygninger kan kreve så mange som 30–40 operatører.

Dersom det oppstår parallelle situasjoner, der spesialstyrkene må settes inn to forskjellige steder i Norge samtidig, kan det alene være nok til at Norge får kapasitetsutfordringer, fremholder informerte kilder.

Forts. fra foregående side
evakuering fra Norges parlament en eneste gang.

Verken Politiet eller Forsvaret har heller i dag mannskaper som er spesialtrenet i livvakt- og eskorte-tjeneste og som har tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre en smidig evakuering av Stortinget til et tryggere sted.

Heimevernets spesialavdeling HV016 hadde 180 operatører (spesialstyrkesoldater) som trente spesielt på slike scenarier. Avdelingen ble opprettet i 1987.

Men avdelingen er nå nedlagt, etter en kontroversiell og omstridt beslutning fra forsvarssjef Harald Sunde. Beslutningen har ført til at Norges væpnede terrorkapasitet med et pennestøk er blitt nær halvert.

Forsvarsminister Grete Faremo måtte 26. november i fjor møte i Stortinget for å forsvare beslutningen. Hun lovet da Stortinget at kompetansen til HV016 skulle videreføres i Forsvaret.

Men det har ikke skjedd.

Vi Menn kan nå avsløre at nedleggelsen av denne spesialavdelingen dermed kan ramme Stortinget dersom det blir alvorlig krise eller krig. Dersom det er farlig å bli værende i Oslo sentrum og stortingsrepresentantene ønsker å redde livet, er det neppe et stort poeng å vente på hjelp.

Sikkerhetssjefen på Stortinget, Gerrit Løberg, ønsker ikke å kommentere øvingsmønsteret og sikkerhetsopplegget rundt Stortinget. Han vil heller ikke mene noe om nedleggelsen av HV016.

– Men jeg kan bekrefte at HV016 hadde kompetanse til å kunne følge opp Stortinget i en situasjon der politiets ressurser ikke strekker til, sier en ordknapp Løberg til Vi Menn.

Stay behind

En forsvarskilde, med dyp innsikt i Norges hemmelige okkupasjonsberedskap – det såkalte stay behind

– slår fast at HV016 var tiltenkt et særskilt ansvar for å evakuere Stortinget i tilfelle alvorlig krise eller krigslignende scenarier.

– Du kan gjerne si at HV016 i praksis var en forlengelse av det vi innad i Stay behind kalte "Blue mix", eller Norges militære evakueringsberedskap, sier kilden til Vi Menn.

I de formelle oppdragene som HV016 har fått fra Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) de siste årene, har det ikke vært noen referanser til et slikt oppdrag. Men så sent som på 1990-tallet trente

HV016 aktivt på evakueringer fra Stortinget, fordi HV-distrikt 02 Oslo og Akershus hadde som oppdrag å drive både såkalt objektsikring (av bygget) og personsikring på Stortinget.

Som en forsvarskilde sier:

– Hele grunnen til at HV016 og politiets utrykningsenheter (UEH) ble etablert på siste halvdel av 1980-tallet, var at politikerne selv oppdaget at de var et mål, da de sovjetiske Spetsnaz-styrkene ble kjent.

Det var avhopperen Vladimir Bogdanovitsj Rezun fra den sovje-

tiske militære etterretningstjenesten GRU som i en bok, under psevdonymet Viktor Suvorov, avslørte at Sovjetunionen hadde 30 000 spesialstyrker som hadde som eneste oppgave – å ødelegge viktige NATO-anlegg og foreta attentater på utenlandske toppolitikere.

En annen kilde som tidligere har hatt en lederstilling innen stay behind, peker på at trusselen mot forsvarsanlegg er årsaken til at HV016-avdelingene ble spredd ut over landet. Det var viktig med stor kapasitet og lav responstid.

HV016 hadde også fungerende

ELITESTYRKER:

Heimevernets elitestyrker HV016 ble opprettet i 1987, med formål å beskytte VIP-er og sentrale forsvarsanlegg. Da elitestyrken ble lagt ned tidligere i år, forsvant 180 av totalt ca. 400 spesialstyrkeoperatører, som utgjør Norges væpnede terrorberedskap.

våpen hjemme, i motsetning til de soldatene som skal brukes fra Forsvarets side i dag.

– Høyt prioritert

– Stortinget er et av de høyest prioriterte objektene vi har i Oslo. Vi vil aldri svare at Stortinget må greie seg selv, sier fungerende visepolitimester Johan Fredriksen ved Oslo politidistrikt. Han slår fast at Oslo politidistrikt kan sette inn mye ressurser dersom nødvendig.

– Vi har en plan for bistand fra andre politidistrikt, og vi har politireserven, der deler av politireserven er dedikert til Oslo og kjenner Oslo spesielt. Men vi kan komme i en situasjon der politiets ressurser likevel ikke strekker til. Da vil vi måtte vurdere om vi skal be Forsvaret om ytterligere bistand. Da snakker vi i vårt planverk om HV02, i første omgang, sier Fredriksen.

Ifølge planverket til Oslo politidistrikt skal politireserven ha en mobiliseringstid på fire timer. **Men politistyrken består av sivilister uten politibakgrunn, som i første rekke bare kan brukes til trafikkdirigering og tilsvarende oppdrag.**

Fredriksen opplyser at det i hovedsak er UEH-mannskaper fra Grønland og Sentrum politistasjoner i Oslo som har hovedansvaret for å drive objektsikring av Stortinget. Beredskapstroppen vil derimot bli brukt til "å ta ut en eventuell trussel eller til å løse en oppstått situasjon", slik Fredriksen formulerer det. I tillegg finnes livvaktjennesten og kongeeskorten. Disse har imidlertid svært begrenset kapasitet og holder seg strengt til de personene de vanligvis er gitt i oppdrag å følge: Et lite antall samfunns-topper i det offentlige Norge.

UEH-mannskapene som skal følge opp Stortinget, har heller ikke noe særskilt ansvar for eller kompetanse til å drive såkalt personsikring, dvs. livvakt- og eskorte-tjeneste.

– Det er ikke deres primæroppgave, nei. Men det er noe som står på utdanningsprogrammet deres.

– Det er ikke noe de vanligvis driver med?

– Det er bare når kapasiteten for øvrig er uttømt, så er UEH det neste nivået vi da vil bruke innenfor politisystemet, svarer Fredriksen.

– Det er å lure folk

Andre og meget sentralt plasserte kilder, som har inngående kjennskap til Oslo-politiets beredskapsplaner og operative kapasitet, slår utvetydig fast at "politiet vil få problemer i løpet av gan-

SPELSTYRKER: Den norske spesialstyrken FSK/HJK, med base på Rena, kan bli bedt om å bistå, men har lang responstid. De trener heller ikke på VIP-eskorte.

Forts. fra foregående side

ske kort tid dersom det oppstår en uoversiktlig situasjon i Oslo sentrum". Dersom politiet i tillegg må følge opp noen ambassader i Oslo, som Oslo-politiet også har et særskilt sikkerhetsansvar for, vil stortingspolitikere trolig se lite til politiet.

I tillegg forteller kilder med dyp innsikt i politiets operative kapasitet at denne er svært uklar dersom politiet blir utfordret av en fiende eller trussel på mer enn fire til ti personer.

– Politiets operative trening bygger på enkeltperson og makkerpar (to personer som jobber fast sammen), og er på ingen måte utrustet eller øvet til såkalt "felles trossmannøvrer" mot en godt organisert fiende eller trusselgruppering, sier en kilde. Og legger til:

– Det gjelder også UEH. Å hevde at UEH kan fikse et slikt oppdrag, er som å reise "Potemkins kulisser". Det er å lure folk, rett og slett.

Revirkamp

De ti siste årene har det vært intens revirkamp på ledernivå mellom politiet og Forsvaret, en kamp det hevdes politiet vant da forsvarssjefen besluttet å legge ned HV016 i oktober i fjor. Politiet har gjentatte ganger slått fast at all terrorberedskap er politiets ansvar.

I politiets beredskapssystem slås det imidlertid fast at politiet i et "fredstidsscenario" normalt sett ikke vil be om bistand til verken overvåking og kontroll, ettersøking av farlig person eller skarpskyttere og livvakt eskorte.

Men dersom en krise blir alvorlig nok, og det oppstår en "situasjon som truer statssikker-

heten", vil ansvaret for å håndtere krisen kunne bli overført til Forsvaret, med hjemmel i beredskapslovgivningen. Politiet kan også komme til å måtte be om bistand fra Forsvaret langt tidligere enn det man i dag regner med.

Valgte bort evakuering

"Øvelse Tyr", som starter 31. oktober i år, er den første samøvelsen mellom politiet og Forsvaret i Oslo sentrum siden september 2000. Det er blitt diskutert å legge inn VIP-evakueringer fra Stortinget og regjeringskvartalet som øvelsesmoment i den kommende øvelsen.

Men plangruppen har slått dette fra seg, fordi det ikke finnes noen som har kompetanse til å gjøre dette lenger.

"Øvelse Tyr" roterer mellom de forskjellige politidistriktene hvert år.

Kilder forteller til Vi Menn at det er Stortinget og regjeringskvartalet som er hovedøvelsesobjektene i denne øvelsen.

Peker på spesialstyrkene

Pressetalsmann ved Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), oberst Petter Lindqvist, sier at Forsvaret kan stille med en lang rekke forskjellige kapasiteter dersom politiet ber om hjelp til å evakuere Stortinget. Innsatsstyrken til Heimevernet, som er det "skarpeste" bidraget HV-distrikt 02 Oslo og Akershus kan bidra med, er ikke trent til å gjøre annet enn å stå vakt og sikre bygninger. Forsvarssjefen har besluttet at hele Heimevernet ikke lenger skal trene på såkalt pågripelseskapasitet, som er alle kapasiteter i

STORTINGET 9. APRIL 1940

■ Stortingets president, C.J. Hambro, handlet raskt da han natt til 9. april fikk vite at fremmede skip var på vei inn Oslofjorden. Han gjorde alt klart for en evakuering av Stortingets representanter og funksjonærer og fikk i et møte med regjeringen tilslutning til sitt forslag om at kongefamilie, regjering og storting skulle flyttes til Hamar. Forhandlingene på Hamar ble åpnet kl. 13.00, men etter nyheter om at tyske tropper var på vei nordover fra Oslo, ble det gjort forberedelser til ny evakuering. Stortingspresidenten måtte avbryte møtet kl. 19.40 etter melding om at tyske styrker hadde nådd fram til Jessheim. I all hast ble lokalene på Hamar forlatt, og Stortinget tok ekstratog videre mot Elverum.

Møtet på Elverum ble satt kl. 21.40 i gymsalen på Folkehøyskolen. Stortinget vedtok å oppnevne et forhandlingsutvalg for eventuelt sammen med utenriksministeren å drøfte en overenskomst med tyske myndigheter. Det ble også etter anmodning fra statsminister Nygaardsvold vedtatt å utnevne tre konsultative statsråder fra de borgerlige partiene. Det tredje vedtaket var imidlertid det viktigste. Stortingspresidenten foreslo at Stortinget inntil neste ordinære møte bemyndiget regjeringen til "(...) å ivareta rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføyelser på Stortingets og Regjeringens vegne, som må anses for påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og fremtid." (Møter for lukkede dører. Stortinget 1939–1945, s. 355.)

Etter at forsamlingen hadde sunget to vers av nasjonalsangen avsluttet stortingspresidenten møtet med å si at Stortingets forhandlinger var utsatt inntil nærmere kunngjørelse og innkallelse, som forhåpentlig ville kunne skje i løpet av de aller første dager. Det skulle gå fem år før Stortinget var samlet igjen.

Fra Stortingets nettsider

gråsonen mellom det å stå vakt og avfyre skudd.

– Innsatsstyrkene kan også brukes til offensive militære operasjoner, insisterer likevel Lindqvist.

– Og i tillegg har vi jo spesialstyrkene, som vil kunne bidra, sier han.

– Men dersom det er en trussel som gjør at Stortinget må relokaliseres, er det vel grunn til å tro at spesialstyrkene brukes mer direkte mot trusselen?

– Ikke nødvendigvis. Det kommer jo helt an på hva slags type trussel det er, svarer Lindqvist.

– Den gjenværende kapasiteten i Forsvaret på livvakt- og eskortetjeneste, er et militært livvaktlag i Militærpolitiet, på sånn cirka 12 mann, stemmer ikke det?

– Jo, det er også riktig.

– De som er mest nærliggende til å stå for sikring og transport av VIP-er, er med andre ord spesialstyrkene. Men de trener vel heller ikke på livvakt- og eskorteoppdrag, selv om de også kan brukes til det?

– Du har rett i det, medgir Lindqvist.

Brukte helikopter

Under øvelse "Hovedstad" i 1993, 1995 og 1998 ble det øvd på evakuering av VIP-er fra Stortinget og regjering. I ett tilfelle ble det brukt helikopter fra helipaden på taket av R4 i Regjeringskvartalet, i et annet tilfelle benyttet man seg av sjøveien for å hente stor-

STREKKER IKKE TIL:

Politiet vil i en krevende krisesituasjon i Oslo ikke ha kapasitet til å evakuere Stortinget.

Forts. fra foregående side
tingsrepresentanter eller andre VIP-er ut fra Oslo.

Forsvaret, som trolig vil måtte gjennomføre slike evakueringer av Stortinget i praksis, har ikke trent på slike scenarier de 13 siste årene.

Heller ikke etter terrorangrepene 11. september 2001 er det gjennomført noen evakueringsøvelser med fokus på å flytte de folkevalgte på Stortinget til et "sikkert sted".

De siste årene har politiet dessuten sagt konsekvent nei til storøvelser, såkalte fullskalaøvelser, som involverer evakuering av Stortinget, hevder forsvarskilder.

Det har skjedd til tross for at sikkerhetsledelsen på Stortinget har ønsket nettopp slike øvelser, sier en kilde til Vi Menn.

Denne striden er imidlertid blitt dysset ned.

Sikkerhetssjefen på Stortinget, Gerrit Løberg, ønsker ikke å kommentere Vi Menns opplysninger på dette punktet.

Men Vi Menn har snakket med flere av operatørene som var med på øvelsene gjennom 1990-tallet. De reagerer på at disse øvelsene fikk en brå slutt.

– Den siste gangen vi trente på evakuering av VIP-er fra regjering og Stortinget, var på slutten av 1990-tallet, sier en tidligere HV016-operatør.

kjetil.stormark@gmail.com
vimenn@egmonthm.no

KREVER SVAR

■ Leder av Stortingets utenriks- og forsvarskomite, Ine Marie Eriksen Soreide (H) (t.v. på bildet), mener det snarest bør gjennomføres en nasjonal kartlegging av hvilke kapasiteter Norge trenger for å ha en god terrorberedskap.

En slik kartlegging er aldri gjennomført i Norge.

– Vi opplever jo at i de foraene som vi får orienteringer om dette, at det ofte er vanskelig å få ut konkrete svar. Spørsmålet er hvilken beredskap vi har, for de pengene som er bevilget, sier Eriksen Soreide til Vi Menn. Komitelederen er ikke overrasket over at nedleggelsen av HV016 får ganske store konsekvenser, og mener at det foreligger svært tydelige faresignaler om dette for flere måneder siden. Derfor advarte en samlet opposisjon mot forsvarssjefens beslutning.

– Vi fikk ganske klare indikasjoner fra mange hold at det ville svekke den totale beredskapen. Jeg tror dessverre det medfører riktighet, men jeg skulle ønske det ikke gjorde det, sier Eriksen Soreide.

Hun mener statsråd Grete Faremo snarest må avklare om Stortinget er blitt feilinformert, i lys av lovnadene om at kapasitetene til HV016 skulle videreføres. Vi Menn skriver i dag at dette ikke er skjedd.

– Det Stortinget fikk opplyst, var at det var muligheter for å ta med disse operatørene over i andre funksjoner i HV. Når det da ikke skjer, spørs det da hva Forsvarsdepartementet har gjort for å opprettholde kapasiteten som Stortinget forutsetter at vi til enhver tid har, sier Eriksen Soreide til Vi Menn.

Hun sier hun stusser veldig over hvordan begrunnelsen om å legge ned HVs eliteavdeling endret seg etter hvert.

– Det begynte som et spørsmål om hvordan å spare 20 millioner kroner, og etter hvert ble det slik at denne avdelingen ikke hadde oppgaver lenger, deretter hadde de tiltatt seg oppgaver de ikke hadde og til slutt var det en avdeling ute av kontroll. Det er ganske stort sprang fra den første til den siste begrunnelsen. Fortsatt fremstår det som et ganske stort mysterium hvorfor det var så viktig å legge ned akkurat denne kapasiteten, sier Eriksen Soreide.

– OVERRASKET

■ – Jeg er overrasket over at det ikke er øvet på et slikt scenario på så mange år. I tillegg er det merkelig dersom det er riktig at det ikke er kapasitet til å håndtere Stortinget dersom deler av Oslo blir utsatt for alvorlige terrorangrep eller tilsvarende, sier leder i Stortingets kon-

troll- og konstitusjonskomité, Anders Anundsen (Frp), til Vi Menn. Han viser til at Frp har foreslått å opprette en sikkerhetskomité på Stortinget, noe som foreløpig ikke har samlet tilstrekkelig støtte til å bli gjennomført. Han mener en slik komité ville hatt forutsetninger for å kunne gå inn og granske beredskaps-

opplegget rundt Stortinget nærmere.

– Mitt inntrykk som stortingsrepresentant er at vi blir tatt godt vare på. Dersom det oppstår en alvorlig situasjon, må det være en tilstrekkelig beredskap til å sikre den folkevalgte forsamling. Det overrasker meg dersom så ikke er tilfelle, sier Anundsen.

TAUS STORTINGS-PRESIDENT:

Stortingspresident Dag Terje Andersen har etter flere dagers betenkningstid valgt ikke å kommentere saken.

ORD-KNAPP:
Sikkerhetssjef Gerrit Løberg på Stortinget vil ikke kommentere sikkerhetsopplegget.

FOR-SIKRER:
Visepolitimester Johan Fredriksen ved Oslo politidistrikt sier Stortinget vil være høyt prioritert i en krisesituasjon.

TEKST OG FOTO: KJETIL STORMARK

HEMMELIG MAKTKAMP

Forsvarssjefen er anmeldt av sine underordnede og balanserer på kanten av mistillit fra de tilitsvalgte. Bli med inn i korridorene, til en hemmelig maktkamp om forsvarssjefens framtid og norsk antiterrorberedskap i ukene før angrepet som rystet landet 22. juli.

Forsvarssjef Harald Sunde, i bakgrunnen, følger noen få skritt bak statsminister Jens Stoltenberg og forsvarsminister Grete Faremo, helt til høyre, på veterandagen i Oslo 8. mai i år. Internt er Sunde under meget hardt press, både fra tillitsvalgte og underordnede.

16. MAI. Lederne av Befalets Fellesorganisasjon (BFO) og Norges Offisersforbund (NOF) går mot kontoret til personelldirektøren i Forsvaret, Tom Simonsen. Med seg har de et dramatisk budskap. I møtet sier BFO-leder Eivind Solberg og NOF-leder Egil Andre Aas at de er usikre på om det er noe poeng å bruke tid på uformelle drøftinger med arbeidsgiver lenger. Tidligere på dagen har Solberg sendt brev til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite og bedt om "konstitusjonell oppfølging" av granskingen av 200 ansatte i Forsvaret i kjølvannet av Siemens-skandalen. Budskapet fra de to mektige forbundslederne er ikke til å misforstå: Begge vurderer å bryte samarbeidet med arbeidsgiver, på grunn av

det de mener er manglende respekt for de lovregulerte spillereglene i arbeidslivet. Et slikt brudd vil være en mistillitserklæring mot forsvarssjefen.

Misnøyen har ikke oppstått over natten. Alle rede på seinhøsten i fjor trakk BFO inn hovedsammenslutningen YS i saken. BFO mente at forsvarledelsen systematisk unnlot å følge Hovedavtalen i Staten. YS tok deretter opp bekymringene med Statens personaldirektør Siri Røine i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD), som igjen understreket alvoret overfor forsvarssjefens foresatte i departementet.

Røine bekrefter dette overfor Plot.

18. MAI. De to forbundstoppene er tilbake for å møte forsvarssjef Sunde. Tilstede er også Krigsskoleutdannede offiserers landsforbund (KOL), Norsk Tjenestemannslag (NTL) Forsvaret og Personellforbundet. I møtet fremfører Solberg på ny budskapet, og får støtte fra de andre forbundslederne, med unntak av KOL.

- Forsvarssjef Sunde sa at han får så sterke styringssignaler fra departementet at han ikke har noe handlingsrom. Jeg opplevde Sunde slik at han egentlig sa at han med viten og vilje går på akkord med sin rolle som arbeidsgiver, sier BFO-leder Solberg i ettertid.

Sjefen for Forsvarsstaben, viseadmiral Jan Erik Finseth, påpeker at henvendelsen til departementet dessuten kan føre til at Forsvaret vil kunne underlegges mer rigid detaljstyring, noe flere av forbundslederne oppfatter som en indirekte advarsel og trussel.

De opplever det som oppsiktsvekkende at Sunde gir Forsvarsdepartementet skylden for at Forsvaret ikke følger spillereglene i arbeidslivet.

PÅ LÅNT TID. Også NOF-leder Egil Andre Aas bekrefter de dramatiske møtene med forsvarsledelsen 16. og 18. mai. På spørsmål om hvordan han i dag opplever samarbeidet, svarer Aas fåmælt.

- På det nåværende tidspunkt opplever jeg det som greit.

- Har dere vurdert å bryte samarbeidet med arbeidsgiver på noe tidspunkt?

- Ja, det har vært vurdert, svarer Aas. Men vi

Forsvarsminister Grete Faremo på vei til møte 20. juni i det mektige fagligpolitiske utvalget for Forsvaret, der LO- og Ap-topper jevnlig møtes for å diskutere hva som bør være den rødgrønne regjeringens forsvarspolitik.

har foreløpig kommet til den konklusjonen at det har vært en bedring, og vi fortsetter som før.

Leder av NTL Forsvaret, Dag Agledal, og nå avgått leder for Personellforbundet, Edvin Værøy, bekrefter uavhengig av hverandre Plots fremstilling. KOL-leder Knut Bremerthun nyanserer imidlertid bildet noe.

– Vi var ikke fornøyd med hvordan Forsvaret håndterte oss som fagforeninger. Men vi hadde ikke den posisjonen at vi ville ha brutt med arbeidsgiver, sier Bremerthun.

Etter hva Plot forstår, har forsvarssjefen siden den dramatiske oppvasken valgt å møte tillitsmannsorganisasjonene på en helt annen måte. Den nye linjen er møtt med en avventende holdning hos forbundene. «Selv om forsvarssjefen de siste ukene har anlagt en helt ny og langt mer konstruktiv tone, lever han på lånt tid», sier en kilde.

Tillitsmannsorganisasjonene i Forsvaret mener at de i stadig sterkere grad er blitt frarøvet reelle drøftings- og påvirkningsmuligheter i viktige enkeltsaker og endringsprosesser. Dette er rettigheter som er hjemlet i både Arbeidsmiljøloven og i Hovedavtalen i Staten.

I tillegg står de ubehagelige og vonde enkeltsakene i kø, mener de:

- Flere alvorlige personalsaker, der enkeltansatte er blitt stygt behandlet av forsvarsledelsen.
- Samarbeidsklimaet internt i Forsvaret er anstrengt, med bortimot massiv mistillit mellom fotsoldater og forsvarlets ledelse, spesielt etter mange runder med dårlig veteranhåndtering og toppledelsens kritikk av fotsoldater for uttalelser til mediene.
- Nedleggelsen av HV016, der forsvarssjefen hevdet at Heimvernets spesialavdeling HV016

hadde vært ute av kontroll.

- Flere saker der forsvarsansatte er blitt pålagt munnekurv eller har fått kritikk for å ha uttalt seg til mediene.
- Sterk uenighet ved utarbeidelsen av ny personellhåndbok internt i Forsvaret, og knyttet til grunnleggende rettigheter for tillitsmannsorganisasjonene i Forsvaret.
- Sterk uenighet i forbindelse med omlegging av gradssystemet i Forsvaret.
- Omorganiseringen av spesialstyrkemiljøet i Norge, der forsvarssjef Harald Sunde har fått kritikk for mangelfulle drøftingsrunder før det ble besluttet å opprette en nasjonal spesialstyrkekommando, med base i Forsvarsstaben, senest innen 1.1.2012.

20. JUNI. Klokken er passert 09.00 med noen få sekunder. Området rundt Youngstorget i Oslo sentrum summer av aktivitet. En svart Mercedes med sotede bakruter glir opp foran inngangen til Møllergata 10. Forsvarsminister Grete Faremo er forsinket til møtet i det mektige fagligpolitiske utvalget for Forsvaret (FPUFF). Hun går hun de få meterne fra statsrådbilen og bort til inngangen. Like bak følger politisk rådgiver Kathrine Raadim.

I møterom 802 venter de andre deltakerne fra LO og Ap: LO-nestleder Tor Arne Solbakken, Tone Rønoldtangen, som er leder av LO Stat, forbundsleder Egil Andre Aas i Norges Offisersforbund (NOF) og Grethe Fossli, avdelingsleder i LOs næringspolitiske avdeling. I tillegg er det tilstede representanter fra Norsk Tjenestemannslag (NTL) og Fellesforbundet, begge LO-forbund som organiserer ansatte i Forsvaret. NOF-lederen har også med seg sin nestleder, Torbjørn Bongo. Det fagligpolitiske utvalget er bortimot ukjent for folk flest, men er en viktig premissleverandør for regjeringens forsvarspolitik.

På møtet får Faremo et budskap hun ikke er forberedt på. NOF-leder Aas tar ordet og uttrykker bekymring for samarbeidet med forsvarsledelsen. Harald Sunde er også urolig over hvordan forsvarssjefen har håndtert nedleggelsen av Heimevernets spesialavdeling HV016, der han droppet lovpålagte

drøftingsrunder og - da tillitsvalgte i avdelingen tok til motmæle i mediene - i tillegg beskyldte avdelingen for å ha vært ute av kontroll. Å beskyldte offiserer for å drive sin egen private hær, er kanskje den mest alvorlige anklagen man kan få mot seg i forsvarskretser.

På møtet orienterer Aas om at det på bordet ligger en ferdigskrevet anmeldelse av forsvarssjefen, forfattet av tillitsvalgte og sentrale personer fra nå nedlagte HV016, men han unnlater å nevne at anmeldelsen også er gjennomgått av juridisk avdeling i LO. En av møtedeltakerne skal i møtet ha hevdet at forsvarssjefen i flere enkeltsaker rett og slett har ført forsvarsminister og Ap-kollega Grete Faremo bak lyset. Etter møtet følger NOF-lederen opp med direkte kontakt med Faremo. Aas påpeker at det i løpet av få dager kommer til å bli kjent i magasinet Vi Menn at evakueringsberedskapen for Stortinget er nede for telling, som en følge av nedleggelsen av spesialavdelingen.

I Forsvarsstaben blir forsvarssjefen og hans medarbeidere bedt om å svare på beskyldningene fra LO. Faremo avtaler også et nytt møte med LO-nestleder Solbakken og NOF-lederen, bare to dager senere. Dette møtet skal finne sted på LO-nestlederens kontor i Folkets Hus på Youngstorget i Oslo. Forsvarsstaben har derfor dårlig tid.

På møtet i fagligpolitisk utvalg ble det påpekt at Norges terrorberedskap er blitt uholdbar etter nedleggelsen av HV016. Da HV016 ble lagt ned forsvant 180 operatører og dermed nesten halvparten av Norges samlede, væpnede terrorberedskap. I kontakten mellom NOF-lederen og Faremo i etterkant blir statsråden oppfordret til å se på muligheten for at personellet fra nå nedlagte HV016 blir rekruttert inn i Forsvarets Spesialkommando.

På møtet i fagligpolitisk utvalg ble det påpekt at Norges terrorberedskap er blitt uholdbar etter nedleggelsen av HV016. Da HV016 ble lagt ned forsvant 180 operatører og dermed nesten halvparten av Norges samlede, væpnede terrorberedskap. I kontakten mellom NOF-lederen og Faremo i etterkant blir statsråden oppfordret til å se på muligheten for at personellet fra nå nedlagte HV016 blir rekruttert inn i Forsvarets Spesialkommando.

22. JUNI. På morgenen før det avtalte oppfølgingsmøtet skal finne sted, melder politisk rådgiver Raadim til ledelsen i NOF: «Vi har lest notatet og på punktet gråsonesituasjoner/kompetansestrid, så deler vi nok ikke helt synspunktene om at ting er uklart. Vi oppfatter ikke at det er en kapasitet som ikke lenger blir fylt når HV-016 ikke eksisterer, og sånn sett blir det ikke noen oppgave å fylle for HV-016 personellet i FSK/HJK»,

skriver Raadim. Forsvarsminister Grete Faremo står dermed på at Norges terrorberedskap er ivaretatt.

«Argumentet om at å ta HV-016 ut av strukturen vil gi en svekket anti-terrorberedskap er ikke riktig. Bistand til politiet i forbindelse med anti-terror er et stående oppdrag til Heimevernet generelt. Alle Heimevernets innsatsstyrker er pålagt dette. Det er ikke et oppdrag som har vært spesielt for HV-016», skriver Raadim.

Ved 15.30-tiden samme dag glir Forsvarsdepartementets Mercedes på ny inn på Youngstorget. Denne gangen er det bare en eksklusiv gruppe som deltar på møtet på LO-nestleder Tor Arne Solbakens kontor. Foruten Solbakken selv, stiller NOF-leder Egil Andre Aas, avdelingsleder Grethe Fossli og statsråd Grete Faremo. Ved 16.40-tiden står statsrådsbilen fortsatt utenfor Youngstorget og venter på at møtet skal bli ferdig. Omtrent samtidig kommer LO-leder Roar Flåthen ut av Folkets Hus, og blir stående å prate sammen med to andre menn. Etter å ha ventet syv-åtte minutter på statsråden, gir Flåthen opp og setter seg inn i den ventende maxitaxien.

Plot har fra flere uavhengige kilder fått bekreftet at Flåthen har engasjert seg personlig i saken. Den mektige LO-lederen har hatt direkte kontakt med statsråd og stabssjef Karl Eirik Schjøtt-Pedersen ved Statsministerens kontor, for å fremføre LOs bekymring, men også for å sonde hva som kunne bli reaksjonene fra regjeringen hvis LO bestemte seg for å gå videre med saken. Etter drøftelsene med Schjøtt-Pedersen besluttet Flåthen å slippe løs sin egen nestleder på statsråd Grete Faremo.

Også på toppnivå, i kretsen rundt forsvarssjefen, oppleves dagens situasjon som en saktegående, de facto-krise. De negative medieoppslagene vil ikke ta slutt. «Situasjonen innad i Forsvaret har aldri vært verre enn den er i dag», sier en høytstående forsvarskilde til Plot. Men utad presenterte Forsvaret en ny innbyggerundersøkelse, som viser at antallet som har et godt inntrykk av Forsvaret har doblet seg på tre år.

Like etter klokken 17 kommer Faremo ut av LO-bastionen på Youngstorget. «Toppmøtet» har vært

mislykket, sett med LO-ledelsens øyne. Faremo var ikke i det gavmilde hjørnet. Hun valgte, nok en gang, å stole på sin egen forsvarssjef. Men hun lovet å sørge for at forsvarssjefen tar initiativ til et møte med personell fra HV016, i et siste forsøk på å se

om det er mulig å løse saken. Faremo insisterte dessuten på at Norges terrorberedskap ikke er truet. Hun svarte ikke på hvem som har tatt over oppgavene HV016 tidligere hadde.

LOs forsøk på å argumentere med at det ikke bare er å peke på politiet falt på stengrunn. LO mente at dersom beredskapslovgivningen blir utløst, i tilfelle krig eller en situasjon som truer statssikkerheten, må Forsvaret ha selvstendig kapasitet å

Tre minus to, er en.
Tre alternativer. En mistenkt.
En kilde.

Mens forsvarsminister Grete Faremo sitter i møte med LO-nestleder Tor Arne Solbakken, tar LO-leder Roar Flåthen en pust i bakken utenfor. Flåthen har drøftet LOs bekymring over forsvarsledelsen i egne kontakter med Statsministerens kontor.

bygge på. Forsvarsledelsen måtte dermed kunne svare på hvem som skal løse oppdraget, mente LO. Samtidig turde de ikke gå for hardt ut. Det er politisk ukorrekt av å blande seg i landets forsvarspolitik.

29. JUNI. Et siste forsøk på forsoning og på å finne en forhandlingsløsning skjer i Forsvarsstaben på Akershus festning. Foruten forsvarssjef Sunde, personelldirektør Simonsen og generalinspektøren for Heimevernet (GIHV), generalmajor Kristin Lund, deltar NOF-leder Egil Andre Aas, HV016-tillitsvalgt Thomas Lund-Nielsen og tidligere HV016-topp Geir Løndal. Det blir et iskaldt møte. Forsvarssjefen tilbyr seg å videre-

føre personellet fra HV016 innenfor innsatsstyrken til Heimevernet, et tilbud som er identisk fra et tilsvarende møte 5. desember i fjor. Skissen til løsning innebærer fortsatt - i HV016-personnellets øyne - at det faglige nivået raseres og avvikles. Forsvarssjefen er imidlertid ikke til å rokke. Han slår fast at strukturen, i tråd med beslutningen i fjor høst, ligger fast. Det er overhodet ikke åpent for diskusjoner. «I denne saken her, er det ikke snakk om å sette en fot i bakken. Det er å rydde i boet, det er å se på hvilke oppgaver forsvaret skal løse og hvilke oppgaver politiet skal løse», slår Sunde fast i møtet.

Ved Statsministerens kontor (SMK) er forsvarssjef Harald Sunde ingen populær mann. Etter

hva Plot forstår, legger kretsen rundt statsminister Jens Stoltenberg til grunn at det var Sunde selv, eller hans nærmeste medarbeidere, som lekket til Dagbladet at kong Harald ønsket å dele ut Krigskorset med sverd på veterandagen på Akershus festning 8. mai. Da avisen 10. mai avslørte at Stoltenberg hadde avvist kongens ønske, vakte det voldsom oppsikt. I tillegg til en spissrotgang mellom ulike mediestudioer fra tidlig morgen til sent på kveld, måtte statsministeren neste dag møte i Stortinget og beklage sin egen håndtering. «I ettertid ser jeg helt klart at dette ble feil», vedgikk Stoltenberg i den muntlige spørretimen i Stortinget onsdag 11. mai. Da var han blitt jaget fra skanse til skanse, og ydmyket på det groveste av opposisjonen, med Frp-leder Siv Jensen i spissen.

Mens statsministeren utad møtte kritikken med ydmykhet, skal han innad ha vært rasende over illojaliteten fra forsvarssjefens side. Ved Statsministerens Kontor mener man fortsatt at det er bortimot utelukkende at lekkasjene om krigskorssaken kom fra Slottet eller eget kontor. Det er enkel matematikk. Tre minus to, er en. Tre alternativer. En mistenkt. En kilde. Analysen kan være usedvanlig dårlig nytt for forsvarssjefen.

MED STORTINGETS SAMTYKKE. Det er ikke bare i LO at situasjonen i Forsvaret oppleves som en politisk belastning. Også i deler av Aps stortingsgruppe hersker det en dyp og økende bekymring. Krisene står i kø, og ledende Ap-folk i stortingsgruppen mener Aps egen statsråd, Grete Faremo, ikke håndterer situasjonen tilfredsstillende. Men viktigst av alt: Landet har en forsvarssjef som gjør statsråden dårlig, og ikke god. Utad ønsker ingen av de rødgrønnes egne politikere å bidra til at regjeringen får i fanget en sak som kan vise seg å bli et politisk problem inn i valgkampen, og i enda mindre grad etter terrorangrepene 22. juli.

I stortingsdebatten om HV016-saken 26. november i fjor, ble forsvarsminister Grete Faremo overrumplet av spørsmål fra daværende KrF-leder Dagfinn Høybråten, som pekte på HV-lovens paragraf 2, der det heter: «Heimevernets organisasjon og dets innpassing i Forsvaret fastsettes av Kongen med Stortingets samtykke». Faremo fikk også spørsmål om hvem som skulle yte bistand til politiet, etter at HV016 er lagt ned og i tilfeller der FSK

er deployert i utlandet. «Det er innsatsstyrkene. Og det er nettopp omstillingen av Heimevernet, kvalitetsreformen, som gjør Heimevernet bedre i stand til å møte et endret trusselbilde og endrede utfordringer», svarte Faremo.

Et kjernepunkt i striden rundt nedleggelsen av HV016, er om Forsvaret bare kan peke på politiet i terrorberedskapen, og om andre avdelinger i Forsvaret er i stand til å overta oppgavene som HV016 utførte. Forsvarsministeren og forsvarssjefen mener det utelukkende er politiet som har ansvaret for håndteringen av alle eventuelle terroranslag. Forsvaret og Heimevernet er bare et bistandsorgan.

I et notat som LO-forbundet NOF oversendte til statsråd Faremo i kjølvannet av møtet 20. juni, påpeker imidlertid LO at det neppe er så enkelt. I notatet gjengis en tale som daværende statssekretær Espen Barth Eide 9. mars 2006 holdt i Trondheim, der Barth Eide peker på at «terroraksjoner av et visst omfang utført av internasjonale terroristgrupper med det som formål å presse regjeringen til å endre sin politikk på et spesifikt område, vil true norsk statssikkerhet på en direkte måte». Slike situasjoner kan bli oppfattet som så truende at Forsvaret tar over håndteringen, og politiet blir satt på sidelinjen.

I slutten av juni i år blir områdesjef Stein Erik Lauglo i Heimevernets distrikt 02 Oslo og Akershus bedt om å redegjøre for Forsvarsstaben, som dessuten vil forberede seg på mulige henvendelser fra mediene i forkant av et nyhetsoppslag om at evakueringsberedskapen rundt Stortinget er nede for telling. Oberst Lauglo melder følgende tilbake:

1. Det er riktig at HV016, i alle fall fram til rundt 2005, har hatt som oppdrag å stå for evakueringsberedskapen rundt Stortinget. Oppdraget var gradert «strengt hemmelig».

2. Innsatsstyrken til HV02, kalt «Derby», er ikke i stand til å ta over oppdraget til HV016, i motsetning til hva forsvarsministeren hevdet i Stortinget 26. november i år.

Overfor Plot, svarer Lauglo at han ikke vil kommentere saken og henviser til HV-staben.

- Det er ingen endring i forhold til det HV-staben har gått ut med. Alle oppdragene til HV016 er borte, og det er det jeg forholder meg til, sier Lauglo.

Svaret fra HV-toppene er dramatisk. Dersom

det obersten sier stemmer, betyr det at forsvarsminister Grete Faremo kan ha feilinformert Stortinget.

05. JULI. HV016-tillitsvalgt Thomas Lund-Nilsen går med bestemte skritt over Egertorget, med retning mot inngangen til Karl Johans gate 18C, hvor Generaladvokatembetet holder til. Lund-Nilsen er på vei for å levere inn en anmeldelse mot forsvarssjefen. Anmeldelsen har vært klar siden midten av mai. Gjentatte forsøk på å få til en løsning, flere av dem «på overtid», har ikke lyktes. De fem tillitsvalgte fra HV016 har derfor bestemt seg for at nok er nok. Utad velger de å holde en lav profil.

Generaladvokat Arne Willy Dahl er på ferie. Sekretariatet tar imot dokumentet, som trolig er historisk. Det er ikke hverdagskost at landets forsvarssjef blir personlig anmeldt. I det 20 sider lange dokumentet blir forsvarssjefen anmeldt for følgende forhold:

- Overtredelse av militær skikk og orden som det ikke sømmer seg for en militærperson å begå, jfr lov om militær disiplinærmyndighet, gjennom uttalelser og påstander om at HV016 hadde vært ute av kontroll.
- Forhåndssensur av personell i Forsvaret, jfr Grunnloven og Straffeloven av 1902, ved at områdesjefer i Heimevernet ble pålagt munnkurv da de ønsket å gå ut for å beriktige inntrykket forsvarssjefen hadde skapt av HV016 i media.
- For å ikke oppfylle sine tjenesteplikter, jfr militær straffelov og eventuelt også arbeidsmiljøloven, ved at forsvarssjefen ikke har forholdt seg til bestemmelsene om medbestemmelse i arbeidslivet, hjemlet i Hovedavtalen i Staten, med tilpasningsavtale for Forsvaret.

Samlet sett mener de tillitsvalgte i nå nedlagte HV016 at det foreligger fem separate lovbrudd fra forsvarssjef Harald Sunes side. De ber om at det vurderes straffemessige reaksjoner mot forsvarssjefen.

Forut for at anmeldelsen ble levert, ble dokumentet gjennomgått av LOs juridiske avdeling og LO-advokat Atle Sønsteli Johansen. I tillegg skal

også andre advokater ved samme avdeling være engasjert i saken, på oppdrag for Norges Offisersforbund. Når Plot tar kontakt med Johansen for å be ham kommentere sin egen rolle, stiller han ingen oppfølgingsspørsmål, men går direkte til dementiet.

– Det er feil at jeg har sett på grunnlaget for eller kommentert en anmeldelse av Sunde, sier Johansen og legger til:

– Å knytte meg opp mot den anmeldelsen, i forhold til vurdering eller gjennomgang av faktum, rådgivning eller hva som helst...det er feil. Jeg kjenner til, jeg har hørt om at det var aktuelt å inngi en slik anmeldelse. Men jeg har ikke vært rådgiver i den forstand, som du tenker på da.

– Hvordan er du blitt kjent med at det var aktuelt å inngi en slik anmeldelse?

– Det har jeg i og for seg ... ingen plikt til, skråstrekk, adgang til å opplyse om. Det tror jeg ikke jeg vil si noe om heller.

– Har du hatt tilgang til et utkast til anmeldelsen på et tidligere tidspunkt?

– Det tør jeg ikke si nå. Det kan jeg ikke avkrefte. Men jeg kjenner til at det er blitt diskutert. Men jeg har ikke rådgitt, jeg har ikke vurdert, hverken faktum eller grunnlaget for anmeldelsen, svarer Johansen.

NOF-leder Egil Andre Aas, som er den som har trukket LOs juridiske avdeling inn i saken, sier han ikke stiller seg bak anmeldelsen av forsvarssjef Harald Sunde.

– Anmeldelsen mot forsvarssjefen må personellet fra HV016 stå for selv. Den kan jeg ikke stille meg bak. Men HV016-saken er veldig spesiell. Jeg har derfor forståelse for at de velger å reagere slik, det har jeg, sier Aas.

– Jeg mener alltid at man bør rydde opp internt først, før man går ut i det åpne rom. I forbindelse med anmeldelsen, reagerer jeg litt på at de ikke først har gått til ombudsmannen for Forsvaret, og kjørt saken den veien, før man går til det skritt og anmelder forsvarssjefen, legger han til.

Men Aas bekrefter samtidig at anmeldelsen er blitt vurdert av LO-systemet forut for at den ble innlevert.

Det er ikke hverdagskost at landets forsvarssjef blir personlig anmeldt.

- Vi har gjort en vurdering av den. Og i den sammenhengen er jeg kommet fram til at den juridisk sett... jeg ville ikke ha prosedert på den. Men jus er jo jus, sier Aas.

INGEN FRIEPENGER. I anmeldelsen stilles det spørsmål ved hvorvidt 3200 kontrakter til personell i Heimevernets innsatsstyrke er ulovlige, ved hvorfor befal i HV016 og 700 befal i innsatsstyrken ikke har fått utbetalt feriepenger de siste fem årene, og ved hvorfor det lenge ikke ble utbetalt kontraktsfestet bonus til et stort antall av personellet. «Vi ble lovet tilbakemelding på disse punktene medio januar 2011. Ingen tilbakemelding har blitt gitt», heter det i anmeldelsen.

I tillegg ber de tillitsvalgte om at det undersøkes nærmere om det i det hele tatt er innbetalt arbeidsgiveravgift på lønnen til personell i innsatsstyrken til Heimevernet. Dette er temaer som LOs juridiske avdeling, såvidt Plot forstår, helt eller delvis har tatt opp direkte med Forsvaret. NOF-lederen bekrefter at LOs juridiske kontorer mener kontraktene til flere tusen personell i Forsvaret kan være ulovlige.

- Kontraktene må ha et oppheng i et formelt avtaleverk. Det har de ikke i dag. Vi må få avklart dette. Dersom det viser seg at kontraktene er hjemlet i tjenestemannsloven, har personellet krav på både feriepenger og andre rettigheter, sier Aas.

Generaladvokat Arne Willy Dahl bekrefter over Plot at han har mottatt anmeldelsen mot forsvarssjefen. Dahl har vært generaladvokat siden 1989 og kan ikke huske noen tilsvarende sak, hverken før eller etter hans egen tiltredelse som generaladvokat.

- Det er lite sannsynlig at jeg som generaladvokat realitetsbehandler denne anmeldelsen. Hovedbegrunnelsen for det, er at jeg også har som rolle å være rådgiver for forsvarssjefen. Jeg kommer derfor, etter all sannsynlighet, til å sende denne anmeldelsen videre, sier Dahl.

- Er det Riksadvokatembetet eller Statsadvokatembetet i Oslo som får anmeldelsen?

- Hvis man skal ta standpunkt til en tiltale mot forsvarssjefen, må det via riksadvokaten.

Generaladvokaten er fāmælt når han får spørsmål om det er sannsynlig eller usannsynlig at den innleverte anmeldelsen kan føre til en påtalemessig reaksjon mot Sunde.

EN AVSLUTTET SAK. Forsvarssjef Harald Sunde er stilt en lang rekke spørsmål knyttet til denne reportasjen. Hans talsmann, oberstløytnant Bent-Ivan Myhre, har på e-post meldt tilbake følgende svar: «Forsvaret har uttalt seg en rekke ganger i offentligheten under nedleggelsesprosessen av HV-016. Forsvaret ser seg nå ferdig med saken.

Utover dette viser du til hva som angivelig kan ha blitt uttalt og prosessert i en rekke interne møter. Dette er noe vi ikke kommenterer.»

Heller ikke forsvarsminister Grete Faremo ønsker å kommentere saken, skriver funge-

rende kommunikasjonssjef Kirsti Skjerven i Forsvarsdepartementet (FD) til Plot.

«Hva gjelder HV016 så anser FD dette som en avsluttet sak – HV016 er nedlagt. Alle fikk tilbud om å være med videre i innsatsstyrken, men ikke alle valgte det. Prosessen har vært redegjort for i Stortinget og debattert der og avsluttet. Hva som er sagt i eventuelle møter mellom statsråden og LO og NOF forblir internt».

Hun legger til at statsråden heller ikke ønsker «å kommentere spørsmål eller prosesser som pågår i forhold til forsvarssjefen». HV-staben er også kontaktet for kommentar, men har ikke besvart henvendelsen.

LO-ledelsen er gjentatte ganger tilbudt å kommentere denne saken, men har valgt å henvise til Norges Offiserforbund. Også Statsministerens kontor (SMK) er via telefon og e-post kontaktet for kommentar, ved gjentatte henvendelser i ukene og dagene før terroranslaget 22. juli. SMK har ikke svart på Plots spørsmål.

Aas bekrefter samtidig at anmeldelsen er blitt vurdert av LO-systemet forut for at den ble innlevert.

E-post-kommunikasjon med Forsvaret i anledning nyhetsdokumentar om nedleggelsen av HV016 og beslektede temaer

Første utskrift foretatt tirsdag 1. februar 2011 kl. 1200 (og senere supplert med mailer som er mottatt etter denne tid)

Viktig: Spørsmål til forsvarssjefen. Svarfrist fredag 28. jan 2011 kl. 15

Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com> 27. januar 2011 13:14

Til: bim@fd.dep.no

Kopi: milinfo@fd.dep.no

Att: Ob ltn Bent Ivan Myhre, forsvarssjefens talsmann   Kopi: Felles epost-adr, i tilfelle ferie- eller sykefravær

Undertegnede er frilansjournalist og arbeider med flere saker om Forsvaret. Jeg har sett spesielt på HV016-saken, men ikke begrenset meg til denne alene.

Nedenfor følger spørsmål som jeg ønsker at forsvarssjef Harald Sunde skal kommentere. Som du er kjent med, har jeg forsøkt å få et intervju med forsvarssjefen, noe som ble avvist - uten at jeg fikk anledning til å presentere hvilke problemstillinger jeg fokuserte på. Derneft har jeg i flere omganger forsøkt å ringe deg, men uten at jeg har lykket i å få kontakt. Derfor kommer disse spørsmålene nå på epost.

Ifht temaene jeg tar opp, mistenker jeg at dere muligens kommer til å foretrekke å svare skriftlig. Hvis dere velger å gjøre dette, ønsker jeg å ha muligheten til å kunne stille oppfølgingsspørsmål muntlig, basert på innholdet i svaret. Jeg ber derfor at det blir klargjort hvorvidt forsvarssjef Harald Sunde blir tilgjengelig for dette per telefon, eller om det er du som talsmann eller andre som tar denne oppgaven.

For ordens skyld: I første omgang skal jeg levere en større nyhetsdokumentar til tidsskriftet Alfa. Men jeg kommer til å dekke denne saken også for andre medier, men jeg kan ikke gi dere noe klart svar på hvilke. Det gjenstår å se hva slags nyhetssaker jeg blir ferdig med, og hvilke medier som evt måtte være interesserte.

I spørsmålene nedenfor bruker jeg tiltaleformen "du", som relaterer seg til forsvarssjef Harald Sunde. Jeg håper ikke dette oppleves som respektløst.

Det er fint om jeg kan få svar fra dere på disse spørsmålene innen kl. 15 i morgen:

- Under Øvelse Elg i Nord-Odal i 1997 skal du ha reagert på opptreden til operatører fra HV016 som kjempet mot styrkene du kommanderte (Styrke Nord, fremrykkende styrke), som sjef for Brigaden i Sør-Norge. Hva var det du reagerte på?
- Ifølge flere forskjellige kilder skal du ha uttalt internt i Forsvaret på omtrent samme tid at dersom du noen gang fikk muligheten, kom du til å legge ned HV016. Hva er årsaken til at du uttalte deg slik?
- En hel tropp sluttet i protest i HV016 i 1994, og flere av soldatene i troppen - inklusive troppssjef - hadde bakgrunn fra HJK. Troppssjefen vendte da tilbake til HJK, i en periode der du var sjef for HJK. Har denne hendelsen påvirket ditt generelle inntrykk av HV016?

- I perioden mens du var sjef for HJK og i perioden umiddelbart etter, skal HV016 ha avvist flere operatører som kom fra HJK-miljøet, fordi disse hadde manglende modenhet og viste uønsket adferd. Er du kjent med dette? Hva er din reaksjon på den indirekte kritikken av deg som sjef for HJK og kvaliteten på det personell du utdannet?
- Du har utad uttalt at HV016 har vært ute av kontroll, at «de har vært for mye alene og utviklet sine oppgaver på egen hånd». Kan du dokumentere disse påstandene?
- I oktober/november skal Forsvaret ha fjernet på sine nettsider i beskrivelsen av HV016 formuleringen om at HV016 også utførte «offensive operasjoner». Hva var grunnen til at dette ble tatt bort?
- Likeledes ble en klippmappe inneholdende tre dager med en god del negative medieoppslag om HV016-saken fjernet i november, og ble aldri igjen tilgjengelig på Forsvarets intranett. Hva er grunnen til det?
- Er det riktig at du ønsker at det blir opprettet en nasjonal spesialstyrkekommando, med utgangspunkt i FSK/HJK på Rena, og at MJK overføres til Rena og KJK overføres til Hæren?
- Er det noe som kunne ha blitt håndtert annerledes i forhold til prosessen som ledet fram til nedleggelsen av HV016?
- Tar du selvkritikk på at det aldri ble innledet noen form for dialog med personellet i HV016 og deres tillitsvalgte?
- Drøftet GIHV eller andre i HV-staben med deg eller noen av dine medarbeidere hvordan GIHV skulle opptre i Dagsnytt 18-debatten 24. november i fjor? Hvis ja, omfattet disse drøftelsene hvordan GIHV skulle håndtere motdebattant Henrik Hovlands tilknytning til HV016 og hvorvidt GIHV skulle kommentere dette temaet i debatten?
- Nedleggelsen av HV016 betyr at militære og sivile kapasiteter som kan nedkjempe omfattende assymetriske trusler med våpen i hånd i Norge, er redusert med 46 prosent - hvis man legger til grunn antall operatører i Beredskapstroppen, FSK/HJK og MJK - sammenholdt med det antall som blir borte i HV016. Hva er din kommentar til at du har medvirket til å nær halvere terrorberedskapen i Norge?
- Hva er grunnen til at du har besluttet at Heimevernet ikke lenger skal trene på pågripelseskapasitet?
- Hva er grunnen til at [REDACTED] GIHV, i november i fjor ila distriktssjefene og deres underordnede i HV munnkurv i saken om HV016?

[REDACTED]

- Du skal ha fått råd fra din egen kommunikasjonsenhet om å IKKE gjenta påstandene om at HV016 var ute av kontroll, etter at du uttalte dette på Kveldsnytt 8. november. Hva var grunnen til at du likevel gjentok disse uttalelsene på en pressebrief dagen etter og i et intervju med Aftenposten noe senere?
- Du bruker FSK som livvakter når du er ute på reiser i utlandet, ikke militært livvaktlag under FMPA. Du er den eneste i forsvarsledelsen som bruker FSK. Hva er grunnen til det?

--

Mvh
Kjetil Stormark
Daglig leder
Tlf. 4177 5050

Logos Media Ltd

Vi driver nyhetsjakt og kunnskapsformidling

Adresse: Logos Media Ltd, Kongstanken næringshage, Dyrmyrgt 45, 3611

Kongsberg. Org. nr: 994 776 010

www.logosmedia.no

Spørsmål til forsvarssjefen

Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no> 27. januar 2011 13:41

Til: kjetil.stormark@gmail.com

God dag,

Forsvarssjefen er på utenlandsreise. Jeg kommer tilbake til deg.

John Inge Øglænd

Oberstløytnant

Forsvarssjefens talsmann

Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com> 27. januar 2011 17:01

Til: "Øglænd, John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

Takk.

For ordens skyld, en liten korrigering: Øvelse Elg var i 1998, mer bestemt fra 09. - 17.02.1998.

Mvh,

Kjetil Stormark

Den 28. januar 2011 14:05 skrev Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no> følgende:

Logos Media Ltd

v/ daglig leder Kjetil Stormark

Viser til din e-mail mottatt 27. januar kl 1314 (håper selvsagt at du ikke oppfatter vår form som respektløs siden vi også tillater oss å bruke "du" og "din"), og ber om følgende presiseringer:

1. Du signerer e-posten som daglig leder for et Norskregistrert Utenlandsk Foretak (NUF). Hvilken tilknytning har dette NUF'et til

alminnelige norske presseetiske regler? Er det medlem av Norges Presseforbund og således frivillig "underlagt" alminnelige presseetiske regler, nedfelt i Vær Varsom-Plakaten? Du skjønner sikkert at vi spør om denne tekniske avklaringen, siden den sikkerheten som ligger i Pressens Faglige Utvalgs autoritet i forhold til slike prosesser som dette, kan være avgjørende for hvordan vi forholder oss. Det betyr ikke at vi er avvisende til annet lands presseetikk, enn si lovgivning på området – det betyr bare at vi må vite hvilke regler som gjelder.

2. Du skriver at Logos Media Ltd skal levere en større nyhetsdokumentar til tidsskriftet Alfa. Vi ber om at du dokumenterer at bladet Alfa er oppdragsgiver og at de går god for at Logos Media Ltd følger norske pressetiske regler – eventuelt presiserer hvilke regler som følges.

3. Du skriver at Logos Media Ltd vil bruke de uttalelsene som eventuelt gis i denne anledning mer eller mindre etter forgodtbefinnende i allslags publikasjoner, som du ikke opplyser nærmere hvem er. Du er sikkert enig i at en slik praksis er høyst uvanlig. Du har sikkert også forståelse for at forsvarssjef Harald Sunde kan ha problemer med at et intervju med ham kan ende opp i publikasjoner han åpenbart ikke ønsker å bli forbundet med – uten at vi trenger å spesifisere hvilke genre det kan være tale om. Og også på dette punktet ser du sikkert at vi har et behov for å kunne vurdere publikasjonens presseetiske grunnlag for sin virksomhet. Viser på her til Vær Varsom-Plakatens punkt 3.3

4. Vi må be om at du klargjør disse punktene, som du helt sikkert som erfaren presseman ser har betydning for saken.

5. Med hensyn til din "svarfrist", minner vi om fasiliteringspraksis nedfelt av den norske presseetiske "domstol", Pressens Faglige Utvalg, over de siste årene når det gjelder retten til reell samtidig imøtegåelse, nedfelt i punkt 4.14 i den norske Vær Varsom Plakaten. Du har stilt flere omfattende spørsmål, hvorav noen går så langt som sytten og fjorten år tilbake i tid og noen er av en slik art at det må nødvendigvis gjøres et arbeide for å rekonstruere de situasjoner du mener har funnet sted.

Vi ser frem til ditt svar på våre spørsmål, uten at vi stiller noen tidsfrist – men er sikker på at du forstår at ditt svar vil ha betydning for hvordan vi videre vil behandle din forespørsel.

Mvh

John Inge
Oberstløytnant
Forsvarssjefens talsmann

Fra: Kjetil Stormark [mailto:kjetil.stormark@gmail.com]

Sendt: 28. januar 2011 18:54

Til: Øglænd, John Inge

Kopi: Magnus S. Ronningen

Emne: Re:

Hei,

Jeg må tilstå at jeg er svært overrasket over at dere velger å besvare legitime spørsmål til forsvarsledelsen med en såpass sterk mistenkeligjøring.

Men jeg skal forsøke å besvare spørsmålene du stiller - i mest mulig kortfattet form:

1. Undertegnede har bedrevet journalistikk siden 1987. Som tidl journalist i bl a VG og Dagsavisen har jeg gjennom mange år hatt utstrakt kontakt med Forsvaret, under vekslende forsvarssjefer og organisasjonsmodeller. Jeg har fram til ganske nylig vært medlem av Norsk Redaktørforening. Da jeg startet min nåværende virksomhet, meldte jeg meg inn i Norsk Journalistlag. Dersom hukommelsen til medlemmer av Kommunikasjonsenheten i Forsvaret - jeg har hatt gjentatt kontakt med flere av dere gjennom årene - skulle være såpass sviktende at dette ikke lenger er alment kjent, ville man enkelt ha kunnet bringe på det rene min mangeårige pressebakgrunn ved hjelp av et enkelt Google-søk.

2. Vedr etikk: Jeg følger Vær Varsom-plakaten og andre etiske spilleregler for norske medier. Det fremgår også av nettsidene for selskapet jeg har etablert (www.logosmedia.no) - som strengt tatt er min formelle plattform for å kunne bedrive journalistikk som selvstendig næringsdrivende journalist.

Organisasjonsformen er ganske vanlig blant frilansere. Jeg håper dere ikke avkrever andre frilansere tilsvarende samvittighetserklæringer som dette? I så fall kan det være et forhold som det kan være grunnlag for å be Frilansklubben i Norsk Journalistlag om å se nærmere på.

I den grad det er egnet til å berolige dere, kan jeg forøvrig opplyse om at jeg ennå ikke er felt i Pressens Faglige Utvalg (PFU) eller i rettsapparatet for noe jeg har skrevet eller publisert siden 1987.

3. Min organisasjonsform, hva slags selskapsform jeg har i bunn for å kunne fakturere mine oppdragsgivere (AS, ANS, ENK eller NU) - anser jeg for å ha lite med saken å gjøre. Det finnes norske medier som er utenlandsk eid, som jeg ikke regner med at dere stiller tilsvarende spørsmål til. Det er ikke min erfaring etter flere år som redaktør i Edda Media-systemet, som er eid av Mecom i Storbritannia.

4. Det kan være fristende å minne forsvarsledelsen, som du representerer, om at Offentleglova gjelder uavhengig av hvem som spør. Rettslig sett er det Forsvaret som er en del av offentlig forvaltning og følgelig er rettssubjektet i denne sammenhengen. Jeg stiller meg derfor undrende til at mine "svar vil ha betydning for hvordan (dere) videre vil behandle (min) forespørsel." Faktabaserte spørsmål skal helst, i lovens øyne, ikke variere utifra hvilke medier som skriver nyhetssaken. Norsk Presseforbund Jeg har forståelse for at forsvarssjefen og hans rådgivere er opptatt av eget omdømme. Men loven gir ikke anledning til forskjellsbehandling når man ber om faktamessige avklaringer.

5. Svaret jeg mottok tidligere i dag, bærer - for å være ærlig - preg av ganske original treneringstaktikk. Det er en redelig sak at man noen ganger kan ha behov for mer tid til å undersøke de faktiske forhold. Men da ville det ha vært en bedre tilnærming å besvare henvendelsen med å faktisk be om mer tid, i stedet for å skape en oppkonstruert problemstilling. Men i et forsøk på å bidra til at dere kan ta dette skikkelig i mål, kan vi gi en fristutsettelse til tirsdag f.k. kl. 1200. Det er opp til Forsvaret selv å velge om man ønsker å benytte seg av retten til samtidig imøtegåelse. Av VVPs punkt 4.14. fremgår det at "De som utsettes for sterke beskyldninger skal såvidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger. Debatt, kritikk og nyhetsformidling må ikke hindres ved at parter ikke er villig til å uttale seg eller medvirke til debatt."

6. Hva angår kravet om at jeg skal dokumentere min tilknytning til Alfa, fremstår også dette som noe spesielt. Men i et forsøk på å bidra til at vi legger denne litt underlige debatten til side, kommer redaktør Magnus Rønningen i Alfa til å bekrefte denne i særskilt mail. Han er også tilstilet kopi av herværende epost.

Imøteser ditt svar på mine spørsmål innen tirsdag f.k. kl. 12.

Mvh,
Kjetil Stormark

"Magnus S. Rønningen" til
Ellen, John, meg

[vis detaljer](#) 28. jan. (For 4
dager siden)

Hei John Inge .

Til opplysning, jeg er sjefredaktør i ALFA og kan bekrefte at Kjetil Stormark jobber på oppdrag fra oss. Jeg kan også legge til at Stormark er en av Norges mest profilerte og anerkjente journalister, har vunnet SKUP-prisen og har vært leder for SKUP i flere år.

Om du skulle ønske å lese deg opp på Kjetil Stormark, får du en kort oversikt her: http://no.wikipedia.org/wiki/Kjetil_Stormark

Om det skulle være tvil rundt hvorvidt jeg er sjefredaktør i ALFA, kan du for eksempel lese denne saken: <http://avis.dn.no/artikler/avis/article402503.ece>

For å rydde all ytterligere tvil til side har jeg også puttet min forslagsredaktør i Aller og PFU-medlem, Ellen Arnstad, på kopi.

Og med det ønsker jeg Stormark lykke til med saken, og dere lykke til med tilsvarene.

Mvh

Magnus S. Rønningen
Sjefredaktør ALFA
(+47) 90 50 20 31
magnus@magnummedia.no

Øglænd, John Inge til meg   [vis detaljer](#) 16:14 (For 19 timer siden)

Kjetil Stormark,
Takker for oppklaring i forhold til Alfa. For vår del er det viktig å ha oversikt over hvem vi forholder oss til. Det er ren rutine når vi er i tvil, å klargjøre premissene. Mer enn det har vi heller ikke gjort i denne saken. Tilbakemeldingene fra redaktør Rønningen er bekreftelse god nok.

Din grundige redegjørelse for jus og etikk takker vi for. Også din redegjørelse for egen posisjon og omdømme. Vi tar til etterretning at du ikke ønsker å opplyse hvilke medier i tillegg til Alfa du har tenkt å benytte et eventuelt skriftlig intervju med Forsvarssjefen i. Du er sikkert klar over at det ikke er vanlig å la seg intervjuet uten å vite hvilket medium intervjuet er tenkt brukt i. Vi ber om at du avklarer dette.

Dine anførsler om trenering: Vi trenerer ikke. Vi mottar en rekke henvendelser daglig med intervjuforespørsler fra store, seriøse norske og utenlandske medier. De fleste slike forespørsler blir av tidshensyn dessverre ikke imøtekommet. Det skjer nesten aldri at noen gir oss

ultimative tidsfrister, slik du gjør. Vi fikk en ultimativ tidsfrist før helgen, nå har vi fått en ny. Kan du være snill å opplyse oss om hvordan vi skal forstå den nye ultimative tidsfristen? Er den ultimativ – eller har vi mer tid enn dette til rådighet? Som du forstår er Forsvarssjefen en meget travel mann, som har problemer med denne type tidsfrister. Jeg regner med at du ikke mener at Forsvarssjefen skal legge svært viktige ting til side for å gjennomføre det du ber om?

Jo hurtigere du kan avklare disse spørsmålene, jo hurtigere kan vi komme videre.

mvh
John Inge Øglænd

Kjetil Stormark til John,
Magnus, ellen.arnstad, bcc:

[vis detaljer](#) 21:07 (For 14 timer
siden)

Hei igjen,

Vi registrerer - med en viss undring - at dere fortsatt ikke har noe tilsynelatende fokus på å besvare de spørsmål som er stilt, ei heller opplyse om hva som evt gjøres i den forbindelse. Det bør være velkjent at mediene har deadlines å forholde seg til, og en god del av dem atskillig mer krevende enn de deadlines som Alfa har. Vi gjør det vi kan for å gjøre det mulig for dere å svare, og synes det er underlig at dette besvares med fortsatte angrep. Vi aksepterer selvsagt at forsvarssjefen er en opptatt mann, men det kunne vært nyttig for dialogens del med et noe sterkere løsningsfokus.

For enkelhets skyld: Vår første henvendelse til dere for å få et intervju med forsvarssjefen, skjedde allerede 17. januar. Da besvarte talsmann Bent Ivan Myhre min telefonhenvendelse ved å sende følgende sms: "I møte, kan du sende txt?"

Denne ble besvart på følgende vis: "Gjerne, Er frilanser. Bedt av tidsskriftet Alfa om å undersøke muligheten for et litt større intervju m forsvarssjefen. Ring meg gjerne e møtet. Mvh Kjetil Stormark".

En drøy time senere blir denne sms-en besvart, uten at det har funnet sted noen undersøkelser knyttet til evt tema for det ønskede intervjuet":

"Beklager det Kjetil. FSJ er ikke disponibel for intervju. Vh Myhre, FSJs talsmann". Dette foranlediget et nytt spørsmål fra meg, også dette via sms: "Uansett tema, tidsp el varighet?"

Men dette spørsmålet er aldri blitt besvart.

Etter denne tid har vi gjort gjentatte forsøk på å få tak i Bent Ivan Myhre på telefon. Telefonhenvendelsene er ikke blitt besvart. Vi har også forsøkt å få tak i seniorrådgiver Erling Bø. Sistnevnte var da på utenlandsreise. Også det uten å oppnå kontakt.

Dette var foranledningen for at vi torsdag 27. januar sendte våre spørsmål per epost. Noen dialog utover dette har ikke vært mulig å få etablert.

Tidsfristen i morgen kan tøyes med maksimalt fire timer, dvs til kl. 16.00.

Men da går toget ufravikelig. Dersom dere ønsker å gjøre bruk av retten til samtidig imøtegåelse, må vi ha eventuelle uttalelser i hende innen dette tidspunktet. I motsatt fall vil neste anledning være at forsvarssjefen kan ytre seg i påfølgende utgave av Alfa, noe vi selvsagt også er åpne for.

I lys av nye opplysninger, som er kommet oss i hende som en følge av ytterligere research, har vi noen få tilleggsspørsmål:

- Kilder opplyser til oss at forsvarssjefen ønsker en yrkeshær. Er dette riktig eller galt?
- Gjennom nedleggelsen av HV016 er antall operatører som kan bekjempe offensivt en assymetrisk trussel (herunder terroranslag) i Norge nær halvert, dersom man legger til grunn antall operatører i HV016, MJK, FSK/HJK og Beredskapstroppen.
- FSK/HJK har 80 operatører, og et støtte- og stabselement på ca 320 personer. Er balansepunktet mellom operativ kapasitet og stab-/støtteelementer riktig, slik forsvarssjefen ser det, eller er det behov for justeringer?
- Hva er grunnen til at det er besluttet at Heimevernet ikke lenger skal trene på pågripelseskapasitet?
- Det spekuleres internt i Forsvaret på at HV016 er første skritt mot nedleggelsen av Heimevernet? Har forsvarssjefen kommentar til substansen i dette, samt til det faktum at betydelige miljøer i Forsvaret nå er urolige mtp Heimevernets framtid?
- Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen uttaler seg i siste utgave av "F" (Forsvarets Forum) meget kritisk til nedleggelsen av HV016. "Uavhengig av HV016-saken, man begynner ikke å kutte det beste du har", sier Diesen. Kommentarer?
- Tidligere i dag avgjorde FSJ at GIHV ikke skal etterforskes for mulig brudd på taushetsplikten, i tilknytning til hennes identifisering i en Dagsnytt 18-debatt 24. nov av Henrik Hovland som tidl tilknyttet HV016. Generaladvokaten uttalte - før han var kjent med FSJs avgjørelse - at FSJ kan ha vært inhabil i spørsmålet knyttet til å avgjøre saken. Årsaken er at forsvarssjefen selv har opplyst hvor mange operatører som har vært med i HV016, noe som også er graderte opplysninger. Har FSJ vurdert sin egen habilitet i forkant av avgjørelsen?

Ett av spørsmålene ovenfor stilles fordi GIHV overhodet ikke har svart på noen som helst av de meget konkrete spørsmålene vi har stilt i en særskilt henvendelse dit. I stedet har GIHV besvart konkrete saksforhold med en ytterst generell uttalelse. Men det legger jeg til grunn at dere er kjent med. Ett annet, fordi FSJ i dag har funnet tid til å realitetsbehandle saksforhold knyttet til saken vi har stilt spørsmål ved håndteringen av.

Jeg stiller disse faktabaserte spørsmålene i anledning oppdraget jeg er tildelt fra Alfa. Dersom jeg skal lage ytt saker for andre medier om samme sakskompleks, tar jeg nærmere kontakt om dette. Håper dette kan bidra til et sterkere løsningsfokus i sakens anledning. Men jeg kommer på prinsipielt grunnlag til å be Norsk Presseforbund om å se på lovligheten av å ikke ville svare på spørsmål fra frilansere uten nærmere definert oppdragsgiver. Jeg kommer i framtiden til å arbeide med forsvarssaker som frilanser, uten at jeg fra første øyeblikk har noen nærmere definert oppdragsgiver. Det fungerer nemlig slik som frilanser at man må finne nyhetene, før man kan tilby sine tjenester som frilanser. Som tidligere opplyst, gir Offentleglova og Forvaltningsloven ikke adgang til denne type differensiert saksbehandling. Faktasvar har alle, også ikke-journalister - krav på, selv om jeg selvsagt aksepterer at forsvarssjefen ønsker å vite hvor saken skal stå på trykk dersom forsvarssjefen ønsker å by på seg selv i eksempelvis et hjemme hos-intervju, for å bruke et teoretisk og tenkt eksempel.

En liten parallell i sakens anledning, ifht vår henvendelse, er at Sivilombudsmannen for forvaltningen har gitt føringer for at innsynsbegjæringer normalt sett skal behandles i løpet av 1-3 virkedager. Innsynsbegjæringer forutsetter at man må lete i arkiver, som tradisjonelt forbindes som mer tidkrevende arbeid enn å få muntlige svar fra forsvarssjefens side. Dersom det kreves klargjørende forarbeid forut for forsvarssjefens stillingtagen til hva man ønsker å svare, eksempelvis å klargjøre faktagrunnlag, er det grunn til å påpeke at Forsvaret har et ikke ubetydelig apparat og antall ansatte som må forutsettes å kunne besvare mediehenvendelser løpende og på en profesjonell måte.

Dersom forsvarssjefen ikke ønsker å svare på våre spørsmål, er vi takknemlig for at dette klargjøres snarest.

Mvh,
Kjetil Stormark

Kopi: Sjefredaktør Magnus Rønningen, Alfa, og Ellen Arnstad, Aller

"Magnus S. Rønningen" til
meg, John, ellen.arnstad

[vis detaljer](#) 21:51 (For 14 timer
siden)

Hei John Inge .

Til opplysning går coveret på ALFA i trykken imorgen, tirsdag, kl 12. Innmaten går i trykken førstkommende torsdag kl 12. Det vil si at om vi skal kunne håndtere deres tilsvær på en forsvarlig måte, og kunne gi det tilstrekkelig med plass, må vi ha dette senest imorgen, tirsdag, kl 16.

Håper på forståelse for dette. Håper og antar at dere har brukt tiden fra dere fikk våre spørsmål oversendt 27. januar til å jobbe med tilsvarene, og ikke bare på å stille spørsmål rundt en publisasjon og en journalist dere med enkle midler kunne verifisere som seriøse medlemmer av den norske presse- og mediastanden.

Mvh

Magnus S. Rønningen
Sjefredaktør i ALFA
(+47) 90 50 20 31
magnus@magnummedia.no

Øglænd, John Inge til meg

[vis detaljer](#) 11:16 (for 46
minutter siden)

Takker for din epost,

1. Vi er løsningsorienterte. Derfor forsøker vi å fatte oss i korthet i våre eposter.
2. Vi trenerer ikke. Vi klargjør premissene for det intervjuet du ønsker. Som ”en av landets mest profilerte og anerkjente journalister” antar jeg du ikke er ukjent med slike prosesser.
3. Så langt har vi kommet frem til følgende: Det intervjuet du ber om skal trykkes i bladet Alfa – og at Alfa betryggende nok har en forankring i Norges Presseforbund og Vær Varsom Plakaten. Din selskapsrettslige redegjørelser var selvsagt interessante, men jeg håper du forstår at vi ikke kommenter dem.
4. Jeg oppfatter formuleringen din i siste epost – sitat ”Jeg stiller disse faktabaserte spørsmålene i anledning oppdraget jeg er tildelt fra Alfa. Dersom jeg skal lage ytt saker for andre medier om samme

sakskompleks, tar jeg nærmere kontakt om dette.” som en bekreftelse på at dette intervjuet, eller deler av det, ikke skal ”resirkuleres”. Intervjuet er gitt til bladet Alfa, din rolle i dette er å være journalisten som skriver det. Siden du uttrykte dette noe uklart, ber vi deg bekrefte at det er slik. Dette vil selvsagt ha betydning for hvorvidt Forsvarssjefen skal gi et intervju til bladet Alfa. Det er derfor en fordel om du kan bekrefte dette raskt.

5. Mht din redegjørelse for dine tidligere forespørsler om intervju. Jeg registrerer følgende: a) intervjuet skal være for bladet Alfa – se punkt 4 ovenfor; b) som tidligere opplyst mottas det daglig en rekke forespørsler fra store (og små) norske og utenlandske medier om intervju med Forsvarssjefen. Jeg regner med at ”en av landets mest (...) anerkjente journalister” både har erfart og forstår dette. Den type henvendelse som du kom med, blir gjerne ganske raskt avvist. Henvendelser som er begrunnet, som angir tema og problemstillinger – noe som gir Forsvarssjefen mulighet til å forberede seg i en meget travel hverdag – blir behandlet grundigere. Men også flertallet av dem blir avslått – av tidshensyn. Pressetalspersonellet står selvsagt til disposisjon på et helt annerledes og friere grunnlag – men også pressetalspersonellet har behov for forberedelser.

6. Vi takker for din mer generelle analyse av tingenes tilstand. Vi tar den til etterretning, men ber om forståelse for at vi ikke bruker tid på den.

7. Du har i tillegg sendt 7 nye spørsmål, som du ber om blir besvart innen klokken 16 i dag. Spørsmålene er basert på research, skriver du. Alle disse spørsmålene har helt riktig stått på trykk i andre medier. Hvis du researcher litt mer vil du også se at disse spørsmålene allerede er besvart. Det vil ikke være særlig arbeidskrevende for oss å hente frem svarene en gang til.

Vi ber om at du hurtigste mulig besvarer denne eposten, og klargjør punkt 4

Mvh

John Inge Øglænd

Kjetil Stormark til **Magnus,**
ellen.arnstad, John

[vis detaljer](#) 11:30 (for 34
minutter siden)

Hei,

Svaret på punkt 4 er ja.

Setter pris på at dere nå ønsker å være løsningsorienterte og i tillegg bebuder at våre spørsmål lar seg besvare raskt.

At du nå bruker uttrykket "intervju", betyr det at forsvarssjefen blir tilgjengelig for å svare på spørsmål muntlig - eller tar dere sikte på å besvare spørsmålene per epost?

Siden vi nå er såpass tett innpå deadline, hadde det vært fint om dere kunne avklare dette nærmere, sånn at vi kan treffe de nødvendige forberedelser for å kunne ferdigstille innen deadline.

Forøvrig må jeg få lov til, som et hjertesukk, å konstatere at det var min oppdragsgiver i Alfa og ikke jeg som avleverte karakteristikken som du refererer til i pkt 2.

Jeg håper vi nå kan fokusere på substansen i saken.

Mvh,

Kjetil Stormark

Øglænd, John Inge til meg

[vis detaljer](#) 11:25 (for 40
minutter siden)

Du skriver: ”Ifølge flere forskjellige kilder skal du ha uttalt internt i Forsvaret på omtrent samme tid at dersom du noen gang fikk muligheten, kom du til å legge ned HV016. Hva er årsaken til at du uttalte deg slik?”

Spørsmål for klargjøring: I ditt spørsmål fastslår du som et faktum at Forsvarssjefen har uttalt seg slik. Står noen av disse kildene frem med full identitet? Hvis ja – kan vi få opplyst deres identitet? Hvis nei – hvilken kvalitetskontroll har du utført mht når denne/disse angivelige uttalelsene fant sted? Har du kontroll på hvor disse personene befant seg da disse angivelige uttalelsene fant sted? Vær Varsom Plakaten stiller så vidt meg bekjent noen krav til identifisering av kilder og faktasjekk.

Du skriver: ”Er det noe som kunne ha blitt håndtert annerledes i forhold til prosessen som ledet fram til nedleggelsen av HV016?”

Spørsmål for klargjøring: Kan du være presis mht hva du mener med ”prosessen”?

Ber om raskt svar.

mvh

John Inge Øglænd

Kjetil Stormark til John

[vis detaljer](#) 11:39 (for 26
minutter siden)

Hei igjen,

1. Nei, vi kan ikke oppgi våre kilders identitet. Vår kvalitetskontroll er i tråd med Vær Varsom-plakatens regler. På generelt grunnlag vil jeg svare at dersom kilder står fram med nye opplysninger, vil det normalt sett ikke være presseetisk forsvarlig å identifisere kildene før publisering.
2. Prosessen forstås her med det som ble gjort fram til og umiddelbart etter at beslutningen ble tatt mtp nedleggelse av HV016, dvs kommunikasjonsarbeid internt og eksternt, eventuelle drøftelser med tillitsvalgte, høringsrunder og avsjekker i Forsvaret, mv.

Mvh,
Kjetil Stormark

Øglænd, John Inge til meg

[vis detaljer](#) 11:36 (for 30
minutter siden)

Hei igjen,

Du skriver: ”En hel tropp sluttet i protest i HV016 i 1994, og flere av soldatene i troppen - inklusive troppssjef - hadde bakgrunn fra HJK. Troppssjefen vendte da tilbake til HJK, i en periode der du var sjef for HJK. Har denne hendelsen påvirket ditt generelle inntrykk av HV016?”

Oppklarende spørsmål: Er dette et faktum? Vi må be om at du dokumenterer påstanden. Når du har gjort det, så vil det være mulig å svare på hvorvidt dette ”påvirket” forsvarssjefens generelle inntrykk av Hvo16.

Ber om at du dokumenterer dette raskt – så vi kan svare raskt

Mvh

John Inge Øglænd

Kjetil Stormark til **Magnus, ellen.arnstad**, John

[vis detaljer](#) 11:42 (for 24 minutter siden)

Hei,

Vi kommer ikke til å fremlegge ytt dokumentasjon. Dersom forsvarssjefen ikke er kjent med dette saksforholdet og/eller ikke har opplevd det som en faktor som har preget hans opplevelse av HV016, er det helt greit om han da i så fall svarer dette. Det legger ikke vi oss opp i.

Mvh,
Kjetil Stormark

Øglænd, John Inge til meg

[vis detaljer](#) 11:57 (for 9 minutter siden)

Hei,

Takk for avklaringene. Forsvarssjefens talsmann komme tilbake med svar pr epost.

Mvh

John Inge Øglænd

Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

til Kjetil Stormark
<kjetil.stormark@gmail.com>
dato 1. februar 2011 13:52
emne oppklaringer
sendt av fd.dep.no

[skjul detaljer](#) 13:52 (For 11 timer siden)

Hei,

Jeg driver nå og jobber med svarene til deg, trenger noen oppklaringer for å gå videre?

Du skriver: ”Hva er grunnen til at du, via GIHV, i november i fjor ila distriktssjefene og deres underordnede i HV munnkurv i saken om HV016?” Oppklarende spørsmål: Kan du være så snill å henvise til skriftlig dokumentasjon eller muntlig dokumentasjon slik at vi vet hva du snakker om? Du skriver: ”Hva er grunnen til at du har utøvd press for å forsøke å få andre i Forsvaret til å støtte dine påstander om at HV016 har vært ute av kontroll?” Oppklarende spørsmål: Kan du være snill å oppklare for oss hva du henviser til når du skriver ”utøvd press”? Gjerne så konkret som mulig. Det vil gjøre det langt enklere å svare. Du skriver: ” Du skal ha fått råd fra din egen kommunikasjonsenhet om å IKKE gjenta påstandene om at HV016 var ute av kontroll, etter at du uttalte dette på Kveldsnytt 8. november. Hva var grunnen til at du likevel gjentok disse uttalelsene på en pressebrief dagen etter og i et intervju med Aftenposten noe senere?” Oppklarende spørsmål: Du skriver at Forsvarssjefen ”skal ha fått” osv. Er din påstand at Forsvarssjefen HAR fått osv? Og i tilfelle det er det, kan du være snill å dokumentere det – enten ved skriftlig dokumentasjon eller hensvisning til hvem som påstår dette? Vi ber om hurtig svar. Alle de anførselene/oppklarende spørsmålene vi har sendt de siste timene, må det være svært enkelt for

deg å svare på, siden vi forutsetter at du er i besittelse av dokumentasjonen vi regner med du henviser til. mvh

John Inge Øglænd

Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

til "Øglænd, John Inge" <John-In e.Ogland@fd.dep.no>
kopi "Magnus S. Ronningen"
<magnus@magnummedia.no>,
ellen.arnstad@henne.no
dato 1. februar 2011 14:06
emne Re: oppklaringer
sendt av gmail.com

[skjul detaljer](#) 14:06 (For 11 timer siden)

Hei igjen,

Viser til din henvendelse. Se mine svar innimellom, med rød skrift.

”Hva er grunnen til at [REDACTED] GIHV, i november i fjor ila distriktssjefene og deres underordnede i HV munnkurv i saken om HV016?” Oppklarende spørsmål: Kan du være så snill å henvise til skriftlig dokumentasjon eller muntlig dokumentasjon slik at vi vet hva du snakker om?

Vi har åpne kilder som bekrefter at distriktssjefene ble ilagt munnkurv, noe som ble kommunisert av GIHV [REDACTED]
[REDACTED]. Utover det besvarer vi ikke krav om fremleggelse av

dokumentasjon. Dette må det være enkelt for forsvarssjefen å kunne kommentere.

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

” Du skal ha fått råd fra din egen kommunikasjonsenhet om å IKKE gjenta påstandene om at HV016 var ute av kontroll, etter at du uttalte dette på Kveldsnytt 8. november. Hva var grunnen til at du likevel gjentok disse uttalelsene på en pressebrief dagen etter og i et intervju med Aftenposten noe senere?” Oppklarende spørsmål: Du skriver at Forsvarssjefen ”skal ha fått” osv. Er din påstand at Forsvarssjefen HAR fått osv? Og i tilfelle det er det, kan du være snill å dokumentere det – enten ved skriftlig dokumentasjon eller hensvisning til hvem som påstår dette?

Med respekt å melde, må dette spørsmålet med rimelig enkelhet kunne besvares både av forsvarssjefen og hans talsmenn. Dette er ganske enkelt. Ja, eller nei, og hvis ja: Hvorfor ble uttalelsene gjentatt?

Mvh,

Kjetil Stormark

Øglænd, John Inge <John-Inge.Oglænd@fd.dep.no>

til

Kjetil Stormark

<kjetil.stormark@gmail.com>

dato 1. februar 2011 16:17

sendt av fd.dep.no

[skjul detaljer](#) 16:17 (For 9 timer siden)

Hei,

Forsvarssjefen kunne av tidshensyn ikke stille til intervju. Han har bedt meg om å svare på hans vegne.

Jeg vil benytte anledningen til å takke for muligheten til å dementere verserende rykter om Forsvarssjefens "personlige" motiver i denne saken, som er distribuert til de fleste norske medier av personer som nå altså Alfa ved hjelp av gravende journalist har funnet frem til selv.

1. Under Øvelse Elg i Nord-Odal i 1998 skal FSJ ha reagert på opptreden til operatører fra HV016 som kjempet mot styrkene du kommanderte (Styrke Nord, fremrykkende styrke), som sjef for Brigaden i Sør-Norge. Hva var det FSJ reagerte på? **Bladet Alfa er det tredje mediet som har stilt dette spørsmålet til Forsvaret. Vi må bare innse at det finnes et slikt rykte som spres i redaksjonene. Ingen av de andre mediene har publisert ryktet. Vi tar til etterretning at Alfa skriver at den nåværende Forsvarssjefen "skal ha" reagert, ikke at han reagerte. Vi har spurt bladet Alfa om de kan dokumentere noe av dette. Det har bladet ikke ønsket. Vi må derfor velge å se på dette som et rykte som bladet Alfa velger å viderebringe.**

2. Ifølge flere forskjellige kilder skal FSJ ha uttalt internt i Forsvaret på omtrent samme tid at dersom han noen gang fikk muligheten, kom han til å legge ned HV016. Hva er årsaken til at FSJ uttalte deg slik? Vi registrerer at bladet Alfa nok en gang bruker formuleringen "skal ha" om en påstand: At Harald Sunde "skal ha" uttalt, ikke konstaterende at han uttalte. **Vi har også her bedt bladet Alfa klargjøre om de mener han sa det, eller om de mener han kunne ha sagt det. Bladet Alfa har ikke ønsket å klargjøre dette. De har ikke engang**

ønsket å fortelle om noen konkret fremsetter en påstand om dette, og om vedkommende gjør det anonymt eller med full identitet. Vi kan ikke forholde oss på annen måte mht dette, enn at det er et rykte bladet Alfa velger å viderebringe..

3. En hel tropp sluttet i protest i HV016 i 1994, og flere av soldatene i troppen - inklusive troppssjef - hadde bakgrunn fra HJK.

Troppssjefen vendte da tilbake til HJK, i en periode der FSJ var sjef for HJK. Har denne hendelsen påvirket ditt generelle inntrykk av HV016? **FSJ kjenner ikke denne episoden.**

4. I perioden mens Sunde var sjef for HJK og i perioden umiddelbart etter, skal HV016 ha avvist flere operatører som kom fra HJK-miljøet, fordi disse hadde manglende modenhet og viste uønsket adferd. Er FSJ kjent med dette? Hva er FSJs reaksjon på den indirekte kritikken av ham som sjef for HJK og kvaliteten på det personell han utdannet? **Vi har også på dette punktet bedt om dokumentasjon. Bladet Alfa har ikke ønsket å dokumentere dette. Vi må forholde oss til dette som et rykte som bladet Alfa velger å viderebringe.**

5. FSJ har utad uttalt at HV016 har vært ute av kontroll, at «de har vært for mye alene og utviklet sine oppgaver på egen hånd». Kan FSJ dokumentere disse påstandene? **Ja.**

6. I oktober/november skal Forsvaret ha fjernet på sine nettsider i beskrivelsen av HV016 formuleringen om at HV016 også utførte «offensive operasjoner». Hva var grunnen til at dette ble tatt bort? **Når oppgaven tas bort, er det naturlig at også informasjonene tas bort fra internett**

7. Likeledes ble en klippmappe inneholdende tre dager med en god del negative medieoppslag om HV016-saken fjernet i november, og ble aldri igjen tilgjengelig på Forsvarets intranett. Hva er grunnen til det? **Vet ikke. Forsvarets mediesenter kan kanskje svare på dette.**

8. Er det riktig at FSJ ønsker at det blir opprettet en nasjonal spesialstyrkekommando, med utgangspunkt i FSK/HJK på Rena, og at MJK overføres til Rena og KJK overføres til Hæren? **Nei**

9. Er det noe som kunne ha blitt håndtert annerledes i forhold til prosessen som ledet fram til nedleggelsen av HV016? **Retningslinjene for intern omorganiseringer ble fulgt.**

10. Tar FSJ selvkritikk på at det aldri ble innledet noen form for

dialog med personellet i HV016 og deres tillitsvalgte? **Forsvarssjefen fulgte reglene for intern omorganisering, se forrige svar.**

11 Drøftet GIHV eller andre i HV-staben med FSJ eller noen av hans medarbeidere hvordan GIHV skulle opptre i Dagsnytt 18-debatten 24. november i fjor? Hvis ja, omfattet disse drøftelsene hvordan GIHV skulle håndtere motdebattant Henrik Hovlands tilknytning til HV016 og hvorvidt GIHV skulle kommentere dette temaet i debatten? **Ukjent for FSJ.**

12 Nedleggelsen av HV016 betyr at militære og sivile kapasiteter som kan nedkjempe omfattende assymetriske trusler med våpen i hånd i Norge, er redusert med 46 prosent - hvis man legger til grunn antall operatører i Beredskapstroppen, FSK/HJK og MJK - sammenholdt med det antall som blir borte i HV016. Hva er FSJs kommentar til at du har medvirket til å nær halvere terrorberedskapen i Norge?

Premissen for bladet Alfas spørsmål er basert på manglende kunnskap. HV016 hadde ingen rolle i kontra-terror operasjoner. Bladet Alfa må gjerne be politiet bekrefte dette.

13 Hva er grunnen til at FSJ har besluttet at Heimevernet ikke lenger skal trene på pågripelseskapasitet? **Se forrige svar.**

[Redacted text block]

16 FSJ skal ha fått råd fra sin egen kommunikasjonsenhet om å IKKE gjenta påstandene om at HV016 var ute av kontroll, etter at du uttalte dette på Kveldsnytt 8. november. Hva var grunnen til at du likevel gjentok disse uttalelsene på en pressebrief dagen etter og i et intervju med Aftenposten noe senere? **Det er feil. .**

17 Kilder opplyser til oss at forsvarssjefen ønsker en yrkeshær. Er dette riktig eller galt? **Det er Galt**

18 Gjennom nedleggelsen av HV016 er antall operatører som kan bekjempe offensivt en assymetrisk trussel (herunder terroranslag) i Norge nær halvert, dersom man legger til grunn antall operatører i

HV016, MJK, FSK/HJK og Beredskapstroppen. **Igjen er bladet Alfes premisser feil. HV016 tillegges oppgaver de aldri hadde.**

19 FSK/HJK har 80 operatører, og et støtte- og stabselement på ca 320 personer. Er balansepunktet mellom operativ kapasitet og stab-/støtteelementer riktig, slik forsvarssjefen ser det, eller er det behov for justeringer? **Organisering av spesialavdelinger er gradert informasjon.**

20 Hva er grunnen til at det er besluttet at Heimevernet ikke lenger skal trene på pågripelseskapasitet? **Dette har jeg allerede svart på**

21 Det spekuleres internt i Forsvaret på at HV016 er første skritt mot nedleggelsen av Heimevernet? Har forsvarssjefen kommentar til substansen i dette, samt til det faktum at betydelige miljøer i Forsvaret nå er urolige mtp Heimevernets framtid? **Dette er tøv.**

22 Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen uttaler seg i siste utgave av "F" (Forsvarets Forum) meget kritisk til nedleggelsen av HV016. "Uavhengig av HV016-saken, man begynner ikke å kutte det beste du har", sier Diesen. Kommentar? **Sverre Diesen er en kunnskapsrik og engasjert aktør i den offentlige forsvarsdebatten.**

23 Tidligere i dag avgjorde FSJ at GIHV ikke skal etterforskes for mulig brudd på taushetsplikten, i tilknytning til hennes identifisering i en Dagsnytt 18-debatt 24. nov av Henrik Hovland som tidl tilknyttet HV016. Generaladvokaten uttalte - før han var kjent med FSJs avgjørelse - at FSJ kan ha vært inhabil i spørsmålet knyttet til å avgjøre saken. Årsaken er at forsvarssjefen selv har opplyst hvor mange operatører som har vært med i HV016, noe som også er graderte opplysninger. Har FSJ vurdert sin egen habilitet i forkant av avgjørelsen? **Saken er gransket av FSA og FOH som det kommer klart frem av de frigitte dokumentene som journalistene kjenner. Begge anbefaler at det ikke tas videre disiplinære skritt. Forsvarssjefen har fulgt denne anbefalingen.**

mvh

John Inge Øglænd

Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

til "Øglænd, John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>
dato 1. februar 2011 17:50
emne Re:
sendt gmail.com
av

[skjul detaljer](#) 17:50 (For 7 timer siden)

Hei,

Takk for svar.

Først ett spørsmål som vi stilte i vår opprinnelige mail 27. januar, men som dere av en eller annen grunn ikke besvarte tidligere i dag.

Hvorfor dette er det eneste svaret som er falt ut, vet vi ikke. Men vi regner med at det var et arbeidsuhell. Spm lyder som følger:

- Du bruker FSK som livvakter når du er ute på reiser i utlandet, ikke militært livvaktlag under FMPA. Du er den eneste i forsvarsledelsen som bruker FSK. Hva er grunnen til det?

Dernest: I lys av den relativt minimalistiske tonen som svaret er fremført i, er det behov for å stille noen få, forsøksvis klargjørende oppfølgingsspørsmål.

1) Stemmer det at forsvarssjefen ønsker å opprette en felles, nasjonal spesialstyrkekommando?

- 2) I så fall: Er det aktuelt å legge MJK og/eller KJK inn under Hæren?
- 3) Hvorfor klarerte du ikke nedleggelsen av HV016 med Stortinget før du nedla avdelingen?
- 4) Du har begrunnet nedleggelsen av HV016 med behovet for å spare penger til trening av andre HV-avdelinger. Hva er begrunnelsen for å legge ned HV-avdelingen som er best trent?
- 5) Du svarer ja på spørsmålet om du har dokumentasjon på at HV016 har vært ute av kontroll. Hva slags dokumentasjon er dette, og hvorfor er denne ikke fremlagt? Kan ALFA få tilgang til dette materialet?
- 6) Hva angår Øvelse Elg. Der opptrådte operatører fra HV016 i sivil, og infiltrerte bl a BRIGKO under øvelsen - ikledd arbeidsklær, lånt fra sivilbefolkningen. På debriefen etter øvelsen reagerte FSJ som daværende brigadesjef i Sør-Norge på at HV016 opptrådte i sivil. Kommentar?

Fint om dette kan besvares raskt, i likhet med de forventningene Forsvaret formulerte overfor oss tidligere i dag.

Mvh,
Kjetil Stormark

Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

til "Øglænd, John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>
dato 1. februar 2011 23:53
emne Re:

sendt   gmail.com
av

[skjul detaljer](#) 23:53 (For 1 time siden)

Hei igjen,

Fint om dere så snart som mulig kunne sendt over de dokumentene som du skriver er frigitt i anledning avgjørelsen om å ikke etterforske GIHV. Disse dokumentene har jeg ikke greid å finne på Forsvarets nettsider.

Dersom dok mot formodning skulle ligge ute og er nedlastbare, er det fint om vi kan få et lite vink om hvor vi skal lete, evt med en hyperlink.

Mvh,

Kjetil Stormark

Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

til   Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

dato   2. februar 2011 10:50

sendt av   fd.dep.no

Viktig først og fremst på grunn av ordene i meldingen.

[skjul detaljer](#) 2. feb. (For 12 dager siden)

Hei,

Det var en ren forglemelse,

-Du bruker FSK som livvakter når du er ute på reiser i utlandet, ikke militært livvaktlag under FMPA. Du er den eneste i forsvarsledelsen som bruker FSK. Hva er grunnen til det?

Forsvarssjefen(FSJ) bruker begge avdelinger ifm reiser, noe også forrige FSJ gjorde, det er en kapasitets vurdering som blir tatt av andre enn FSJ. FSJ er ikke personlig involvert i hvem som løser disse oppdragene.

Mvh

John Inge Øglænd

Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

til Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

dato 2. februar 2011 12:08

emne Avklaring

sendt av fd.dep.no

Viktig først og fremst på grunn av ordene i meldingen.

[skjul detaljer](#) 12:08 (For 1 time siden)

Hei,

I forbindelse med dine nye spørsmål, som vi nå jobber med å besvare: Vi fikk i forgårs, mandag 31. januar, i epost fra deg beskjed om at den absolutte fristen for å besvare spørsmål var klokken 1600 påfølgende dag, den 1. februar. Begrunnelsen for å gi denne ultimative tidsfristen var bladet Alfas deadline. Du skrev til oss at hvis vi ikke klarte å besvare dine spørsmål før dette tidspunktet, ville vi bli henvist til å komme på trykk i neste nummer. Jeg refererer, sitat ” **Tidsfristen i morgen kan tøyes med maksimalt fire timer, dvs til kl. 16.00.** Men da går toget ufravikelig. Dersom dere ønsker å gjøre bruk av retten til samtidig imøtegåelse, må vi ha eventuelle uttalelser i hende innen dette tidspunktet. I motsatt fall vil neste anledning være at forsvarssjefen kan ytre seg i påfølgende utgave av Alfa, noe vi selvsagt også er åpne for.”

Kan du bekrefte at det du skrev som er referert ovenfor ikke var riktig, og at du på det tidspunktet du skrev det visste at det ikke var riktig. Siden både redaktør Rønningen i bladet Alfa og redaktør og PFU-medlem Arnestad står som mottaker av denne eposten, ber vi også om å få opplyst om dette var avtalt og avklart med dem. Hvis ikke det var avtalt, har noen av dem i etterkant reagert på den åpenbart gale premissen?

Vi ba deg i flere eposter om å reagere raskt. Grunnen til at vi gjorde det, var selvsagt fordi vi ikke ønsket å oversitte din ultimative tidsfrist – samtidig som vi måtte ha avklart en del forhold knyttet til påstander i dine spørsmål før vi kunne besvare dem. Når vi fikk slike avklaringer, eller ble opplyst at slike avklaringer ikke ville bli gitt, besvarte vi spørsmålene under betydelig tidspress innen fristen.

Jeg registrerer at du nå ikke opererer med noen ultimativ tidsfrist. Kan du begrunne hvorfor en slik tidsfrist ikke lenger er nødvendig?

Mvh

John Inge Øglænd

Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

til "Øglænd, John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>
kopi "Magnus S. Ronningen" <magnus@magnummedia.no>,
ellen.arnstad@henne.no
dato 2. februar 2011 12:34
emne Re: Avklaring
sendt av gmail.com

Hei,

Vi arbeider for øyeblikket med å ferdigstille sakene knyttet til Forsvarets tilsvær. All ferdigstilling av nyhetssaken foregår i dag, dvs redigering, uttegning og brekking av sider. Skriveprosess, basert på dine tilbakespill, skjedde i går kveld og til klokken 04 i natt.

Dere har valgt å svare på en særdeles lite utfyllende måte, som gjør det krevende for oss å yte dere rettferdighet. Vi anstrenger oss likevel til det ytterste for å hjelpe dere til å kunne kommentere de faktiske forhold, slik at dere blir behandlet på en skikkelig måte. Jeg finner det lite verdig at dette forsøket på hjelpsomhet blir møtt på på tilsvarende, mistenkeliggjørende vis, men kan ikke annet enn å registrere hvilken linje Forsvaret finner seg tjent med å kommunisere på.

Hvis det kan hjelpe med en klargjøring, er vi villig til å innarbeide enkel, supplerende informasjon i nyhetsdekningen dersom denne mottas innen kontortidens utgang i dag. Dvs klokken 16. Det betyr at vi forskyver produksjon til i kveld, for å kunne få med eventuelle tilleggsopplysninger, før bladet går i trykken i morgen. Siden de spørsmålene vi har stilt, i realiteten ikke introduserer noen nye temaer, og innebefatter ønske om tilgang til dokumenter som allerede er frigitt, burde det være håndterbart å kunne gi svar på dette i løpet av en arbeidsdag.

Med hilsen,

Kjetil Stormark

Magnus Smidesang Rønningen <magnus@2634.no>
til John Inge Øglænd <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>
kopi Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>,
Ellen Arnstad <ellen.arnstad@henne.no>
dato 2. februar 2011 13:03
emne Fwd:

Hei John Inge .

Hvilken del av denne oppklarende mailen som jeg sendte deg 31.januar ang.
deadline og svarfrister, var det du ikke forsto?

Utover det må jeg si at vi opplever prosessen med deg/dere som kverulerende og
uprofesjonell, og noe vi må vurdere å ta videre med de riktige instanser.

Håper du nå kan fokusre på å gi oss noen konkrete svar.

Mvh

Magnus S. Rønningen

Videresendt melding:

Fra: "Magnus S. Rønningen" <magnus@magnummedia.no>

Dato: 31. januar 2011 21.51.22 GMT+01.00

Til: Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

Kopi: " , John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>,
ellen.arnstad@henne.no

Blindkopi: Sigurd Rønningen <sigurd.ronningen@gmail.com>, Per

Elvestuen <per@magnumpr.no>

Emne: Re:

Hei John Inge

Til opplysning går coveret på ALFA i trykken imorgen, tirsdag, kl 12. Innmaten går i trykken førstkommande torsdag kl 12. Det vil si at om vi skal kunne håndtere deres tilsvær på en forsvarlig måte, og kunne gi det tilstrekkelig med plass, må vi ha dette senest imorgen, tirsdag, kl 16.

Håper på forståelse for dette. Håper og antar at dere har brukt tiden fra dere fikk våre spørsmål oversendt 27.januar til å jobbe med tilsvarene, og ikke bare på å stille spørsmål rundt en publikasjon og en journalist dere med enkle midler kunne verifisere som seriøse medlemmer av den norske presse- og mediastanden.

Mvh

Magnus S. Rønningen
Sjefredaktør i ALFA
(+47) 90 50 20 31
magnus@magnummedia.no

Øglænd, John Inge <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

til Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

dato 2. februar 2011 13:31

sendt av fd.dep.no

Hei,

Som du skjønner er det er i rødt mitt svar til dine siste spørsmål.

Hei,

Takk for svar.

Først ett spørsmål som vi stilte i vår opprinnelige mail 27. januar, men som dere av en eller annen grunn ikke besvarte tidligere i dag. Hvorfor dette er det eneste svaret som er falt ut, vet vi ikke. Men vi regner med at det var et arbeidsuhell. Spm lyder som følger:

- Du bruker FSK som livvakter når du er ute på reiser i utlandet, ikke militært livvaktlag under FMPA. Du er den eneste i forsvarsledelsen som bruker FSK. Hva er grunnen til det?

Besvart i egen epost

Dernest: I lys av den relativt minimalistiske tonen som svaret er fremført i, er det behov for å stille noen få, forsøksvis klargjørende oppfølgingsspørsmål.

1) Stemmer det at forsvarssjefen ønsker å opprette en felles, nasjonal spesialstyrkekommando? **Allerede svart på** 2) I så fall: Er det aktuelt å legge MJK og/eller KJK inn under Hæren? **Allerede svart på** 3) Hvorfor klarerte du ikke nedleggelsen av HV016 med Stortinget før du nedla avdelingen? **Dette ligger innfor FSJ myndighetsområdet, henviser forøvrig til FMINS redegjørelse for Stortinget. Kan bladet Alfa for øvrig opplyse hvordan Forsvarssjefen innenfor Norges parlamentariske sedvane og statsskikk kan "klarere" ting med Stortinget?** 4) Du har begrunnet nedleggelsen av HV016 med behovet for å spare penger til trening av andre HV-avdelinger. Hva er begrunnelsen for å legge ned HV-avdelingen som er best trent? **Fjerning av militær livvakt og eskorte som oppdrag til HV gjorde denne omorganiseringen av innsatstyrken naturlig.** 5) Du svarer ja på spørsmålet om du har dokumentasjon på at HV016 har vært ute av kontroll. Hva slags dokumentasjon er dette, og hvorfor er denne ikke fremlagt? Kan ALFA få tilgang til dette materialet? **Det er lett tilgjengelig for alle som har fulgt saken gjennom media.**

6) Hva angår Øvelse Elg. Der opptrådte operatører fra HV016 i sivil, og infiltrerte bl a BRIGKO under øvelsen - ikledd arbeidsklær, lånt fra sivilbefolkningen. På debriefen etter øvelsen reagerte FSJ som daværende brigadesjef i Sør-Norge på at HV016 opptrådte i sivil. Kommentar? **Vår kommentar er at bladet Alfa ikke bør tro på alt de hører –**

særlig ikke fra folk som har et åpenbart motiv for å overdrive egen kompetanse og betydning. Kan vi anta at det dreier seg om den personen som under øvelsen kjørte rundt i en hvit bil i sivile klær med uniform og våpen liggende i baksetet? Som ble observert og fulgt på vanlig måte, blant annet mens han kjørte rundt på parkeringsplassen hvor Brigade KO ble etablert - under forøvelsen og en gang senere. Den samme personen i sivilt, fortsatt med uniform og våpen bak i bilen, som senere under stridsdelen av øvelsen stod og spiste pølse på bensinstasjonen midt i øvelsesområdet?

Forøvrig har jeg snakket med General (P) Johan Brun som var Kavaleriinspektør og Sjef SDR på dette tidspunktet. SDR var satt opp som motstander til Brig Sør og han var derfor ute for å inspisere sine og underlagte avdelinger under øvelsen. Han erindrer at han var i HVs baseområde og ga en klar korreks angående militært personells irregulær bruk av sivile klær under øvelsen. Et syn han for øvrig fortsatt har.

Fint om dette kan besvares raskt, i likhet med de forventningene Forsvaret formulerte overfor oss tidligere i dag.

Mvh,
Kjetil Stormark

Mvh

John Inge Øglænd

fra **Øglænd, John Inge** <John-Inge.Oglænd@fd.dep.no>
til Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>
dato 9. mars 2011 12:13
emne Alfa
sendt av fd.dep.no
Viktig først og fremst på grunn av ordene i meldingen.

Frilansjournalist Kjetil Stormark,

Som du sikkert er kjent med driver vi nå og gjennomgår prosessene rundt mannebladet Alfas artikkel om Forsvaret/Forsvarssjefen i siste nummer. Vi ser på hva vi kan lære av prosessen, herunder hvordan vi kan bli bedre til å kvalitetssikre våre egne prosesser. Vi har ikke tatt stilling til hvordan vi skal forholde oss til saken, herunder om den skal påklages til Pressens Faglige Utvalg. For vår del er det viktig, som en del av prosessen både for selv å bli flinkere og for å få tatt en beslutning om veien videre, å få saken skikkelig opplyst. Jeg håper du kan være så sjenerøs å hjelpe oss, og har i den forbindelse noen spørsmål vi gjerne vil ha svar på.

1. Var du i forbindelse med denne prosessen aktivt i kontakt med det PR-firmaet og den personen fra firmaet som ble kopiert på eposter?
2. Hva var din reaksjon på at PR-firmaet var inne i prosessen?
3. Mener du at det er presseetiskisk bonafide å la et PR-firma være en del av en redaksjonell prosess?
4. I tillegg til vedkommende persons tilknytning til PR-bransjen, mener du at vedkommendes spesielle tilknytning til Forsvaret peker i retning av at det fra et presseetisk ståsted burde ha vært opplyst i artikkelen at vedkommende deltok i arbeidet med artikkelen(e)?

Mvh

John Inge Øglænd

fra **Kjetil Stormark** <kjetil.stormark@gmail.com>

til "Øglænd, John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

kopiellen.arnstad@henne.no,

"Magnus S. Ronningen" <magnus@magnummedia.no>

dato 9. mars 2011 14:22

emne Re: Alfa

sendt av gmail.com

Hei,

Viser til din henvendelse tidligere i dag. Mine svar i rødt nedenfor.

Din henvendelse er meget spesiell. Jeg har under tvil valgt å svare. Som det vil fremgå av mine svar, baserer dine spørsmål seg på åpenbart feilaktige forutsetninger.

Utover de svarene jeg gir i herværende mail, kommer jeg for all fremtidig kommunikasjon til å henvise til min oppdragsgiver i denne enkeltsaken, i den grad du skulle ha oppfølgingsspørsmål. Jeg er forøvrig kjent med at dere har stilt en del spørsmål direkte til Ellen Arnstad i Aller.

1. Var du i forbindelse med denne prosessen aktivt i kontakt med det PR-firmaet og den personen fra firmaet som ble kopiert på eposter?

Jeg er fullstendig ukjent med at det har vært noe PR-byrå involvert. I anledning arbeidet med nyhetsdokumentaren om HV016 og Norges terrorberedskap, hadde jeg null faktainput fra oppdragsgiver. Jeg baserte meg utelukkende på selvstendig kildegrunnlag.

2. Hva var din reaksjon på at PR-firmaet var inne i prosessen? Jeg har ingen kjennskap til at noe PR-byrå har vært involvert "i prosessen", slik dere skriver. Påstanden er usann.

3. Mener du at det er presseetiskisk bonafide å la et PR-firma være en del av en redaksjonell prosess?

Allerede besvart, for å bruke samme ordlyd som Forsvaret selv anvender.

4. I tillegg til vedkommende persons tilknytning til PR-bransjen, mener du at vedkommendes spesielle tilknytning til Forsvaret peker i retning av at det fra et presseetisk ståsted burde ha vært opplyst i artikkelen at vedkommende deltok i arbeidet med artikkelen(e)?

Jeg har i ettertid skjönt hvem dere her sikter til. Vedkommende hadde ingen kontakt med meg i forbindelse med den redaksjonelle prosessen rundt artikkelen. Jeg møtte vedkommende første gang etter at artikkelen i Alfa var trykket og publisert.

Jeg er helt ukjent med at det skal være noe PR-byrå involvert i denne saken overhodet. Å la meg styre av PR-byråer eller andre aktører, er noe jeg med mitt faglige ståsted aldri ville ha akseptert. Dersom Forsvaret hevder det motsatte offentlig, vurderer jeg å be om bistand fra Norsk Journalistlag for å forfølge saken. Dette som en klargjørende saksopplysning. Som en avsluttende kommentar må jeg tilstå at jeg er skremt over omtrentlighetene som her begås som del av Forsvarets saksbehandling, og som fører til grove feilslutninger. Jeg håper at jeg ved mine usedvanlig tydelige svar kan bidra til å forenkle saksbehandlingen for dere.

Dette er det jeg har å bidra med. Jeg vil ønske dere lykke til med den videre saksbehandlingen og imøteser forsvarssjefens svar på ALFAs henvendelse knyttet til mediehåndteringen i Forsvaret.

--

Mvh
Kjetil Stormark
Frilansjournalist/daglig leder
Tlf. 4177 5050

Logos Media

Vi driver nyhetsjakt og kunnskapsformidling

Adresse: Logos Media Ltd, Kongstanken næringsshage, Dyrmyrgt 45, 3611 Kongsberg.

Org. nr: 994 776 010

www.logosmedia.no

----- Videresendt melding -----

Fra: **Øglænd, John Inge** <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

Dato: 11. mars 2011 13:01

Emne:

Til: Kjetil Stormark <kjetil.stormark@gmail.com>

Hei,

Takk for hurtig og engasjert svar. Vi registrerer at du ikke lenger ønsker å svare på våre spørsmål. La oss da kort bare oppsummere.

Det er riktig at vi har stilt en del spørsmål til redaktør Arnstad i Aller. Som du nok da også er klar over er redaktør Arnstad og vi enige i at det ikke fremgår tydelig fra Alfes kolofon at bladet redigeres etter Vær Varsom Plakaten. Du hadde helt sikkert selv lest de offentlige uttalelsene redaktør Rønningen har kommet med mht "gammeldagse" redaktører og hvor han nå ville sette grensen for hvor langt mannebladet Alfa ville gå i sin journalistikk. Vi vet ikke hvilke spørsmål, om noen, mht presseetikk du stilte før du godtok oppdraget, for den del heller ikke om det var du som foreslo oppdraget. Som journalist er du helt sikkert klar over at det er publikasjonen og publikasjonens redaktør som er vår "avtalemotpart" mht presseetikk og VVP. Som vi hele tiden har påpekt var det nødvendig for oss først å få brakt på det rene at publikasjonen ville følge Vær Varsom Plakaten – og at ditt firma hadde et oppdrag for dem. Vi fikk for så vidt

de bekreftelsene vi trengte.

Vi registrerer at det er "fullstendig ukjent" for deg at det har vært et PR-byrå involvert. Vedkommende PR-byrå ble viet betydelig medieoppmerksomhet ifm en offentlig prosess rundt oppdrag for danskebåt-rederiet DFDS. Vi registrerer at du har skjønt hvem vi sikter til, og at du gjør et poeng av å ha møtt "vedkommende" først etter at artikkelen var trykket. Din ansvarlige redaktør i denne saken er, som du vet, en sentral person også i PR-byrået. Vi er forhindret fra å spørre deg om du synes det er problematisk. Vi er videre forhindret fra å spørre deg om du var oppmerksom på at PR-byrået stod som skjult mottager av epost. Vi er også forhindret fra å spørre deg om hvorfor **det** ikke fremgikk av den bunken eposter som du hevdet var komplett, og som ble distribuert offentlig.

Mvh

John Inge Øglænd

fra **Kjetil Stormark** <kjetil.stormark@gmail.com>

til "Øglænd, John Inge" <John-Inge.Ogland@fd.dep.no>

kopi "Magnus S. Ronningen" <magnus@magnummedia.no>,

ellen.arnstad@henne.no,

eli@fd.dep.no

dato 11. mars 2011 17:01

emne Re:

sendt av gmail.com

Att: Oberstløytnant John Inge Øglænd

Kopi:

Forsvarsdepartementet, v. departementsråd Erik Lund-Isaksen

Aller, v. Ellen Arnstad

ALFA, v. sjefredaktør Magnus Rønningen

Viser til din henvendelse tidligere i dag. For kopimottakere: Se nedenfor.

Jeg registrerer at du med din e-post bekrefter at Forsvaret fikk de bekreftelsene

dere trengte om presseetiske spilleregler. Det kan dessuten være grunn til å minne om at ethvert medlem i presseorganisasjonene er forpliktet til å følge Vær Varsom-plakaten (VVP). Sitat fra VVP: "Den enkelte redaktør og medarbeider har ansvar for å kjenne pressens etiske normer og plikter å legge disse til grunn for sin virksomhet."

De første spørsmålene du stilte om dette, var dessuten rettet mot meg og mitt selskap Logos Media Ltd, og ble besvart umiddelbart. Jeg ser at du i ettertid forsøker å etterrasjonalisere dette, uten at jeg vil karakterisere dette nærmere.

Jeg gjentar (som i mitt tidligere svar) at jeg ikke har hatt noe med et PR-byrå å gjøre i den journalistiske arbeidsprosessen. Dette, sammenholdt med saksopplysningen om at jeg heller ikke hadde noe som helst faktainput fra oppdragsgiver i forbindelse med arbeidet med nyhetsdokumentaren, burde være nok til at dere var i stand til å legge disse utrolige spekulasjonene til side. Jeg konstaterer samtidig, med en viss interesse, at det er et ganske usannsynlig sammenfall i tid mellom dine spekulasjoner og at personalsaken til vedk som står i sentrum for dine spekulasjoner ble lekket til VG omtrent samtidig med at nyhetsdokumentaren om HV016 og Norges terrorberedskap stod på trykk i ALFA.

Hva Forsvaret for øvrig ønsker å oppnå med denne uendelige mailutvekslingen, blir for meg mer og mer uklart. Jeg har gjort det klart at jeg ikke har noe mer å bidra med. Øvrige spørsmål er det naturlig å rette til min oppdragsgiver. At dette ikke respekteres, og i stedet møtes på herværende vis, er neppe i tråd med god forvaltningsskikk og folkeskikk.

Spesielt reagerer jeg på at du skriver følgende i din epost: "Vi vet ikke hvilke spørsmål, om noen, mht presseetikk du stilte før du godtok oppdraget, for den del heller ikke om det var du som foreslo oppdraget."

Dette er form for person- og saksbehandling som jeg ikke finner meg i, for å si det enkelt. Du kan derfor legge til grunn at din saksbehandling vil bli gjenstand for nærmere oppfølging fra min side. Departementsråden i FD er derfor tilstilet kopi av denne korrespondansen.

--

Kjetil Stormark
Frilansjournalist/daglig leder
Tlf. 4177 5050

Logos Media

Vi driver nyhetsjakt og kunnskapsformidling

Adresse: Logos Media Ltd, Kongstanken næringshage, Dyrmyrgt 45, 3611 Kongsberg.

Org. nr: 994 776 010

www.logosmedia.no

